

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Економіко-правовий факультет

Кафедра адміністративного та господарського права

Т. В. Степанова

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО
методичні рекомендації
до вивчення навчальної дисципліни

Для студентів денного (заочного) відділення
економіко-правового факультету
Спеціальність: 081 «Право»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Одеса
Фенікс
2019

УДК 346.9
С794

*Рекомендовано Вченою Радою економіко-правового факультету
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
(протокол № 4 від 30 листопада 2018 р.)*

Рецензенти:

Ніколенко Л. М., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри юридичних дисциплін факультету № 2 Донецького юридичного інституту МВС України;

Скоробагатько А. В., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного і трудового права Національного університету «Одеська морська академія».

Степанова Т. В.

С794 Господарське процесуальне право : методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни / Т. В. Степанова. – Одеса : Фенікс, 2019. – 138 с.

ISBN 978-966-928-362-7

Методичні рекомендації містять загальні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право».

Для підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти (бакалавр) за спеціальністю 081 «Право» денного (заочного) відділення економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

УДК 346.9

ISBN 978-966-928-362-7

© Т.В. Степанова, 2019

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Система контролю знань	9
Тематичний план навчальної дисципліни	12
Зміст лекцій, плани семінарських і практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів та методичні вказівки	15
Питання до іспиту	127
Список рекомендованих джерел до вивчення курсу	131
Інформаційні ресурси	138

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Господарське процесуальне право – одна з провідних галузей української системи права, правової науки і навчальна дисципліна. Як галузь правової науки господарське процесуальне право базується на провідній галузі господарського процесуального законодавства, яке, в свою чергу, відображає процес економічної, господарської політики держави, визначеної переходом від планово-регульованої до ринкової економіки, яка вказує на необхідність нових форм та процедур вирішення спорів, що витікають з господарської діяльності. Головною метою господарського процесуального законодавства є розширення можливостей учасників процесу щодо врегулювання господарсько-правового спору, що виник між ними.

Необхідність вивчення господарського процесуального права викликана тим, що незалежна українська держава за короткий час по суті завершила становлення судоустрою та визначилася з ланками розгляду окремих категорій спорів. Особлива роль забезпечення реальної економічної незалежності країни визначає першочергову необхідність реформування господарського процесуального законодавства в українській правовій системі.

Предметом вивчення дисципліни «Господарське процесуальне право» є положення відповідно до структури курсу, що складається трьох частин: загальної, особливої та спеціальної.

В загальній частині вивчаються: предмет, система та джерела господарського процесуального права; принципи господарського судочинства; учасники господарського процесу; судові витрати, процесуальні строки у господарському судочинстві, характерні риси розгляду справ у господарських судах першої інстанції та деякі інші загальні питання.

В особливій частині вивчаються особливості переглядів судових актів господарських судів в апеляційному порядку, Верховним Судом, за нововиявленими й виключними обставинами.

В спеціальній частині вивчаються особливості провадження у справах про банкрутство та розгляду господарських спорів у третейських судах.

Мета і завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Господарське процесуальне право» є підготовка до практичної та наукової діяльності висококваліфікованих фахівців-правознавців. Вивчення даного

спеціального курсу спрямоване на усвідомлення студентами значення норм права, що регулюють різноманітні форми захисту прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб; засвоєння ними теоретичних положень науки процесуального права; формування у них навичок щодо правильного застосування отриманих знань та правових норм при вирішенні конкретних завдань. Вивчаючи господарське процесуальне право, студент повинен навчитися знаходити необхідні правові норми, правильно тлумачити їх і застосовувати на практиці.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Господарське процесуальне право» є:

- ознайомлення студентів із загальними закономірностями виникнення і розвитку господарського процесуального права;
- показ значення господарського процесуального права у становленні національної системи права України;
- сприяння розвитку у студентів самостійності мислення;
- засвоєння студентами юридичної лексики і термінології;
- формування правової культури студентів.

Досконале вивчення дисципліни дозволить запобігти помилок при застосуванні норм господарського процесуального права, успішно вирішувати завдання по зміцненню законності.

Оновлене господарське процесуальне законодавство націлене на правове забезпечення прав учасників процесу та захист їх інтересів у суді. Від успішної реалізації вимог цього законодавства буде залежати розвиток всієї системи економічних та соціальних відносин в країні.

З найбільш важливих тем курсу проводяться семінарські та практичні заняття. На них можуть використовуватись різні форми та методи контролю знань студентів: доповіді, експрес-опитування, доповнення відповіді, вільна дискусія, співбесіда, обговорення рефератних повідомлень, розв'язання казусів, виконання самостійних і контрольних робіт, індивідуальні завдання та інші. Рівень знань, підготовленості, ерудиції, активності студентів на семінарах оцінюється викладачем самостійно.

Завершується вивчення дисципліни «Господарське процесуальне право» проведенням іспиту. До іспиту допускаються студенти, що відпрацювали всі пропущені заняття, виправили незадовільні оцінки, отримані на семінарських заняттях, набрали мінімальну кількість балів і успішно здали змістовні модулі.

Одним з обов'язкових елементів учбового плану для студентів є підготовка до практичних занять. Для цього студентам необхідно

ознайомитися з рекомендованою учбовою, учбово-методичною літературою, нормативно-правовими актами з кожної теми. Виконання завдань по темах курсу є обов'язковою умовою підготовки до практичних занять. При підготовці до практичних занять необхідно:

- ознайомитись з питаннями теми;
- прочитати відповідні питання в підручнику або конспекті;
- ознайомитись з нормативними матеріалами;
- ознайомитись з літературними джерелами, які додаються в плані практичних занять;
- розв'язати завдання до теми.

Для розв'язання завдань необхідно завести окремий зошит, при необхідності записати тези відповідей на питання практичних занять. Розв'язання завдань має бути чітким, повним, обов'язкова присутність посилання на статті нормативних актів з позначкою, коли і ким він був виданий; має бути особисте тлумачення проблеми на підставі чинного законодавства.

Студентам необхідно постійно проводити моніторинг нових нормативно-правових актів, що приймаються Верховною Радою, Урядом, Президентом України, аналізувати судову практику Верховного Суду.

Методичні вказівки до семінарських та практичних занять з курсу «Господарське процесуальне право» призначаються для студентів спеціальності 081 «Право».

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК-2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях.

ЗК-3. Уміння планувати і організовувати свою професійну діяльність.

ЗК-4. Знання і розуміння предмета та характеру професійної діяльності, природи етичних стандартів та здатність діяти на їх основі.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, добре володіти правничою термінологією.

ЗК-7. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, оцінка її достовірності, використання сучасних інформаційних технологій і баз даних.

ЗК-8. Здатність проведення досліджень, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії.

ЗК-9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність бути критичним і самокритичним, визнавати та виправляти власні помилки.

ЗК-11. Вміння працювати самостійно, проявляти добросовісність, дисциплінованість, пунктуальність та відповідальність, а також працювати у команді колег за фахом.

ЗК-12. Здатність приймати неупереджені і мотивовані рішення, визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб, примирювати сторони з протилежними інтересами.

ЗК-13. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

ЗК-15. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

б) фахових загальних (СК):

СК-1. Знання основ теорії та філософії права, структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК-3. Знання стандартів правничої професії.

СК-4. Знання міжнародних стандартів прав людини.

СК-5. Знання Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод, а також прецедентної практики Європейського суду з прав людини.

СК-9. Навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК-10. Уміння застосовувати знання у практичній діяльності при моделюванні правових ситуацій.

СК-11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК-12. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.

СК-13. Здатність застосовувати юридичну аргументацію.

СК-14. Здатність виявляти проблеми правового регулювання і пропонувати способи їх вирішення, включаючи подолання юридичної невизначеності.

СК-15. Навички логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК-16. Навички консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до

вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК-17. Навички самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

СК-18. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

в) спеціальних фахових (КФС):

КФС-1. Здатність і готовність особи аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення у сфері господарського процесуального права та господарського судочинства, етапи його розвитку та зміст джерел.

КФС-2. Здатність і готовність особи аналізувати законодавчі акти і норми, що регулюють господарські процесуальні відносини в Україні.

КФС-3. Здатність і готовність особи правильно тлумачити положення у сфері господарського процесуального права.

КФС-4. Здатність і готовність особи правильно застосовувати норми господарського процесуального права у практичній діяльності.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

поняття, періоди формування господарського судочинства;

особливості господарсько-процесуального права та господарського судочинства.

вміти:

коректно використовувати знання щодо принципів, підвідомчості та підсудності, процесуальних строків, доказів, судових витрат, учасників господарського процесу;

правильно використовувати інститути запобіжних та забезпечувальних заходів;

готувати претензії та позовні заяви для участі у господарському процесі;

розрізняти апеляційне, касаційне провадження, перегляд судових актів Верховним Судом України, перегляд за нововиявленими обставинами;

правильно використовувати знання для обрання третейського вирішення спору або провадження у справах про банкрутство.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальна нормативна дисципліна «Господарське процесуальне право» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу (КМСОНП).

Дана система запроваджується з метою удосконалення системи контролю якості знань студентів, сприяння формуванню системних та систематичних знань, стабільної самостійної роботи впродовж семестру, підвищення об'єктивності оцінювання знань та адаптації до вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (ECTS).

Оцінювання знань студентів повинно сприяти реалізації низки завдань, зокрема:

- підвищення мотивації студентів до системного навчання впродовж семестру та навчального року, переорієнтація їх цілей з отримання позитивної оцінки на формування системних, стійких знань, умінь та навичок;
- відповідність переліку, форм, та змісту контрольних заходів вимогам КМСОНП;
- відкритість контролю, яка базується на ознайомленні студентів на початку вивчення дисципліни переліком, формами та змістом контрольних завдань, критеріями та порядком їх оцінювання;
- подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань, що забезпечується виконанням індивідуальних завдань із застосуванням модульної системи оцінювання, іспиту;
- розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей студентів, розвитку їх творчого мислення, та підвищення ефективності навчального процесу.

Ця дисципліна вивчається протягом одного семестру та складається з двох змістових модулів (ЗМ). По завершенню курсу студенти у восьмому семестрі складають іспит. На іспит виносяться вузлові питання, типові і комплексні завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх при вирішенні практичних завдань.

Оцінювання знань студентів здійснюється шляхом виконання індивідуальних завдань, які включають *поточний (модульний ЗМ1, ЗМ2, ЗМ3), підсумковий (КПМ) та семестровий (СК) контроль*.

Результати контрольних завдань оцінюються за 100-бальною системою.

За результатами оцінювання змістового модуля студентам виставляються бали.

Максимальна кількість балів, що може набрати студент у восьмому семестрі за один ЗМ дорівнює 20-ти балам. За два змістових модулі студент може одержати максимум 60 балів (по 20 балів за кожний ЗМ), які додаються до наступних максимально можливих 40 балів (до 20 балів за кожну вірну відповідь усного завдання), що одержуються ним за комплексний підсумковий модуль (КПМ).

Під час викладання матеріалу лекцій лектор може здійснювати контрольні опитування студентів. Максимальна оцінка, яку студент може отримати за ці опитування складає 20 балів, які є складовими КПМ.

Поточний контроль			Модульний контроль 1	Модульний контроль 2	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3				
						100

Орієнтовні форми контролю знань на семінарських заняттях та їх оцінка:

- доповідь (виступ на задану тему) – до 5 балів;
- доповнення доповіді – до 3 балів;
- експрес опитування – до 3 балів;
- колоквіум – до 4 балів;
- самостійна робота – до 4 балів;
- домашня робота – до 4 балів;
- есе (короткі відповіді на запитання) – до 3 балів;
- тестування (з набору суджень вибрати вірні) – до 3 балів;
- реферат (змістовна письмова робота на задану тему з аналізом літератури та висновками) – до 3 балів;
- участь в дискусії – до 2 балів;
- підсумкова контрольна робота – до 5 балів.

У випадку відсутності студента на лекції або семінарському занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача) або відпрацювати пропущене заняття шляхом написання реферату на тему, задану викладачем (але не більше половини від загальної кількості лекцій та семінарських занять). Невідпрацьовані заняття вважаються

незданими і за них не нараховується оцінка в балах. За 10 днів до початку екзаменаційної зимньої сесії викладач припиняє приймати відпрацювання.

Таким чином, за цю дисципліну студентом може бути отримано максимально 100 балів. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання студента відображаються у заліковій книжці.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Господарське процесуальне право»

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	срс		л	п/с	лаб	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Загальна частина.										
Тема 1. Поняття, предмет, метод та джерела господарського процесуального права.	4	1	1	-	2	5	0,5	0,5	-	4
Тема 2. Завдання, функції та принципи господарського судочинства.	5	1	1	-	3	6	0,5	0,5	-	5
Тема 3. Історія виникнення та розвитку арбітражних (господарських) судів.	2	-	-	-	2	4	-	-	-	4
Тема 4. Система та структура господарських судів України.	3,5	1	0,5	-	2	5,5	0,5	-	-	5
Тема 5. Поняття та зміст господарського спору.	3,5	1	0,5	-	2	4,5	0,5	-	-	4
Тема 6. Юрисдикція господарських судів.	6	2	1	-	3	5	-	-	-	5
Тема 7. Учасники господарського судового процесу.	9	4	2	-	3	5	1	-	-	4
Тема 8. Докази та доказування в господарському процесі.	4	1	1	-	2	5,5	0,5	-	-	5
Тема 9. Судові доручення.	3	0,5	0,5	-	2	2	-	-	-	2

Тема 10. Інститут забезпечення в господарському процесі.	3	0,5	0,5	-	2	2	-	-	-	2
Тема 11. Судові витрати.	3,5	1	0,5	-	2	5,5	0,5	-	-	5
Тема 12. Процесуальні строки.	3,5	1	0,5	-	2	4	-	-	-	4
Тема 13. Досудове врегулювання господарських спорів.	4	1	-	-	3	5	-	-	-	5
Тема 14. Подання позову.	6	2	1	-	3	5,5	1	0,5	-	4
Тема 15. Характеристика загального позовного провадження у господарському процесі.	7	2	2	-	3	6,5	1	0,5	-	5
Тема 16. Характеристика спрощеного позовного провадження у господарському процесі.	5	2	1	-	2	4,5	0,5	-	-	4
Тема 17. Характеристика наказного провадження у господарському процесі.	5	2	0,5	-	2	5,5	0,5	-	-	5
Тема 18. Вирішення господарських спорів у першій інстанції. Судове рішення.	4	2	0,5	-	2	4	-	-	-	4
Разом за змістовим модулем 1	81	25	14	-	42	85	7	2	-	76
Змістовий модуль 2. Особлива частина.										
Тема 19. Перегляд судових актів в апеляційному порядку.	5,5	1	0,5	-	4	5,33	0,33	-	-	5

Тема 20. Перегляд судових актів Верховним Судом.	5,5	1	0,5	-	4	5,33	0,33	-	-	5
Тема 21. Перегляд судових актів за нововиявленими та виключними обставинами.	6	1	1	-	4	5,34	0,34	-	-	5
Тема 22. Виконання рішення, ухвали, постанови, наказу.	4	-	-	-	4	4	-	-	-	4
Разом за змістовим модулем 2	21	3	2	-	16	20	1	-	-	19
Змістовий модуль 3. Спеціальна частина.										
Тема 23. Проведення у справах про банкрутство.	9	2	2	-	5	8	1	-	-	7
Тема 24. Третейський розгляд господарських спорів.	9	2	2	-	5	7	1	-	-	6
Разом за змістовим модулем 3	18	4	4	-	10	15	2	-	-	13
Усього годин	120	32	20	-	68	120	10	2	-	108

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Змістовий модуль 1 Загальна частина

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ, МЕТОД ТА ДЖЕРЕЛА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА.

Лекція (1 година)

Підвищення ролі права і юридичних органів в умовах переходу до ринкової економіки. Сутність судової реформи щодо господарських судів України згідно з Законом України «Про судоустрій та статус суддів» від 7 липня 2010 р., Законом України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р. Аналіз судової реформи 2017 р. Поняття господарського процесуального права як самостійної галузі права. Предмет господарського процесуального права. Метод господарського процесуального права. Джерела господарського процесуального права.

Семінар (1 година)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Господарське процесуальне право як самостійна галузь права.
2. Предмет господарського процесуального права.
3. Метод господарського процесуального права.
4. Джерела господарського процесуального права.
5. Місце і значення господарських судів у судовій системі України.
6. Проблема підвищення довіри до суддів господарського суду та судової системи загалом.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

Систематизувати загальні та спеціалізовані джерела господарського процесуального права. Обґрунтувати свою позицію.

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Корпоративні спори як предмет відання господарських судів.
2. Земельні спори як предмет відання господарських судів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Підвищення ролі права і юридичних органів в умовах переходу до ринкової економіки. Щорічно кількість таких органів збільшується непередбачуваними темпами. Зазначена тенденція зумовлена активізацією господарської діяльності в Україні, посиленням авторитету господарських судів у підприємницького загалу, що прагне вирішувати господарські конфлікти цивілізованим способом, а також активною позицією державних органів, які охороняють державні інтереси.

Сутність судових реформ 2010 р., 2015 р. та 2017 р. щодо господарських судів України. Студенту необхідно проаналізувати Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р., Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р., Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р., Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 р. Для повноти відповіді необхідно визначити позитивні та негативні риси цих нововведень.

Поняття господарського процесуального права як самостійної галузі права. Зазначене поняття застосовується для визначення науки, що вивчає законодавство про господарський процес, як учбова дисципліна, та ін. Взагалі, це сукупність норм, що регулюють організацію господарських судів, їх діяльність та діяльність осіб, що беруть участь у розгляді господарської справи з метою захисту порушених прав та інтересів суб'єктів підприємництва. Це самостійна галузь права, оскільки має свій предмет, метод та джерела.

Предмет господарського процесуального права. Предметом даної галузі є процесуальні відносини, що складаються в ході розгляду господарських спорів, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів та з інших підстав, а також у спорах про визнання недійсними актів, справи про банкрутство та інші справи, віднесені ГПК України до їх компетенції.

Джерела господарського процесуального права. Джерелами даної галузі є Конституція України, ГПК, Міжнародні стандарти

судочинства, Бангалорські принципи поведінки суддів, закони України «Про судоустрій і статус суддів», «Про забезпечення права на справедливий суд», «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», «Про судовий збір», «Про доступ до судових рішень», «Про доступ до публічної інформації», «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», «Про третейські суди», «Про міжнародний комерційний арбітраж», «Про виконавче провадження», «Про судову експертизу», укази Президента України, рішення Конституційного Суду України, постанови Верховного Суду та ін.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
3. Бангалорські принципи поведінки суддів. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
4. Коментарий к Бангалорским принципам поведения судей. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/news/kommentarij-k-bangalorskim-princ-f27fba1cc3.pdf>.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
6. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 18, № 19-20. – Ст.132. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.
7. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 08.04.2014 р. № 1188-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>.
8. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
9. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.
10. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
11. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
12. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.

13. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 17. – Ст.158. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>.
14. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
15. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. № 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002-12>.
16. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ 1976 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_059, <http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-r.pdf>.
17. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
18. Про ліквідацію місцевих господарських судів та утворення окружних господарських судів: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №453/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/453/2017>.
19. Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №454/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/454/2017>.
20. Рішення Конституційного суду України від 25.12.1997 р. № 9-зп (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>.
21. Рішення Конституційного суду України від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>.
22. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002 р. по справі № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.
23. Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 № 19-рп/2004 (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04>.
24. Рішення Конституційного суду України від 22.04.2008 р. № 8-рп/2008 (справа про мову судочинства). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-08>.
25. Рішення Конституційного суду України від 30.09.2009 р. № 23-рп/2009 (справа про право на правову допомогу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>.
26. Рішення Конституційного суду України від 11.03.2010 р. № 8-рп/2010 у справі щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-10>.

27. Рішення Конституційного суду України від 12.07.2011 р. № 9-рп/2011 (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-11>.

28. Рішення Конституційного суду України від 12.06.2013 р. № № 4-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини п'ятої статті 127 Конституції України у системному зв'язку з частиною третьою цієї статті, статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (про вимоги до суддів). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-13>.

29. Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 р. № 5-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» (про розстрочку виконання рішення господарського суду). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13>.

30. Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.

31. Правила заявлення та розгляду претензій: Затв. наказом Мінітрансу України № 334 від 28.05.2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0568-02>.

32. Рішення ЄСПЛ від 09.04.2018 р. у справі «Ревтюк проти Росії» (скарга №31796/10). URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"itemid\":\[\"001-179877\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\).

33. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 21.01.2019 р. у справі № 761/42431/17 (провадження № 61-49091ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79314354>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.

3. Блажівська Н.Є. Правова природа рішень Європейського суду з прав людини. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2018. Том 29 (68). №2. С. 131-136. URL: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/-journals/2018/2_2018/25.pdf.

4. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П.Подцерковний, О.О.Квасніцька, Т.В.Степанова та ін.; за ред. О.П.Подцерковного, М.Ю.Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.

5. Іванюта Н. В. Економічна функція господарського процесуального права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Т. 2. С. 26-30. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_tom_2_2017/8.pdf.

6. Загородня Н.В. Система господарського процесуального законодавства України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 5. С. 63-66. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/18.pdf.

7. Загородня Н.В. Теоретичні підходи до визначення поняття й видів джерел господарського процесуального права України. *Legea si Viata*. 2017. № 1. С. 89-93. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/1/21.pdf>.
8. Зуєва Л. Є. Поняття принципів господарського процесу // Вісник господарського судочинства. 2011. № 5. С. 113-117.
9. Побирченко И.Г. Хозяйственная юрисдикция (общее учение). К.: РИО МВД УССР, 1973. 252 с.
10. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб.пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
11. Абова Т.Е. Арбитражный процесс в СССР: понятие, основные принципы. М.: Юрид лит., 1985.
12. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.
13. Арбитражный процесс: Учебник / Отв. ред. Д.Х. Валеев и М.Ю. Челышев. М.: Статут, 2010. 572 с.
14. Белинский П. Досудебное урегулирование споров. *Юридическая практика*. № 45, 5 ноября 2002 г.
15. Боровик С.С., Джунь В.В., Мудрий С.М. Захист прав суб'єктів господарювання в арбітражних судах України. К.: Оріяни, 2001. 228 с.
16. Бринцев О. В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення. Х.: Право, 2005. 304 с.
17. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
18. Володина Ю. За защитой в суд: без исключений! *Юридическая практика*. № 4, 28 января 2003 г.
19. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.
20. Демченко С.Ф. Теоретичні аспекти становлення і розвитку економічного судочинства в Україні: монографія. К.: Вид-во «Преса Україна», 2009. 240 с.
21. Зизда О. Гласность судебного процесса. *Юридическая практика*. № 5 (371), от 1 февраля 2005 г. С.6.
22. Іванюта Н. Функції та методи господарського процесуального права: діалектичний підхід. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12(250). С.95-99.
23. Кройтор В.А. Претензии и иски в практике разрешения хозяйственных споров: Науч.-практ. пособие. Х.: Эспада, 2001. 356 с.
24. Миргородський Д. Актуальні проблеми доарбітражного врегулювання господарських спорів. *Право України*. 1998. № 3. Ст. 20-22.
25. Москвич Л. Довіра до суду: стан та інструменти впливу. *Право України*. 2018. № 3. С. 9-25.
26. Ніколенко Л. Щодо поняття джерела господарського процесуального права. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 6. С. 17-20.

27. Омеляненко Г. Нова Конституція України і питання судової влади та судочинства. *Право України*. 1996. № 10. С. 12.

28. Притика Д. Вищі спеціалізовані суди як конституційна гарантія демократизації судової влади. *Право України*. 1999. № 12. С. 11-14.

29. Смітюх А.В. Щодо уніфікації цивільного, адміністративного та господарського судочинства в ході реформи процесуального законодавства України. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство»*. 2007. Т. 12. Вип. 11. С. 77-83.

30. Степанова Т.В. Вплив ефективності реформ судової системи на формування громадянського суспільства в Україні. *Конституційно-правове регулювання суспільних відносин: минуле, сучасне, майбутнє*: Матеріали наукової конференції. 27 березня 2009 р., м. Одеса. Одеса, 2009. С. 211-215.

31. Степанова Т.В. «Языковой вопрос» в судопроизводстве. *Тези доповідей і наукових повідомлень 62-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу та наукових працівників ЕПФ ОНУ ім. І.І. Мечникова*. 28-30 листопада 2007 р., м. Одеса. Одеса, 2007. С. 74-75.

32. Степанова Т.В. Деякі прогалини в законодавчому закріпленні специфічних принципів господарського судочинства. *Актуальні питання реформування правової системи України*: 36. наук. статей за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції. 30-31 травня 2008 р., м. Луцьк. Луцьк, 2008. С. 296-297.

33. Степанова Т.В. Колегіальний розгляд господарських спорів: історія, досвід інших країн та сучасне бачення. *Вісник Вищого арбітражного суду України*. 2000. № 4. С. 148-152.

34. Степанова Т.В. Претензионный порядок разрешения споров. *Юридическая практика*. 2005. № 367 (1). С. 14-15.

35. Степанова Т.В. Про деякі прогалини порядку досудового врегулювання господарських спорів. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2005. № 1. С. 195-197.

36. Степанова Т.В. Співвідношення принципів (основних засад) судочинства з принципами розгляду справи у першій інстанції. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. Одеса: АО «БАХВА», 2007. Том 10 (випуск 14), Ч. I. С. 95-100.

37. Степанова Т.В. Фіксування господарського процесу технічними засобами за чинним Господарським процесуальним кодексом і проектом ГПК. *Наука та інновації – 2005*: Тези доповідей і наукових повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції. 17-31 жовтня 2005 р., м. Дніпропетровськ. Т. 5. Дніпропетровськ, 2005. С. 57-58.

38. Степанова Т.В. Щодо оперативності і спрощення господарського процесу. *Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку*: Тези доповідей і наукових повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції. 30 травня 2008 р., м. Одеса. Одеса, 2008. С. 509-514.

39. Степанова Т.В., Прокопенко Я.Ю. Особливості досудового врегулювання спорів, що виникають під час укладання, зміни та розірвання

господарських договорів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2009. Том 12 (випуск 26, частина 2). С. 91-96.

40. Тараненко В.Ф. Принципы арбитражного процесса: Учеб. пособие. М.: ВЮЗИ, 1988. 65 с.

41. Титов М. Застосування процедури доарбітражного врегулювання господарських спорів: деякі питання практики. *Право України*. 2000. № 4. С. 48-49, 67.

42. Фесенко Л. Принцип спеціалізації судів у контексті судово-правової реформи. *Право України*. 2011. №6. С. 135-145.

43. Шабанов Р., Ждан М. Досудове врегулювання господарських спорів: співвідношення норм матеріального та процесуального права. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 2. С. 63-69.

44. Щербина В., Резнікова В. Сучасні тенденції розвитку господарського процесу України. *Право України*. 2017. №9. С. 9-27.

ТЕМА 2. ЗАВДАННЯ, ФУНКЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА.

Лекція (1 година)

Задачі і функції господарських судів України. Їх система і призначення.

Принципи господарського процесу. Система і значення. Характеристика конституційних принципів та принципів, встановлених ГПК України (верховенство права; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; змагальність сторін; диспозитивність; пропорційність; обов'язковість судового рішення; забезпечення права на апеляційний перегляд справи; забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у визначених законом випадках; розумність строків розгляду справи судом; неприпустимість зловживання процесуальними правами; відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення).

Семінар (1 година)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Задачі господарських судів України.

2. Функції господарських судів України.

3. Принципи господарського процесу.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

Систематизувати та здійснити порівняльно-правову характеристику конституційних та спеціалізованих засад (принципів) господарського судочинства. Обґрунтувати свою позицію.

Завдання для самостійної роботи (3 години)

1. Принцип оперативності розгляду господарських справ.
2. Колегіальний розгляд господарських справ.
3. Принцип стимулювання досудового, мирового та арбітражного (третейського) вирішення спорів.
4. Принцип процесуальної економії при розгляді господарських справ.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Задачі господарських судів України. Їх система і значення.

Законодавцем сформульовано в ГПК, що завданням господарського судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, та розгляд інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави.

Функції господарських судів України. Їх система і значення.

Вказані вище завдання суди виконують завдяки наступним функціям: 1) функції розгляду спорів господарськими судами; 2) функції узагальнень і окремих ухвал господарських судів; 3) функції господарських судів щодо подання про вдосконалення законодавства. Необхідно розкрити кожну з них.

Принципи господарського процесу. Система і значення. До принципів господарського судочинства належать принципи (засади), встановлені Конституцією України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів», ГПК України: 1. верховенство права. 2. Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом. 3. Гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами. 4. Змагальність сторін. 5. Диспозитивність. 6. Пропорційність. 7. Обов'язковість судового рішення. 8. Забезпечення

права на апеляційний перегляд справи. 9. Забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у визначених законом випадках. 10. Розумність строків розгляду справи судом. 11. Неприпустимість зловживання процесуальними правами. 12. Відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судові рішення. Для повноти відповіді необхідно детальніше розкрити кожний з зазначених принципів.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
3. Бангалорські принципи поведінки суддів. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
4. Коментарий к Бангалорским принципам поведения судей. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/news/kommentarij-k-bangalorskim-princ-f27fba1cc3.pdf>.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
7. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
9. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
10. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 17. – Ст.158. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>.
11. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
12. Рішення Конституційного суду України від 25.12.1997 р. № 9-зп (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>.
13. Рішення Конституційного суду України від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>.

14. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002 р. по справі № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.

15. Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 № 19-рп/2004 (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04>.

16. Рішення Конституційного суду України від 22.04.2008 р. № 8-рп/2008 (справа про мову судочинства). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-08>.

17. Рішення Конституційного суду України від 30.09.2009 р. № 23-рп/2009 (справа про право на правову допомогу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>.

18. Рішення Конституційного суду України від 11.03.2010 р. № 8-рп/2010 у справі щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-10>.

19. Рішення Конституційного суду України від 12.07.2011 р. № 9-рп/2011 (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-11>.

20. Рішення Конституційного суду України від 12.06.2013 р. № № 4-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини п'ятої статті 127 Конституції України у системному зв'язку з частиною третьою цієї статті, статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (про вимоги до суддів). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-13>.

21. Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 р. № 5-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» (про розстрочку виконання рішення господарського суду). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13>.

22. Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.

23. Правила заявлення та розгляду претензій: Затв. наказом Мінтрансу України № 334 від 28.05.2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0568-02>.

24. Рішення ЄСПЛ від 09.04.2018 р. у справі «Ревтюк проти Росії» (скарга №31796/10). URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"itemid\":\[\"001-179877\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\).

25. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 21.01.2019 р. у справі № 761/42431/17 (провадження № 61-49091ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79314354>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 року) : наук.-практ. комент. / В. Е. Беяневич. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.
3. Бринцев О. До питання про принцип оперативності господарського судочинства в контексті універсалізації судового процесу в Україні. *Право України*. 2018. №7. С. 34-46.
4. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.
5. Зуєва Л. Є. Поняття принципів господарського процесу. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 5. С. 113-117.
6. Побирченко И.Г. Хозяйственная юрисдикция (общее учение). К.: РИО МВД УССР, 1973. 252 с.
7. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб.пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
8. Абова Т.Е. Арбитражный процесс в СССР: понятие, основные принципы. М.: Юрид лит., 1985.
9. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. - 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.
10. Арбитражный процесс: Учебник / Отв. ред. Д.Х. Валеев и М.Ю. Челышев. М.: Статут, 2010. 572 с.
11. Белинский П. Досудебное урегулирование споров. *Юридическая практика*. № 45, 5 ноября 2002 г.
12. Боровик С.С., Джунь В.В., Мудрий С.М. Захист прав суб'єктів господарювання в арбітражних судах України. К.: Оріяни, 2001. 228 с.
13. Бринцев О. В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення. Х. : Право, 2005. 304с.
14. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
15. Володина Ю. За защитой в суд: без исключений! *Юридическая практика*. № 4, 28 января 2003 г.
16. Гентош Р.Є. Диспозитивність – міжгалузевий принцип процесуального права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 52. Т. 1. С. 13-16. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.52/part_1/4.pdf.
17. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.
18. Гоша І.О. Право на захист в умовах реформування господарського судочинства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип 50. Т. 1. С. 124-126. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.50/part_1/31.pdf.
19. Демченко С.Ф. Теоретичні аспекти становлення і розвитку економічного судочинства в Україні: монографія. К.: Вид-во «Преса Україна», 2009. 240 с.

20. Зизда О. Гласность судебного процесса. *Юридическая практика*. № 5 (371), от 1 февраля 2005 г. С. 6.
21. Іванюта Н. Функції та методи господарського процесуального права: діалектичний підхід. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12(250). С.95-99.
22. Кройтор В.А. Претензии и иски в практике разрешения хозяйственных споров: Науч.-практ. пособие. Х.: Эспада, 2001. 356 с.
23. Миргородський Д. Актуальні проблеми доарбітражного врегулювання господарських спорів. *Право України*. 1998. № 3. Ст. 20-22.
24. Ніколенко Л. Щодо поняття джерела господарського процесуального права. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 6. С. 17-20.
25. Омеляненко Г. Нова Конституція України і питання судової влади та судочинства. *Право України*. 1996. № 10. С. 12.
26. Притика Д. Вищі спеціалізовані суди як конституційна гарантія демократизації судової влади. *Право України*. 1999. № 12. С. 11-14.
27. Смітюх А.В. Щодо уніфікації цивільного, адміністративного та господарського судочинства в ході реформи процесуального законодавства України. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство»*. 2007. Т. 12. Вип. 11. С. 77-83.
28. Степанова Т.В. Вплив ефективності реформ судової системи на формування громадянського суспільства в Україні. *Конституційно-правове регулювання суспільних відносин: минуле, сучасне, майбутнє*: Матеріали наукової конференції. 27 березня 2009 р., м. Одеса. Одеса, 2009. С. 211-215.
29. Степанова Т.В. «Языковой вопрос» в судопроизводстве. *Тези доповідей і наукових повідомлень 62-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу та наукових працівників ЕПФ ОНУ ім. І.І. Мечникова*. 28-30 листопада 2007 р., м. Одеса. Одеса, 2007. С. 74-75.
30. Степанова Т.В. Деякі прогалини в законодавчому закріпленні специфічних принципів господарського судочинства. *Актуальні питання реформування правової системи України*: Зб. наук. статей за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції. 30-31 травня 2008 р., м. Луцьк. Луцьк, 2008. С. 296-297.
31. Степанова Т.В. Колегіальний розгляд господарських спорів: історія, досвід інших країн та сучасне бачення. *Вісник Вищого арбітражного суду України*. 2000. № 4. С. 148-152.
32. Степанова Т.В. Претензионный порядок разрешения споров. *Юридическая практика*. 2005. № 367 (1). С. 14-15.
33. Степанова Т.В. Про деякі прогалини порядку досудового врегулювання господарських спорів. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2005. № 1. С. 195-197.
34. Степанова Т.В. Співвідношення принципів (основних засад) судочинства з принципами розгляду справи у першій інстанції. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. Одеса: АО «БАХВА», 2007. Том 10 (выпуск 14), Ч. I. С. 95-100.

35. Степанова Т.В. Фіксування господарського процесу технічними засобами за чинним Господарським процесуальним кодексом і проектом ГПК. *Наука та інновації* – 2005: Тези доповідей і наукових повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції. 17-31 жовтня 2005 р., м. Дніпропетровськ. Т. 5. Дніпропетровськ, 2005. С. 57-58.

36. Степанова Т.В. Щодо оперативності і спрощення господарського процесу. *Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку*: Тези доповідей і наукових повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції. 30 травня 2008 р., м. Одеса. Одеса, 2008. С. 509-514.

37. Степанова Т.В., Прокопенко Я.Ю. Особливості досудового врегулювання спорів, що виникають під час укладання, зміни та розірвання господарських договорів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2009. Том 12 (випуск 26, частина 2). С. 91-96.

38. Тараненко В.Ф. Принципы арбитражного процесса: Учеб. пособие. М.: ВЮЗИ, 1988. 65 с.

39. Титов М. Застосування процедури доарбітражного врегулювання господарських спорів: деякі питання практики. *Право України*. 2000. № 4. С. 48-49, 67.

40. Турлова Ю. А. Принцип гласності в оновленому процесуальному законодавстві України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 4. С. 195-198. URL: http://apnl.dnu.in.ua/4_2018/47.pdf.

41. Фесенко Л. Принцип спеціалізації судів у контексті судово-правової реформи. *Право України*. 2011. №6. С. 135-145.

42. Щербина В., Резнікова В. Сучасні тенденції розвитку господарського процесу України. *Право України*. 2017. №9. С. 9-27.

43. Щербина В., Резнікова В. Основні засади (принципи) господарського судочинства України. *Право України*. 2018. №7. С. 13-33.

ТЕМА 3. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ АРБІТРАЖНИХ (ГОСПОДАРСЬКИХ) СУДІВ.

Історія виникнення і розвитку арбітражних (господарських) судів в Царській Росії. Історія розвитку арбітражних (господарських) судів в СРСР. Історія виникнення і розвитку арбітражних (господарських) судів у сучасній Україні.

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Історія виникнення та розвитку арбітражних (господарських) судів. Формування господарської юрисдикції.
2. Ознаки та специфічні риси господарської юрисдикції.
3. Становлення господарської юрисдикції до 1917 р.

4. Розвиток господарської юрисдикції після 1917 р.
5. Судова реформа 2001-2002 р.р.
6. Основні новели судової реформи 2010 р.
7. Основні новели судової реформи 2015 р.
8. Основні новели судової реформи 2017 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Історія виникнення і розвитку арбітражних (господарських) судів в Царській Росії. Вперше про торгові суди було вказано в Уставній грамоті Новгородського князя Всеволода Мстиславича в 1135 р. спроба створити постійно діючі суди була в часи Олександра Михайловича (1667 р.). Петро I створив Головний магістрат для вирішення торгових справ (1721 р.). безпосереднім попередником господарських судів слід вважати комерційні суди, що створювалися в Царській Росії на початку XIX ст. Зокрема, у 1807 р. такий суд було створено в Одесі, потім – в Феодосії, Ізмаїлі. В 1832 р. видано Загальне положення про комерційні суди в Російській імперії. В такому вигляді вони проіснували до 1917 р.

Історія виникнення і розвитку арбітражних (господарських) судів в СРСР. Одразу ж після революції 1917 р. комерційні суди було ліквідовано. Однак з введенням НЕПу в 1922 р. Президіум Вищої Ради народного господарства Росії прийняв постанову про створення Арбітражної комісії при ВРНГ та арбітражних комісій при його місцевих органах. В Україні в 1922 р. було створено Вищу арбітражну комісію при Економічній Раді України та арбітражні комісії в губерніях та при економічних радах; в 1924 р. було затверджено Положення про них. Необхідно розкрити особливості розгляду ними справ. У 1929 р. проведено реформу по ліквідації відомчих комісій, в 1931 їх було ліквідовано повністю, а повноваження передано судам, однак через велику перегруженість судів вже через два тижні створено Державний арбітраж та затверджено Положення про нього. В 1934 р. прийнято Правила розгляду та вирішення справ Держарбітражем. В 1987 р. арбітражі було преобразовано в самостійну систему.

Історія виникнення і розвитку арбітражних (господарських) судів в сучасній Україні. В 1991 р. прийнято Арбітражний процесуальний кодекс України та Закон України «Про арбітражний суд». Суттєві зміни в зазначені законодавчі акти внесено Законами від 21 червня 2001 р., 7 лютого 2002 р., 7 липня 2010 р., 12 лютого 2015 р., 3 жовтня 2017 р.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 р. № 2453-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.
3. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 18, № 19-20. – Ст.132. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.
4. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
5. Про господарські суди: Закон УРСР від 04.06.1991 р. (*втратив чинність*). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1142-12>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т. В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.
3. Побирченко И.Г. Хозяйственная юрисдикция (общее учение). К.: РИО МВД УССР, 1973. 252 с.
4. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.
5. Арбитражный процесс: Учебник / Отв. ред. Д.Х. Валеев и М.Ю. Челышев. М.: Статут, 2010. 572 с.
6. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
7. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.
8. Господарські суди України: історичний нарис, портрети, події. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. 464 с.
9. Два века истории хозяйственного правосудия Украины / В.С. Балух; [научн. ред.: проф. П.П. Музыченко, А.А. Сурилов]. Одесса: Астропринт, 2008.
10. Демченко С.Ф. Теоретичні аспекти становлення і розвитку економічного судочинства в Україні: монографія. К.: Вид-во «Преса Україна», 2009. 240 с.
11. Мироненко О.М. Суд і судочинство в УНР (березень 1917 – квітень 1918). *Вісник Академії правових наук України*. 1994. № 2. С. 65.
12. Омеляненко Г. Нова Конституція України і питання судової влади та судочинства. *Право України*. 1996. № 10. С. 12.
13. Степанова Т.В. Судиться тоже надо уметь! (о малой судебной реформе в хозяйственном судопроизводстве). *Юридическая практика*. 2001. № 40. С. 12.

ТЕМА 4. СИСТЕМА ТА СТРУКТУРА ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ УКРАЇНИ.

Лекція (1 година)

Система господарських судів України. Арбітражні (господарські, економічні) суди в державах СНД та світі. Структура Верховного Суду. Структура апеляційних господарських судів. Структура місцевих (окружних) господарських судів в Україні.

Семінар (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Система господарських судів в Україні.
 2. Структура місцевих (окружних) господарських судів в Україні.
- Структура апеляційних господарських судів. Структура Верховного Суду.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

До Науково-консультативної Ради при Верховному Суді завершилась Філія «Інфоксводоканал» Товариства з обмеженою відповідальністю «Інфокс» (позивач у справі № 916/22022/18) щодо надання наукового висновку у вказаній справі. Однак отримала відмову у зв'язку з тим, що філія підприємства не є суб'єктом, що може звертатися до Науково-консультативної Ради при Верховному Суді. Чи є обґрунтованою відповідь Науково-консультативної Ради при Верховному Суді?

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Характеристика та юрисдикція Вищого суду з питань інтелектуальної власності.
2. Характеристика та повноваження Великої Палати Верховного Суду.
3. Характеристика та повноваження Пленуму Верховного Суду.
4. Характеристика та повноваження Науково-консультативної ради при Верховному Суді.
5. Відмінні риси колегій від палат.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Предмет господарського процесуального права. Предметом даної галузі є процесуальні відносини, що складаються в ході розгляду господарських спорів, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів та з інших підстав, а також у спорах про визнання недійсними актів, справи про банкрутство та інші справи, віднесені ГПК України до їх компетенції.

Система господарських судів України. В Україні на підставі Конституції, ГПК та законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про забезпечення права на справедливий суд» сформована триступнева система: 1. Місцеві (окружні) господарські суди. 2. Апеляційні господарські суди. 3. Верховний Суд. Для повноти відповіді необхідно розкрити коротко розподіл повноважень між ними.

Арбітражні (господарські) суди в державах СНД. Оскільки спори можуть виникати не тільки між суб'єктами господарювання України, але й інших країн. В таких країнах також створено подібні суди. В Росії в системі таких судів перше місце посідає Вищий арбітражний суд Російської Федерації, в Азербайджані – Економічний суд Азербайджанської Республіки, в Таджикистані – Вищий економічний суд Республіки Таджикистан і т.п.

Структура Верховного Суду. В структуру входять Пленум, Велика Палата, судові палати та судові колегії, голова суду, перший заступник, заступники голови, судді. При Верховному Суді утворюються Науково-консультативна рада та друкований орган. Для повноти відповіді необхідно назвати повноваження кожної складової ВС.

Структура апеляційних господарських судів. Складається з голови суду, першого заступника, заступників, судових палат, судових колегій та суддів. Назвати повноваження кожної складової.

Структура місцевих (окружних) господарських судів в Україні. Складається з голови суду, першого заступника, заступників та суддів. Назвати повноваження кожної складової.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

2. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 18, № 19-20. – Ст.132. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.

3. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

4. Про ліквідацію місцевих господарських судів та утворення окружних господарських судів: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №453/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/453/2017>.

5. Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №454/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/454/2017>.

6. Типове положення про апарат місцевого, апеляційного судів: Затв. Наказом Державної судової адміністрації України 28.09.2012 р. № 115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0115750-12>.

7. Рішення Конституційного суду України від 25.12.1997 р. № 9-зп (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 року) : наук.-практ. комент. / В.Е. Беяневич. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.

3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Каргузова. Х.:Одіссей, 2011. 400 с.

4. Міку В., Бутирський А. Судова реформа: досвід Республіки Молдова. *Право України*. 2018. №7. С. 47-57.

5. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

6. Притика Д. Вищі спеціалізовані суди як конституційна гарантія демократизації судової влади. *Право України*. 1999. № 12. С. 11-14.

ТЕМА 5. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ГОСПОДАРСЬКОГО СПОРУ.

Лекція (1 година)

Поняття та зміст господарського спору. Відмінності господарського спору від цивільно-правового та адміністративного спору. Категорії та види господарських спорів.

Семінар (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття та зміст господарського спору.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

Навести декілька класифікацій господарських спорів (з прикладами). Обґрунтувати свою позицію.

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Відмінності господарського спору від цивільно-правового спору.
2. Відмінності господарського спору від адміністративного спору.
3. Категорії та види господарських спорів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття та зміст господарського спору. Господарський спір – різновид суперечок, що виникають в процесі здійснення господарської діяльності. Особливість змісту саме і є тією складовою, що відрізняє його від інших різновидів. Спір свідчить про неврегульованість відносин, що потребує скорішого врегулювання, оскільки може бути нанесено шкоду економічним відносинам держави та платоспроможності сторін.

Відмінності господарського спору від цивільно-правового спору. Цивільно-правові спори виникають частіше з майнових, особистих, трудових, сімейних та інших прав, пов'язаних зі здійсненням громадянами своїх повноважень для задоволення матеріальних та духовних благ. Господарські спори виникають в процесі здійснення господарської діяльності, спрямованої на виготовлення продукції, здійснення робіт, надання послуг. В цьому основна відмінність.

Категорії та види господарських спорів. Господарські спори можливо розподіляти на преддоговірні, майнові та немайнові. Кожен з цих видів має свої підвиди, які потрібно розкрити. Наприклад, договірні розподіляються на спори про укладення договорів, їх зміну, визнання недійсними договорів. Охарактеризувати кожний вид та підвиди.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності: Ратифікована Постановою ВРУ від 19.12.1992 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_076.
3. Рішення Конституційного суду України від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.:Одіссей, 2011. 400 с.
3. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
4. Арбитражный процесс: Учебник / Отв. ред. Д.Х. Валеев и М.Ю. Чельшев. М.: Статут, 2010. 572 с.
5. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.
6. Бородін М.М., Ситнік О.М. Узагальнення судової практики з питань визначення критеріїв відмежування цивільних, адміністративних та господарських справ. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2007. № 4-5 (5-6). С. 52 – 74.

ТЕМА 6. ЮРИСДИКЦІЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ.

Лекція (2 години)

Юрисдикція господарських судів (підвідомчість господарських спорів). Компетенція господарських судів. Поняття та класифікація юрисдикції (підсудності господарських спорів). Підсудність судам справ за участю іноземних суб'єктів господарювання. Передача справ з одного суду до іншого суду.

Семінар (1 година)

І. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття та зміст господарського спору.

2. Юрисдикція господарських судів (підвідомчість господарських спорів).
3. Компетенція господарських судів.
4. Поняття та класифікація юрисдикції (підсудності господарських спорів).
5. Підсудність судам справ за участю іноземних суб'єктів господарювання.
6. Передача справ з одного суду до іншого суду.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

До господарського суду Одеської області подано позовну заяву до Одеської обласної державної адміністрації про неналежне виконання умов договору підряду (щодо оплати послуг ремонту будівлі Одеської ОДА). Зміст позовної заяви та додатки до неї відповідають чинному законодавству. Яким чином і в який строк повинен відреагувати господарський суд Одеської області?

Задача № 2.

До господарського суду Чернігівської області звернувся колишній директор ТДВ «Сумичи» з позовною заявою про відновлення його прав та законних інтересів, порушених при звільненні з посади директора. Чи підлягає даний спір вирішенню у господарських судах?

Задача № 3.

Підприємство звернулось до господарського суду зі скаргою на бездіяльність територіального органу Державної казначейської служби, яка полягала у поверненні без виконання виконавчого документу, виданого судом. Чи підлягає даний спір вирішенню у господарських судах?

Завдання для самостійної роботи (3 години)

1. Характеристика інстанційної юрисдикції господарських судів.
2. Характеристика територіальної юрисдикції господарських судів.
3. Корпоративні спори як предмет відання господарських судів.
4. Земельні спори як предмет відання господарських судів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Юрисдикція господарських судів (підвідомчість господарських спорів). Компетенція господарських судів. Підвідомчість – означає, які справи віднесено до відання певного відомства. Значення поняття «компетенція» значно ширше. Зокрема, підвідомчість господарських судів означає їх компетенцію тільки в частині того, які спори належать до їх відання.

Поняття та класифікація юрисдикції (підсудності господарських спорів). Підсудність – це вибір суду серед господарських судів. Статті 24-30 ГПК України встановлюють два різновиди юрисдикції (підсудності): інстанційну та територіальну. Охарактеризувати кожен з них, аналізуючи вказані статті ГПК України.

Передача справ з одного суду до іншого суду. Ст. 31 ГПК України встановлює умови та правила передачі справ з одного суду до іншого, а також наслідки непередання справи. Охарактеризувати, аналізуючи вказану статтю ГПК України.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Про судоустрій і статус судів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
3. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності: Ратифікована Постановою ВРУ від 19.12.1992 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_076.
4. Про ліквідацію місцевих господарських судів та утворення окружних господарських судів: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №453/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/453/2017>.
5. Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №454/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/454/2017>.
6. Рішення Конституційного суду України від 25.12.1997 р. № 9-зп (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>.
7. Рішення Конституційного суду України від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>.

8. Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам: Постанова Пленуму ВГСУ від 24.10.2011 р. № 10. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-11>.

9. Про деякі питання практики визначення підсудності справ та передачі справ з одного господарського суду до іншого. Інформаційний лист ВГСУ від 26.03.2002 р. № 01-8/350. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_350600-02.

10. Про деякі питання практики застосування норм Господарського процесуального кодексу України, порушені у доповідних записках про роботу господарських судів у 2004 році: Інформаційний лист ВГСУ від 11.04.2005 р. № 01-8/344. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_344600-05.

11. Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин: Постанова Пленуму ВГСУ від 17.05.2011 р. № 6. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0006600-11>.

12. Про деякі питання розгляду справ за участю іноземних підприємств та організацій: Роз'яснення президії ВГСУ від 31.05.2002 р. № 04-5/608. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_608600-02.

13. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.

14. Щодо визначення підвідомчості цивільних справ та господарських спорів: Лист ВАСУ № 01-8/518а від 20.07.1995 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v518a700-95>.

15. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі №911/1431/18 (провадження №12-228гс18) від 20.11.2018 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78297801>.

16. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 905/2087/17 від 31.10.2018 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77801410>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.

3. Бобкова А., Новошицька В. Юрисдикція господарських судів. *Право України*. 2017. №9. С. 83-93.

4. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.:Одіссей, 2011. 400 с.

5. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

6. Арбитражный процесс: Учебник / Отв. ред. Д.Х. Валеев и М.Ю. Чельшев. М.: Статут, 2010. 572 с.

7. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп.

М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.

8. Берназюк Я.О. Окремі питання розмежування предметної юрисдикції судів у справах за участю органів місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 49. Т. 2. С. 170-173. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.49/part_2/42.pdf.

9. Бородін М.М., Ситнік О.М. Узагальнення судової практики з питань визначення критеріїв відмежування цивільних, адміністративних та господарських справ. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2007. № 4-5 (5-6). С. 52–74.

10. Осипов Ю.К. Подведомственность юридических дел. Свердловск, 1973. 121 с.

11. Притика Д. Вищі спеціалізовані суди як конституційна гарантія демократизації судової влади. *Право України*. 1999. № 12. С. 11-14.

12. Петренко Н.О. Історичні засади формування інституту підсудності господарських спорів. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 8. С. 42-45.

13. Петренко Н.О. Щодо використання термінів «підвідомчість», «компетенція», «юрисдикція», та «підсудність спорів» у господарському процесуальному законодавстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 5. С.70-72. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/38-petrenko-n-o/352-petrenkoarticle1>.

14. Петренко Н.О. Види підсудності в господарському процесі. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2016. № 2. Ч. 2. С.119-122. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/2/part_2/26.pdf.

15. Петренко Н.О. Підсудність справ господарським судам України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Донецький національний університет імені Василя Стуса МОН України. Вінниця, 2017. 21 с. URL: <http://abstracts.donnu.edu.ua/issue/view/79>.

16. Петренко Н.О. Підсудність справ господарським судам України : монографія. – Херсон : Грінь Д.С., 2017. – 230 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/377-podsudnost-del-khozyajstvennym-sudam-ukrainy-monografiya-2017>.

17. Смітюх А.В. Корпоративні спори як складова підвідомчості спеціалізованих господарських судів. *Вызов времени – совершенствование хозяйственной юрисдикции. Специализация рассмотрения дел – залог качества судопроизводства*: Науч.-практ. конференция, проведенная Одесским апелляционным хозяйственным судом 24 мая 2016 г. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/19-smityukh-a-v/350-smityukharticle19>.

18. Степанова Т.В. Админсуды – шаг вперед, два назад? *Юридическая практика*. 2007. № 506 (36). С. 1, 15.

19. Степанова Т.В. Вдосконалення положень про статус суддів та підсудність господарських справ. *Тези доповідей і наукових повідомлень 63-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу та наукових працівників ЕПФ ОНУ ім. І.І. Мечникова*. 17-20 листопада 2008 р., м. Одеса. Одеса, 2008. С. 99-101.

20. Степанова Т.В. Поняття, види та правила визначення підсудності господарських справ. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. Одеса: АО «БАХВА», 2008. Том 11 (випуск 22, частина 2). С. 97-101.

21. Тимченко П.М. Проблемы судебной подведомственности: Учеб. пособие. Харьков: Национальная юридическая академия Украины, 2000. 37 с.

ТЕМА 7. УЧАСНИКИ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОВОГО ПРОЦЕСУ.

Лекція (4 години)

Поняття та види учасників процесу. Загальна характеристика учасників в позовному, особому провадженні, виконавчому провадженні. Статус судді у господарському процесі. Відвід судді. Сторони в судовому процесі. Права та обов'язки сторін. Участь у справі кількох позивачів та відповідачів. Залучення до участі у справі іншого відповідача. Заміна неналежного відповідача. Треті особи. Процесуальне правонаступництво. Поняття і значення представництва. Підстави виникнення представництва. Суб'єкти та види представництва. Повноваження представника. Довіреність, її форма, види, строк та посвідчення. Припинення довіреності та наслідки.

Семінар (2 години)

І. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття та види учасників судового процесу.
2. Загальна характеристика учасників у позовному, особому провадженні, виконавчому провадженні.
3. Статус судді у господарському процесі.
4. Поняття і статус сторін у господарському судочинстві. Представництво у господарському процесі.
5. Прокурор як учасник процесу. Особливості вступу та участі прокурора у розгляді господарської справи.
6. Види та статус третіх осіб у господарському процесі.
7. Статус спеціаліста у господарському процесі.
8. Статус експерта у господарському процесі. Особливості статусу експерта з питань права у господарському процесі.
9. Статус свідка у господарському процесі.
10. Відвід у господарському процесі: суб'єкти, процедура.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

Прокурор Донецької області в інтересах Державного підприємства «ДонВугілля» (державна частка у статутному капіталі – 100%) подав до господарського суду Донецької області позовну заяву про стягнення боргу та штрафних санкцій ПАТ «Кром» у зв'язку з неналежним виконанням ним зобов'язань за договором перевезення. Проте господарський суд Донецької області повернув позовну заяву у зв'язку з несплатою прокурором судового збору. Оцініть правомірність дій суду.

Задача № 2.

Представник Іноземного підприємства «Самсунг» заявив відвід судді у судовому засіданні на тій підставі, що практично по всіх раніше розглянутих справах за участю Іноземного підприємства «Самсунг» та даного судді судові рішення було винесено не на користь Іноземного підприємства «Самсунг». Чи підлягає заява про відвід задоволенню та на яких підставах?

Завдання для самостійної роботи (3 години)

1. Інституту відводу та самовідводу у господарському процесі.
2. Процесуальна співучасть у господарському процесі.
3. Представник у господарському процесі.
4. Треті особи із самостійними вимогами у господарському процесі, їх права й обов'язки
5. Треті особи без самостійних вимог у господарському процесі, їх права й обов'язки.
6. Правовий статус адвоката у господарському процесі.
7. Статус перекладача у господарському процесі.
8. Специфіка участі у господарському процесі органів державної влади та місцевого самоврядування.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття та види учасників процесу. Учасники процесу – особи, які приймають участь у розгляді справи та прийнятті рішення по справі. Доцільно розподіляти всіх учасників за правами в процесі та порядком появи в процесі на активних та пасивних. До активних слід віднести

суд, сторони, третіх осіб, що заявляють самостійні вимоги. До пасивних – експерта, перекладача та інших осіб.

Загальна характеристика учасників в позовному, особому провадженні, виконавчому провадженні. Учасники в даних видах проваджень по-різному називаються в процесі. Це має істотне значення, оскільки для подання заяв, клопотань, тощо необхідно правильно вказати сторону по справі. В позовному провадженні є позивач та відповідач. У справі про банкрутство сторони іменуються боржник та кредитори, є арбітражний керуючий. У виконавчому провадженні є виконавець та боржник.

Правове положення судді як головного учасника господарського процесу. В науці господарського процесу існує спір, чи повинен суддя вести себе в процесі активно, допомагати сторонам знаходити істину по справі. Необхідно обґрунтувати обидві позиції та примкнути до однієї з них. Також в наукових колах існує дискусія щодо віднесення судді до кола учасників господарського процесу. Необхідно обґрунтувати обидві позиції та примкнути до однієї з них.

Прокурор як учасник процесу. Закон України «Про прокуратуру» та низка норм ГПК України закріплюють особливості вступу та участі прокурора у розгляді справ.

Участь у справі кількох позивачів та відповідачів як учасників процесу. Статті 47-48 ГПК детально розкривають всі основні засади участі по одній справі кількох позивачів та відповідачів.

Представники сторін як учасники процесу. Для розкриття даного питання необхідно визначити, якими документами та якими законодавчими актами врегульоване питання участі в процесі представників сторін (адвоката, керівника підприємства, юрисконсульта, бухгалтера та ін.)

Експерт як учасник процесу. Експерт – особа, яка має відповідний рівень знань у спеціалізованій сфері. ЦЕKK Міністерства юстиції України присвоює таким спеціалістам кваліфікацію судового експерта та вносить їх до державного реєстру експертів. Висновок експерта робиться в письмовій формі, але за бажанням учасників процесу експерт може бути викликаний для дачі пояснень по висновку. Експерту та експертизі як засобу доказування присвячено декілька статей в Главі 4 «Учасники судового процесу» та Главі 5 «Докази та доказування» ГПК України. Новелою реформи 2017 р. стало впровадження до господарського процесу експерта з питань права,

статус якого суттєво відрізняється від статусу експерта. Студенту необхідно визначитися з відмінностями в їх статусі.

Перекладач як учасник процесу. У разі, якщо в процесі приймає участь іноземець-суб'єкт підприємництва або інша особа, яка не розуміє мови судочинства, вона має право найняти перекладача. Перекладач – особа, що володіє знаннями мови судочинства та іншої мови, на якій розмовляє учасник процесу.

Аудитор як учасник процесу. На даний час такої особи в господарському процесі не встановлено, однак його поява та особливість вступу в справу вимагає введення його в процес.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
3. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
4. Бангалорські принципи поведінки суддів. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
5. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. в редакції Закону України № 4212-VI від 22.12.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/page>.
7. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11/page>.
8. Про деякі питання розгляду справ за участю іноземних підприємств і організацій: Рекомендації президії ВГСУ від 31.05.2002 р. № 04-5/608. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_608600-02.
9. Про деякі питання застосування положень Закону України «Про прокуратуру» щодо представництва прокуратурою інтересів держави в господарському суді: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 23.02.2016 № 01-06/348/16. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0348600-16>.
10. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.
11. Про узагальнення судової практики вирішення господарськими судами окремих категорій спорів за участю нерезидентів: Узагальнення судової практики ВГСУ від 01.01.2009 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001600-09>.

12.Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 р. № 18-пп/2004 (справа про охоронюваний законом інтерес). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-04>.

13.Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 р. № 19-пп/2004 (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04>.

14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України від 08.04.1999 р. № 3-пп/99 (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-99>.

15. Рішення Конституційного суду України від 30.09.2009 р. № 23-пп/2009 (справа про право на правову допомогу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>.

16. Рішення Конституційного суду України від 12.06.2013 р. № № 4-пп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини п'ятої статті 127 Конституції України у системному зв'язку з частиною третьою цієї статті, статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (про вимоги до суддів). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-13>.

17. Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-пп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.

18. Рішення ЄСПЛ KOROLEV v. RUSSIA (no. 2), № 5447/03, § 33, від 01 квітня 2010 р.

19. Рішення ЄСПЛ MENCHINSKAYA v. RUSSIA, № 42454/02, § 35, від 15 січня 2009 р.

20. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду у справі №304/1196/16-ц від 24.10.2018 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77397917>.

21. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.12.2018 р у справі № П/9901/736/18. URL: https://protocol.ua/ua/order_vidaniy_vidpovidno_do_zakonu_ukraini_pro_advokaturu_ta_advokatsku_diyalnist_e_samostiynim_dokumentom_shch_o_pidtverdgue_povnovagennya_advokata_velika_palata_vs/.

22. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 12.12.2018 р. у справі № 495/9141/16-ц (провадження № 61-26012св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78529239>.

23. Ухвала Верховного Суду у складі Касаційного адміністративного суду від 19.07.2018 р. у справі №822/1169/17. URL: [https://protocol.ua/ru/vs_kas_neobhidnist_sudovogo_zahistu_interesiv_derzavi_same_prokurorom_vid_imeni_sub_ekta_vladnih_povnovagen_mae_buti_ob_runtovana_i_pidtverdgena_nalegnimi_d_okazami_vs_kas_sprava_822_1169_17_19_07_18\)/](https://protocol.ua/ru/vs_kas_neobhidnist_sudovogo_zahistu_interesiv_derzavi_same_prokurorom_vid_imeni_sub_ekta_vladnih_povnovagen_mae_buti_ob_runtovana_i_pidtverdgena_nalegnimi_d_okazami_vs_kas_sprava_822_1169_17_19_07_18)/).

24. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 12.12.2018 р. у справі № 495/9141/16-ц (провадження № 61-26012св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78529239>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.

3. Васильєв С. Експертний висновок у галузі права: новація національного судочинства. *Право України*. 2018. № 11. С. 189-202.

4. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.

5. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

6. Абрамов Н. О прокуратуре: общий надзор и предъявление исков в судах. *Предпринимательство, хозяйство и право*. 1998. № 4. С. 5.

7. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.

8. Арбитражный процесс: Учебник / Отв. ред. Д.Х. Валеев и М.Ю. Чельшев. М.: Статут, 2010. 572 с.

9. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2002. 248 с.

10. Бутирська І. А. Правовий статус експерта з питань права у господарському процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 1. С. 108-111. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_1/27.pdf.

11. Бутирська І. Відвід (самовідвід) судді у господарському судочинстві. *Право України*. 2018. №7. С. 58-70.

12. Васильєв С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.

13. Вечірко І. Господарський суд як суб'єкт процесуальних правовідносин у провадженні у справах про банкрутство. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 6. С. 21-24.

14. Вільчик Т.Б. Професійні права адвоката і гарантії адвокатської діяльності у країнах Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип 50. Т. 2. С. 143-147. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.50/part_2/35.pdf.

15. Заборовський В.В. Правова природа договору про надання правової допомоги як документа, що підтверджує повноваження адвоката в контексті змін до процесуальних кодексів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 2. С. 152-156. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_2/37.pdf.

16. Заборовський В.В. Незалежність та самостійність адвоката: проблеми розмежування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 42. С. 242-246. URL: <http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.42/59.pdf>.
17. Задніпровський О. Адвокатура і арбітражний суд. *Право України*. 1997. № 9. С. 29-31.
18. Зозуля Н. Експерт з питань права: проблема процесуального статусу. *Українське право*, від 14.12.2017. URL: http://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/ekspert-z-pitan-prava-problema-protsesualnogo-statusu/.
19. Канарик Ю.С., Синюк Н.В. Процесуальне правонаступництво в господарському процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 136-138. URL: http://lsey.org.ua/6_2017/39.pdf.
20. Канарик Ю.С., Яценко В.Г. Проблеми процесуального представництва в господарському судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 146-148. URL: http://lsey.org.ua/6_2017/42.pdf.
21. Кожухов А. Информация за семью печатями [адвокаты как участники процесса]. *Юридическая практика*. № 30, 25 июля 2001 г. С. 13.
22. Коцкулич В.В. Трансформація суддівської правосвідомості: загальні положення концепції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 2. С. 157-158. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_2/38.pdf.
23. Лазько Г.З. Особливості реалізації процесуального представництва в господарському процесі. *Вісник господарського судочинства*. 2008. № 3. С. 108-112.
24. Литвинова А.П., Ребриста С.В. Проблеми процесуальних форм вирішення господарських спорів за відсутності відповідача у судовому процесі. *Вісник господарського судочинства*. 2005. № 3. С. 29-32.
25. Миргородский Д. Участники арбитражного процесса. Немного теории для практиков. *Бизнес*. № 14, 3 апреля 2000 г. С. 97-101.
26. Мичко М. Завдання та функції прокуратур у країнах Європи. *Вісник прокуратури*. 2011. № 5. С. 108-120.
27. Міщенко І. Удосконалення інституту відводу судді в господарському судочинстві. *Право України*. 2017. №9. С. 131-136.
28. Надгорний Г., Сегай М., Ісакович Б. Експерт і спеціаліст: проблема розмежування їх функцій і шляхи її вирішення. *Право України*. 1998. № 2. С. 52-57.
29. Назначение судебной экспертизы. *Юридическая практика*. №645 (18), от 04.05.2010 г.
30. Об обязанности суда содействовать всестороннему и полному установлению обстоятельств дела. *Юридическая практика*. №654 (27), от 06.07.2010 г.
31. Полякова К.В. Делегування як форма реалізації господарської компетенції органами місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 1. С. 115-119. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_1/29.pdf.
32. Попович Є. Правозахисна діяльність прокуратури України – крок до європейської інтеграції. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2011.

№ 3. С. 13-16.

33. Рєзнїкова В. Вїдповїдальнїсть у господарському процесї за зловживання процесуальними правами та заходи процесуального примусу. *Право України*. 2017. №9. С. 101-121.

34. Розсильна О. Самопредставництво в господарському процесї України. *Право України*. 2018. №7. С. 95-102.

35. Руденко М. Представництво прокурором інтересів держави у арбітражному судї. *Право України*. 1998. № 5. С.40-41.

36. Руденко М., Глаговський В. Представництво прокуратурою інтересів громадянина або держави в судї. *Право України*. 1997. № 11. С.61-62.

37. Руденко Н. Прокурор в арбитражном процессе: аспекты прошлого и настоящего. *Предпринимательство, хозяйство и право*. 1999. № 5. С.38-39.

38. Святоцька В.О. Уніфіковані стандарти організації та професійної діяльності адвокатури в правї Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 48. Т. 2. С. 173-177. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_2/42.pdf.

39. Сколота П. О последствиях ошибки прокурора. *Юридическая практика*. № 13 (379), от 29 марта 2005 г. С.19.

40. Степанова Т. Реформування інституту учасників господарського судового процесу. *Право України*. 2017. №9. С. 122-130.

41. Степанова Т., Чапля А.Н. «Спорные» права и обязанности. *Юридическая практика*. 2005. № 404 (38). С.9.

42. Степанова Т.В. Вдосконалення положень про статус суддів та підсудність господарських справ. *Тези доповідей і наукових повідомлень 63-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу та наукових працівників ЕПФ ОНУ ім. І.І. Мечникова*. 17-20 листопада 2008 р., м. Одеса. Одеса, 2008. С. 99-101.

43. Степанова Т.В. Особливості участі неповнолітніх осіб у господарському судочинстві. *Право України*. 2018. №7. С. 84-94. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/21121/84-94.pdf>.

44. Степанова Т.В. Правовой статус переводчика в хозяйственном процессе Украины. *Правова держава*. 2009. № 11. С. 50-53. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/18-stepanova-t-v/226-stepanovaarticle1>.

45. Степанова Т.В. Представництво в господарському судочинстві. *Наука: теорія і практика – 2007: Тези доповідей і наукових повідомлень VII Міжнародної науково-практичної конференції*. 16-31 серпня 2007 р., м. Пшемишль. Т. 3. Пшемишль, 2007. С. 79-81.

46. Степанова Т.В. Проблеми подання позовних заяв та участі прокурорів у господарському судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 12. С. 12-15.

47. Степанова Т.В. Свидетельские пояснения в хозяйственном процессе. *Юридическая практика*. 2003. № 51. С. 12-13.

48. Степанова Т.В. Щодо участі іноземців у господарському судочинстві України. *Сучасний розвиток державотворення та право творення в Україні: проблеми теорії та практики*: Збірник матеріалів II Всеукраїнської конференції

студентів, аспірантів і молодих учених. 12 березня 2010 р., м. Маріуполь. Маріуполь, 2010. С. 94-95.

49. Степанова Т.В. Класифікація учасників господарського процесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юрипруденція*. Випуск 15, том 2. С. 62-64. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc15/part_2/19.pdf.

50. Степанова Т.В. Особливості представництва юридичних осіб у господарському процесі адвокатом та іншими особами. *Правова держава*. 2016. № 22. С. 81-87. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8541/1/81-87.pdf>.

51. Степанова Т.В. Поняття учасника господарського процесу. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. №4/2 (14). С.83-88. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/4/part_2/19.pdf.

52. Степанова Т.В. Статус третьих лиц, не заявляющих самостоятельных исковых требований относительно предмета спора, в хозяйственном судопроизводстве. *Legea si Viata*. 2015. №5/4. С.96-99. URL: <http://legeasiviata.in.ua/archive/2015/5-4/23.pdf>.

53. Степанова Т.В. Щодо змісту господарської процесуальної правосуб'єктності. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. №3(13). С.57-60. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/3/part_2/12.pdf.

54. Судебная экспертиза в уголовном, гражданском, арбитражном процессе: Практ. пособие. М.: Право и закон, 1996. 223 с.

55. Титова Н. М. Влияние решений Европейского Суда по правам человека на формирование статуса адвоката. *Адвокатская практика*. 2011. № 4. С. 7-14.

56. Турлова Ю.А. Реалізація прокурором представницької функції в умовах законодавчих змін. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип 51. Т. 2. С. 157-160. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.51/part_2/38.pdf.

57. Фонова О. Особливості участі свідків у господарському процесі. *Право України*. 2018. №7. С. 71-83.

58. Хитрик Б.В. Представництво інтересів держави в господарському процесі. URL: <http://ua-reporter.com/novosti/84706>.

59. Чи може прокурор представляти інтереси державного підприємства: роз'яснення ВС. *Судебно-юридическая газета*. 4 февраля 2019 г. URL: <https://sud.ua/ru/news/sudebnaya-praktika/134684-chi-mozhe-prokuror-predstavlyati-interesi-derzhavnogo-pidpriyemstva-rozysnennya-vs>.

60. Шацький І.Б. Правосуб'єктність місцевого господарського суду як органу судової влади. *Вісник господарського судочинства*. 2005. № 2. С. 145-150.

61. Шумський П. Представництво прокурора в суді. *Право України*. 1998. № 2. С.24.

62. Шумило М. Експерт з питань права: новела процесуальних кодексів, що потребує обґранкування судовою практикою. *Судебно-юридическая газета*. 23 января 2019 г. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/133600-ekspert-z-pitan-prava-novela-protseualnikh-kodeksiv-scho-potrebuye-ogranki-sudovoyu-praktikoyu>.

ТЕМА 8. ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.

Лекція (1 година)

Поняття доказування і його роль в процесі. Поняття і види доказів. Обов'язок доказування і подання доказів. Підстави звільнення від доказування. Витребування доказів. Огляд та дослідження доказів у місці їх знаходження. Повернення письмових і речових доказів. Призначення і проведення експертизи. Предмет доказування, його склад. Належність і допустимість доказів. Витребування і дослідження доказів. Оцінка доказів як важлива складова доказування.

Семінар (1 година)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття доказування. Вимоги до доказування в господарському процесі.
2. Предмет доказування, його склад.
3. Поняття і види доказів.
4. Характеристики доказів.
5. Витребування і дослідження доказів. Оцінка доказів.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

У судовому засіданні була призначена експертиза та визначено коло питань до експерта. З шести питань, визначених в ухвалі суду про призначення експертизи, експерт відповів лише на чотири. Як повинен відреагувати господарський суд на наданий висновок експерта?

Задача № 2.

До господарського суду Запорізької області було подано позов про визнання недійсним договору купівлі-продажу обладнання № 22 від 15.08.2018 р. у зв'язку з підробленням підпису керівника позивача. На обґрунтування своєї позиції позивач надав господарському суду належним чином засвідчену копію договору купівлі-продажу обладнання. Чи має право господарський суд вимагати від позивача оригінал договору?

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Письмові докази у господарському процесі.
2. Відмінні особливості письмових та речових доказів.
3. Пояснення представників сторін.
4. Висновок експерта з питань як вид доказів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття доказування і його роль в процесі. Доказування – логіко-практична діяльність учасників процесу і суду з встановлення наявності або відсутності фактичних обставин справи з метою вирішення даної справи. Без доказування неможливе встановлення істини по справі, реалізації диспозитивності сторін, їх змагальності та ін.

Поняття і види доказів. Докази – відомості про факти, здатні підтвердити наявність або відсутність обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, відображені в передбачених законом засобах доказування. Види: письмові, речові і електронні докази, показаннями свідків, висновок експерта (ст. 73 ГПК).

Загальна характеристика письмових доказів. Письмовими доказами є документи і матеріали, які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору. Вони подаються в оригіналі або в належним чином засвідченій копії. Якщо для вирішення спору має значення лише частина документа, подається засвідчений витяг з нього. Оригінали документів подаються, коли обставини справи відповідно до законодавства мають бути засвідчені тільки такими документами, а також в інших випадках на вимогу господарського суду.

Речові докази як вид доказів. Речовими доказами є предмети, що своїми властивостями свідчать про обставини, які мають значення для правильного вирішення спору. Їх не можна подавати судові у завірених копіях – тільки в оригіналах.

Висновок експертизи як вид доказів. Висновок робиться в письмовій формі, але за бажанням учасників процесу експерт може бути викликаний для дачі пояснень по висновку. Експерту та експертизі як засобу доказування присвячено декілька статей в Главі 4 «Учасники судового процесу» та Главі 5 «Докази та доказування» ГПК України. Новелою реформи 2017 р. стало впровадження до господарського процесу експерта з питань права, режим висновку якого суттєво

відрізняється від режиму висновку експерта. Студенту необхідно визначитися з їх відмінностями.

Експертиза призначається в тому випадку, якщо розгляд справи неможливий без проведення дослідження з використанням спеціалізованої техніки або спеціалізованих знань, навичок.

Необхідно відрізнити основну, повторну та додаткову експертизи, а також звернути увагу на те, що висновок експерта вважається таким тільки у разі, якщо експертиза призначена судом і експерт попереджений про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправильного висновку та за безпідставну відмову від дачі висновку. У всіх інших випадках такий висновок є висновком спеціаліста та визнається у справі письмовим доказом.

Класифікація доказів. За характером зв'язку змісту доказу з фактом, що встановлюється, докази розподіляються на *прямі і непрямі докази*; за процесом формування відомостей про факти – на *первинні і похідні докази*; за джерелом доказів – на *особисті та речовинні докази*. Охарактеризувати кожний вид.

Для досягнення об'єктивної істини необхідно, щоб докази по справі відповідали певним характеристикам: ***належності і допустимості доказів***. Належність складається в тому, що господарський суд приймає тільки ті докази, які мають значення для справи. Допустимість визначається правилом: обставини справи, які відповідно до законодавства повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування.

Витребування і дослідження доказів. Суд має право самостійно або за клопотанням учасника спору витребувати будь-які докази, що можуть мати значення для вирішення спору, та дослідити їх. Господарський суд може провести огляд та дослідження письмових і речових доказів у місці їх знаходження в разі складності подання цих доказів. За результатами огляду та дослідження складається протокол, який підписується суддею. Протокол долучається до матеріалів справи.

Оцінка доказів як важлива складова доказування. Складається у визначенні належності доказів до даної справи; кола засобів доказування обставин справи (допустимості доказів); достатності сукупності доказів для правильного вирішення справи; достовірності доказів у справі.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
3. Про наукову та науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/51/95-вр>.
4. Інструкція про порядок і розміри відшкодування витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-п>.
5. Про деякі питання практики призначення судової експертизи: Постанова Пленуму ВГСУ від 23.03.2012 р. № 4. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-12>.
6. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11/page>.
7. Про деякі питання, пов'язані із застосуванням Конвенції про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 29.05.2009 р. № 01-08/315. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_315600-09.
8. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Затв. Наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.98 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
9. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHENA_.pdf.
10. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 31.01.2019 р. у справі № 127/13957/16-ц (провадження № 61-26417св18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79601039>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.

3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.:Одіссей, 2011. 400 с.
4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
5. Naichenko A. Electronic evidence in economic court. *Legea si Viata*. 2018. №3. Т. 2. С. 90-94. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_2/21.pdf.
6. Абова Т.Е. Арбитражный процесс в СССР: понятие, основные принципы. М.: Юрид лит., 1985.
7. Арбитражный процесс: Учебник / Отв. ред. Д.Х. Валеев и М.Ю. Чельшев. М.: Статут, 2010. 572 с.
8. Арбитражный процесс: Учебник для вузов / Под ред. проф. М. Треушникова. М., 1993.
9. Арбитражный процесс: Учебное пособие / Д.Притыка, Н.Титов и др. Харьков: «Консум», 2000.
10. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.
11. Бенедисюк И. Экспертиза как средство доказывания в арбитражном процессе. *Бизнес*. № 14, 3 апреля 2000 г. С. 102-103.
12. Богомол О.В. Правова експертиза у господарському процесі. *Становлення, функціонування та розвиток правових систем сучасності: проблеми науки і практики*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 145-й річниці створення Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (м. Одеса, 23 квітня 2010 р.). URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/25-bogomol-o-v/341-bogomolarticle5>.
13. Булгакова І.В. Деякі питання забезпечення позову в господарському процесі. *Вісник господарського судочинства*. 2005. № 3. С. 197-203.
14. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
15. Васильченко Т. Новели інституту доказування у господарському судочинстві. *Право України*. 2017. №9. С. 146-153.
16. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.
17. Експертизи у судовій практиці / За заг. ред. В.Г.Гончаренка. К.: Юрінком Інтер, 2005. 388 с.
18. Інформація щодо роботи «Електронного суду». URL: <https://court.gov.ua/reystri-ta-sistemi/ecourt/>.
19. Козлов А.С. Понятие доказательства в арбитражном процессе. Иркутск: ИГУ, 1980. 47 с.
20. Корбут В. Сначала – доказательства, потом – обеспечение! *Юридическая практика*. № 43 (305), от 20.10.2003 г.

21. Мамчур Л.О. Інститут судового доручення в цивільному процесі України: поняття та зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2018. Випуск 1. Том 1. С.62-65. URL: http://www.lj.kherson.ua/2018/pravo01/part_1/15.pdf.
22. Меры по обеспечению иска. *Юридическая практика*. № 6 (372), от 8 февраля 2005 г. С. 22-23.
23. Найченко А.М. Електронне правосуддя й інститут електронних доказів у господарському процесі: можливості взаємодії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2018. Вип. 48. Т. 1. С. 112-114. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.48/part_1/28.pdf.
24. Никандров В.И. Понятие и классификация доказательств. Владивосток, 1985. 22 с.
25. О применении мер по обеспечению иска. *Юридическая практика*. № 632 (5), от 02.02.2010 г.
26. Осадчий І. М. Проблеми відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову в господарському процесі. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 5. С. 160-166.
27. Перегон Ю. Обеспечение иска. *Юридическая практика*. № 10 (376), от 8 марта 2005 г. С. 18.
28. Петрик І.Й. Використання в якості доказів інформації, яка створена засобами електронно-обчислювальної техніки. *Вісник Вищого арбітражного суду України*. 2000. № 1. С. 76-79.
29. Пинхасов Б.И. Использование документов в доказывании. Ташкент: «Фан», 1977. 136 с.
30. Подцерковний О.П. Щодо підвищення ефективності примусового стягнення грошових коштів у сфері господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 7. С. 68-70.
31. Попова М.В. Поняття електронних доказів у господарському процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 81-84. URL: http://lsey.org.ua/3_2018/24.pdf.
32. Рибак О. С. Правова природа судового доручення у цивільному процесі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013. № 6-1. Том 2. С.88-91. URL: http://papers.univ.kiev.ua/1/jurydychni_nauky/articles/rybak-o-complications-in-the-execution-of-the-letter-of-request-in-the-civil-pro_25613.pdf.
33. Рибак О. С. Ускладнення у виконанні доручення суду іноземної держави у цивільному процесі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2013. № 4(98). С.73-77. URL: http://papers.univ.kiev.ua/1/jurydychni_nauky/articles/rybak-o-complications-in-the-execution-of-the-letter-of-request-in-the-civil-pro_25613.pdf.
34. Рим Т. Інститут забезпечення позову: новели законодавства. *Право України*. 2017. №9. С. 137-145.
35. Рожнова В., Ліпкан В. Концептуальні засади побудови системи запобіжних заходів. *Право України*. 2002. № 5. С. 21-26.

36. Степанова Т.В. Деякі проблеми здійснення експертизи в господарському процесі. *Вісник господарського судочинства*. 2001. № 3. С. 212-216.
37. Степанова Т.В. Доказывание и доказательства в проекте ХПК Украины. *Обговорення проекту Господарського процесуального кодексу України: Тези виступів учасників Круглого столу*. 4 октября 2002 р., м. Одеса. Одеса, 2002. С.12-16.
38. Степанова Т.В. Запобіжні заходи та заходи до забезпечення позову: порівняльно-правова характеристика. *Социально-правовые проблемы совершенствования законодательства Украины: история, теория и практика: Тези доповідей і наукових повідомлень 59-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу та наукових працівників ЕПФ ОНУ ім. І.І.Мечникова*. 22-24 ноября 2004 г., м. Одеса. Одеса, 2005. С. 229-232.
39. Степанова Т.В. Місце судових доказів у процесі розгляду господарських спорів. *Вісник господарського судочинства*. 2001. № 4. С. 183-186.
40. Степанова Т.В. Особливості класифікації доказів у господарському процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 11. С. 13-15.
41. Степанова Т.В. Поняття допустимості доказів у господарському процесі. *Вісник господарського судочинства*. 2002. № 2. С. 230-233.
42. Степанова Т.В. Поняття і значення належності судових доказів у господарському процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 1. С. 17-19.
43. Степанова Т.В. Поняття, сутність та предмет доведення в господарському процесі. *Право України*. 2002. № 2. С. 49-52.
44. Степанова Т.В. Речові докази як засоби доведення й особливий вид доказів у господарському процесі. *Вісник господарського судочинства*. 2002. № 1. С. 202-205.
45. Степанова Т.В. Свидетельские пояснения в хозяйственном процессе. *Юридическая практика*. 2003. № 51. С. 12-13.
46. Степанова Т.В. Свідки як засоби доказування в господарському процесі України. *Вісник господарського судочинства*. 2003. № 1. С. 168-172.
47. Степанова Т.В. Что написано пером... (Письменные доказательства как особый вид доказательств в хозяйственном процессе). *Юридическая практика*. 2001. № 47. С. 10-11.
48. Степанова Т.В. Ще раз про правову експертизу. *Вісник господарського судочинства*. 2004. № 1. С.342-344.
49. Судебная экспертиза в уголовном, гражданском, арбитражном процессе: Практик. пособие. М.: Право и закон, 1996. 223 с.
50. Треушников М.К. Судебные доказательства. М.: Юридическое бюро «Городец», 1997. С. 101.
51. Фігурський В. Судові доручення за новим КПК України: pro et contra. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. № 2(12). С.154-158. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/2/part_1/32.pdf.
52. Якимов П.П. Письменные доказательства в практике арбитража. М.: Госюриздат, 1959. 187 с.
53. Ятченко Є. О. Забезпечувальні заходи в господарському процесі України та у міжнародному комерційному арбітражі. *Судова апеляція*. 2016. № 3. С. 84-91. URL: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/3184/1/20161202_501.pdf.

ТЕМА 9. СУДОВІ ДОРУЧЕННЯ.

Лекція (0,5 години)

Звернення господарських судів із судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

Семінар (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Звернення господарських судів із судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави.
2. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

Скласти схеми виконання судового доручення у випадках наявності та відсутності міжнародних договорів (угод) з державою, органу якої довіряється виконати доручення.

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Поняття судового доручення.
2. Види судових доручень.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Звернення господарських судів із судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Статті 84-85, а також 367-368 ГПК України визначають порядок звернення господарських судів із судовим дорученням. Студент повинен його системно викласти.

Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Статті 84-85, а також 369-371 ГПК України визначають порядок виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Студент повинен його системно викласти.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
3. Про наукову та науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/51/95-вр>.
4. Інструкція про порядок і розміри відшкодування витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-п>.
5. Про деякі питання практики призначення судової експертизи: Постанова Пленуму ВГСУ від 23.03.2012 р. № 4. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-12>.
6. Про деякі питання, пов'язані із застосуванням Конвенції про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 29.05.2009 р. № 01-08/315. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_315600-09.
7. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Затв. Наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.98 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
8. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHENA_.pdf.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.
3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.
4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
5. Абова Т.Е. Арбитражный процесс в СССР: понятие, основные принципы. М.: Юрид лит., 1985.

6. Мамчур Л.О. Інститут судового доручення в цивільному процесі України: поняття та зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2018. Випуск 1. Том 1. С.62-65. URL: http://www.lj.kherson.ua/2018/pravo01/part_1/15.pdf.
7. Мамчур Л.О. Становлення й розвиток інституту судових доручень на українських землях. *Leges et Viata*. 2018. №1. Т. 2. С. 92-96. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/1/part_2/21.pdf.
8. Рибак О. С. Правова природа судового доручення у цивільному процесі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013. № 6-1. Том 2. С.88-91. http://papers.univ.kiev.ua/1/jurydychni_nauky/articles/rybak-o-complications-in-the-execution-of-the-letter-of-request-in-the-civil-pro_25613.pdf.
9. Рибак О. С. Ускладнення у виконанні доручення суду іноземної держави у цивільному процесі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2013. № 4(98). С.73-77. URL: http://papers.univ.kiev.ua/1/jurydychni_nauky/articles/rybak-o-complications-in-the-execution-of-the-letter-of-request-in-the-civil-pro_25613.pdf.
10. Фігурський В. Судові доручення за новим КПК України: pro et contra. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. № 2(12). С.154-158. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/2/part_1/32.pdf.
11. Ятченко Є. О. Забезпечувальні заходи в господарському процесі України та у міжнародному комерційному арбітражі. *Судова апеляція*. 2016. № 3. С. 84-91. URL: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/3184/1/20161202_501.pdf.

ТЕМА 10. ІНСТИТУТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.

Лекція (0,5 години)

Інститут забезпечення в господарському процесі. Види забезпечення. Підстави забезпечення. Заходи до забезпечення доказів. Скасування забезпечення.

Семінар (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Інститут забезпечення в господарському процесі: види, характеристика.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

Систематизувати види та законодавче регулювання кожного вида забезпечення.

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Характеристика забезпечення доказів.
2. Характеристика забезпечення судових витрат.
3. Характеристика забезпечення позову.
4. Характеристика зустрічного забезпечення.
5. Характеристика забезпечення виконання рішення.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Інститут забезпечення в господарському процесі.

Господарський суд має право вжити заходів до забезпечення. Забезпечення допускається, якщо невжиття таких заходів може утруднити чи зробити неможливим виконання рішення господарського суду. Про забезпечення позову виноситься ухвала, яку може бути оскаржено.

Види забезпечення. Видами забезпечення є: 1) забезпечення доказів (статті 94, 110-112, 123 ГПК); 2) забезпечення судових витрат (статті 125, 127, 128 ГПК); 3) забезпечення позову (статті 136-146 ГПК); 4) зустрічне забезпечення (статті 141-142 ГПК); 5) забезпечення виконання рішення (статті 239, 246, 337 ГПК).

Скасування забезпечення. Скасування забезпечення здійснюється судом шляхом винесення ухвали.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

2. Про деякі питання, пов'язані із застосуванням Конвенції про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 29.05.2009 р. № 01-08/315. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_315600-09.

3. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHENA_.pdf.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.
3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.:Одіссей, 2011. 400 с.
4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
5. Булгакова І.В. Деякі питання забезпечення позову в господарському процесі. *Вісник господарського судочинства*. 2005. № 3. С. 197-203.
6. Васильченко Т. Новели інституту доказування у господарському судочинстві. *Право України*. 2017. №9. С. 146-153.
7. Корбут В. Сначала – доказательства, потом – обеспечение! *Юридическая практика*. № 43 (305), от 20.10.2003 г.
8. Меры по обеспечению иска. *Юридическая практика*. № 6 (372), от 8 февраля 2005 г. С. 22-23.
9. О применении мер по обеспечению иска. *Юридическая практика*. № 632 (5), от 02.02.2010 г.
10. Осадчий І. М. Проблеми відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову в господарському процесі. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 5. С. 160-166.
11. Перегон Ю. Обеспечение иска. *Юридическая практика*. № 10 (376), от 8 марта 2005 г. С. 18.
12. Подцерковний О.П. Щодо підвищення ефективності примусового стягнення грошових коштів у сфері господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 7. С. 68-70.
13. Рим Т. Інститут забезпечення позову: новели законодавства. *Право України*. 2017. №9. С. 137-145.
14. Рожнова В., Ліпкан В. Концептуальні засади побудови системи запобіжних заходів. *Право України*. 2002. № 5. С. 21-26.
15. Степанова Т.В. Запобіжні заходи та заходи до забезпечення позову: порівняльно-правова характеристика. *Социально-правовые проблемы совершенствования законодательства Украины: история, теория и практика: Тези доповідей і наукових повідомлень 59-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу та наукових працівників ЕПФ ОНУ ім. І.І.Мечникова*. 22-24 ноября 2004 г., м. Одеса. Одеса, 2005. С. 229-232.
16. Ятченко Є. О. Забезпечувальні заходи в господарському процесі України та у міжнародному комерційному арбітражі. *Судова апеляція*. 2016. № 3. С. 84-91. URL: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/3184/1/20161202_501.pdf.

ТЕМА 11. СУДОВІ ВИТРАТИ.

Лекція (1 година)

Поняття і види судових витрат. Судовий збір: види, розміри. Суб'єкти, які звільняються від сплати судового збору. Інші витрати у справі. Розподіл витрат між сторонами. Сплата судових витрат. Повернення судового збору. Визначення розміру сум, що підлягають сплаті за проведення експертизи, послуги перекладача, адвоката.

Семінар (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття і види судових витрат.
2. Судовий збір: види, розміри. Суб'єкти, які звільняються від сплати судового збору.
3. Характеристика інших витрат у справі.
4. Розподіл витрат між сторонами.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

У господарському суді Львівської області було розглянуто позов про стягнення боргу у розмірі 97568 грн.

Позов було задоволено частково – у розмірі 45000 грн, в іншій частині – відмовлено. Позивач подав апеляційну скаргу на рішення господарського суду Львівської області. Яку суму судового збору він повинен сплатити при поданні апеляційної скарги?

Задача № 2.

В процесі розгляду господарської справи було залучено до участі у справі 3 експерта (для здійснення комплексної експертизи), перекладач, 2 адвоката, проведено дослідження доказів у місті їх знаходження. Всі ці витрати ініціював позивач. Позов було задоволено в повному обсязі.

Як розподілятимуться судові витрати між сторонами?

Задача № 3.

Постановою державного виконавця на підставі рішення суду арештовано рахунки суб'єкта господарювання-юридичної особи. У

даної особи виникла необхідність звернення з позовом до господарського суду, проте сплатити судовий збір з його рахунку з урахуванням вищевказаного неможливо.

Яким чином можна вирішити зазначену ситуацію?

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Характеристика витрат на професійну правничу допомогу.
2. Характеристика витрат, пов'язаних із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи.
3. Характеристика витрат, пов'язаних з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів.
4. Характеристика витрат, пов'язаних з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття і види судових витрат. Судові витрати – це витрати, пов'язані з розглядом справи. Ст. 123 ГПК відносить до них: витрати на професійну правничу допомогу; витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи; витрати, пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів; витрати, пов'язані з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду.

Судовий збір: види, розміри. Суб'єкти, які звільняються від сплати судового збору. Закон України «Про судовий збір» встановлює різні шляхи обчислення судового збору. Це може бути фіксована сума, наприклад, за подання позову з немайновими вимогами (укласти договір, змінити умови договору, визнати недійсним нормативний акт), а за позов з майновими вимогами – судовий збір складає певний відсоток від ціни позову. Закон закріплює також категорії суб'єктів, які звільняються від сплати судового збору.

Інші витрати у справі. До таких витрат належать суми на оплату витрат на професійну правничу допомогу; витрат, пов'язаних із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи; витрат, пов'язаних з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням

доказів; витрат, пов'язаних з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду.

Розподіл витрат між сторонами. Даному питанню присвячені статті 129-130 ГПК. Наприклад, у спорах, що виникають при укладанні, зміні та розірванні договорів, судовий збір покладається на сторону, яка безпідставно ухиляється від прийняття пропозицій іншої сторони, або на обидві сторони, якщо господарським судом відхилено частину пропозицій кожної із сторін.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

2. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.

3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/page>.

4. Правила надання послуг поштового зв'язку: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. № 270. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270-2009-%D0%BF/print1489854976487532>.

5. Про постанову Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270 «Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку» : Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 13.04.2009 р. № 01-08/208. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_208600-08.

6. Інструкція про порядок і розміри відшкодування витрат та виплат винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 01.07.1996 р. № 710 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України № 868 від 19.09.2012 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-п>.

7. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11/page>.

8. Про деякі питання практики призначення судової експертизи: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 р. № 4. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-12>.

9. Про деякі питання практики застосування розділу VI Господарського процесуального кодексу України: Постанова Пленуму ВГСУ від 21.02.2013 р. № 7. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/va007600-13>.

10. Про деякі питання практики застосування Закону України «Про судовий збір» (зі змінами та доповненнями, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2015 № 484-VIII) : Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 12.11.2015 № 01-06/2093/15. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v2093600-15>.

11. Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.

12. Про Рішення КСУ у справі щодо офіційного тлумачення положень ч. 1 статті 59 Конституції України, ч. 1 ст. 44 ГПКУ (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві): Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 29.08.2013 № 01-06/1238/2013. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1238600-13>.

13. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 15.11.2012 р. № К-40995/10 (справа про визнання незаконною постанови Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270). URL: <http://mail.document.ua/pro-viznannja-nezakonnoyu-postanovi-kabinetu-ministriv-ukray-doc123826.html>.

14. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHENA_.pdf.

15. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 22.12.2018 р. у справі №826/856/18 (провадження №К/9901/57401/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78985598>.

16. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29.05.2018 р. у справі № 915/955/15 (провадження № 12-66гс18). URL: https://protocol.ua/ua/vs_vp_usi_bez_vinyatku/.

17. Постанова Верховного Суду від 28.11.2018 р. у справі № 761/11472/15-ц (провадження № 61-23674св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78376562>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.

3. Богомол О.В. Судові витрати у господарському судочинстві України: монографія / О.В.Богомол. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 168 с.

4. Богомол О.В. Щодо порядку розподілу судових витрат у господарському судочинстві. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2014. Т. 1 (випуск 1/1). С.235-240. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/25-bogomol-o-v/348-bogomolarticle6>.

5. Верховний Суд роз'яснив, когда расходы на услуги адвоката не возмещаются ответчиком. URL: <https://yaizakon.com.ua/verhovnyj-sud-razyasnil-kogda-rashody-na-uslugi-advokata-ne-vozmeshhayutsya-otvetchikom/>.
6. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Каргузова. Х.: Одіссей, 2011. 400 с.
7. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
8. Богомол О.В. Витрати, пов'язані із явкою сторін та їх представників у засідання господарського суду. *Правова держава*. 2012. № 14. С. 52-58.
9. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: Навч.-метод. посібник. К.: КНЕУ, 2002. 248 с.
10. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб.пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
11. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.
12. Державне мито покладається на сторони пропорційно до розміру задоволених позовних вимог. *Вісник Вищого арбітражного суду України*. 1999. № 1. С. 104-108.
13. Мошак Г. Надо решиться. Должник вернет вам не только долги, но и оплатит услуги вашего юриста. *Одесские известия*, 6 июля 2000 г. С. 2.
14. Овчаренко А. Правовая природа судебных издержек. *Юридическая практика*. №653 (26), от 29.06.2010 г.
15. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. Х.: Консум, 2003. 320 с.
16. Притика Д.М., Тітов М.І., Щербина В.С. та ін. Арбітражний процес: Навч. посібник. Харків, 1999. 346 с.
17. Свірін О.Ф. Застосування у господарському та цивільному судочинстві принципу відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 93-97. URL: http://lsei.org.ua/3_2018/28.pdf.
18. Степанова Т.В. Об уплате государственной пошлины в арбитражных судах при отсутствии средств. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. Одеса: АО «БАХВА», 2000. Т. 3. С. 433-437.
19. Степанова Т.В. Щодо відстрочки сплати державного мита в арбітражних судах. *Право України*. 2000. № 12. С. 49-51.
20. Степанова Т.В. Щодо збільшення розміру державного мита в господарських судах. *Вісник Одеського національного університету*. 2007. Том 12. Випуск 11 (Право). С.102-106.

ТЕМА 12. ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ.

Лекція (1 година)

Поняття і значення процесуальних строків, їх види. Порядок обчислення строків. Встановлення процесуальних строків. Закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків. Відновлення строків. Продовження строків.

Семінар (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття і значення процесуальних строків, їх види.
2. Порядок обчислення строків.
3. Відновлення строків. Продовження строків.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Встановлення процесуальних строків.
2. Закінчення процесуальних строків.
3. Зупинення процесуальних строків.
4. Правові наслідки пропуску процесуальних строків у господарському процесі.
5. Вихідні та святкові дні.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття і значення процесуальних строків, їх види. Це відрізки часу, протягом яких повинні здійснюватися процесуальні дії. Є строки, встановлені законом, та строки, встановлені суддею в межах строків, встановлених законодавством. Зокрема, в межах встановленого законом строку суддя має право робити перерви в засіданні, переносити засідання на інший день і час, поновлювати або, навпаки, зупиняти строки та ін.

Порядок обчислення строків. Правила обчислення строків встановлені ст. 115-119 ГПК. Зокрема, перебіг процесуального строку, обчислюваного роками, місяцями або днями, починається наступного дня після календарної дати або настання події, якими визначено його

початок. Строк, обчислюваний роками, закінчується у відповідний місяць і число останнього року строку.

Поновлення строків. Продовження строків. Господарський суд за заявою учасника справи може визнати причину пропуску встановленого законом процесуального строку поважною і поновити пропущений строк. Про поновлення пропущеного строку зазначається в рішенні, ухвалі чи постанові господарського суду. Про відмову у поновленні строку виноситься ухвала. Призначені господарським судом строки можуть бути ним продовжені за заявою учасника справи.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11/page>.
3. Про строки розгляду судами України кримінальних і цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного суду України № 3 від 01.04.1994 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-94>.
4. Рішення ЄСПЛ «Віленчік проти України» від 03.10.2017 р. (заява № 21267/14). URL: https://protocol.ua/ua/vilenchik_protiv_ukraini/.
5. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 04.12.2018 р. у справі № 761/34973/17 (провадження № 61-47430 ск 18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78376365>.
6. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 28.12.2018 р. у справі № 754/1761/17 (провадження № 61-47203ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78979556>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.
3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.
4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

5. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: Навч.-метод. посібник. К.: КНЕУ, 2002. 248 с.
6. Борщевська О. М. Господарські процесуальні строки при відкладенні розгляду господарської справи та при перерві у розгляді господарської справи. *Правова держава*. 2017. № 25. С. 96-102.
7. Борщевська О.М. Деякі питання щодо процесуальних строків при вирішенні господарських справ у першій інстанції // *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики*: VII Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 20-річчю спеціальності «Правознавство» в НУК імені адмірала Макарова, 11-12 вересня 2015 р. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/37-borshevskaya-e-n/334-borshevskaya1>.
8. Борщевська О.М. Зупинення, поновлення та припинення перебігу господарських процесуальних строків. *Правова держава*. 2015. № 20. С. 76-80. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/37-borshevskaya-e-n/338-borshevskaya2>.
9. Борщевська О.М. Юридична природа строків у господарському процесі. *Правова держава*. 2012. №15. С. 95-99.
10. Борщевська О.М. Види строків у господарському процесі. *Направления усовершенствования правотворческой деятельности в Украине как основы создания согласованной системы эффективных нормативно-правовых актов*: Матеріали науково-практичної конференції (г. Симферополь, 9-10 августа 2013 г.). Симферополь, 2013. С.47-50. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/37-borshevskaya-e-n/359-borshevskaya4>.
11. Борщевська О.М. Строки у господарському судочинстві : монографія. Одеса : Фенікс, 2017. 230 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/370-sroki-v-khozyajstvennom-sudoproizvodstve-monografiya-2017>.
12. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
13. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.
14. Никифорчук М. Поняття та система часових категорій у господарському процесі. *Legea si Viata*. 2018. № 3. Т. 1. С. 76-79. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_1/18.pdf.
15. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. Х.: Консум, 2003. 320 с.
16. Притика Д.М., Тітов М.І., Щербина В.С. та ін. Арбітражний процес: Навч. посібник. Харків, 1999. 346 с.
17. Степанова Т.В. Строки позовної давності за новими ГК, ЦК і ГПК України. *Тези доповідей і наукових повідомлень 58-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу та наукових працівників ЕПФ ОНУ ім. І.І. Мечникова*. 20-21 листопада 2003 р., м. Одеса. Одеса, 2004. С. 112-115.
18. Степанова Т.В. Щодо відстрочки сплати державного мита в арбітражних судах. *Право України*. 2000. № 12. С. 49-51.

ТЕМА 13. ДОСУДОВЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ.

Лекція (1 година)

Поняття досудового врегулювання господарських спорів. Правила подання та складові претензії. Зміст претензії. Порядок і строки розгляду претензії. Досудове врегулювання розбіжностей, що виникають під час укладення, зміни та розірвання певної категорії господарських договорів.

ЗАДАЧА.

Скласти претензію за фабулою відповідно до прізвища студента.

Завдання для самостійної роботи (3 години)

1. Правова природа та практика застосування досудового (претензійного) порядку врегулювання господарських спорів.
2. Особливості досудового врегулювання розбіжностей, пов'язаних з укладенням, зміною й розірванням господарських договорів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття досудового врегулювання господарських спорів.

Досудове врегулювання спорів – це претензійна діяльність суб'єктів господарювання. На підставі ст. 222 Господарського кодексу України, рішення Коснтитуційного суду України від від 9 липня 2002 р., ст. 19 ГПК зазначена форма використовується, якщо таке закріплено в договорі.

Досудове врегулювання спорів передбачено Статутом автомобільного транспорту Української РСР; Статутом залізниць України; Кодексом торговельного мореплавства України; Повітряним кодексом України; Інструкцією про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за кількістю, затвердженою постановою Держарбітражу при Раді Міністрів СРСР від 15 червня 1965 р. № П-6; Інструкцією про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за якістю, затвердженою постановою Держарбітражу при Раді Міністрів СРСР від 25 квітня 1966 р. № П-7; Інструкцією про порядок приймання, транспортування, збереження, відпуску та обліку нафти та нафтопродуктів на підприємствах та в

організаціях України, затвердженою наказом Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, Міністерства економіки України, Міністерства транспорту України, Державного комітету України по стандартизації, метрології і сертифікації, Державного комітету статистики України від 2 квітня 1998 р. № 81/38/101/235/122 та іншими нормативними актами.

Правила подання та складові претензії. Зміст претензії. Порядок пред'явлення претензії, порядок та строки розгляду претензії, повідомлення заявника про результати розгляду претензії та відповідальність за порушення строків розгляду претензії встановлені в ст. 222 Господарського кодексу України.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002 р. по справі № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. комент.- Видання третє. К.: «Юстініан», 2011. 1160 с.
3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.
4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб.пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
5. Абова Т.Е. Арбитражный процесс в СССР: понятие, основные принципы. М.: Юрид лит., 1985.
6. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.
7. Арбитражный процесс: Учебник / Отв. ред. Д.Х. Валеев и М.Ю. Чельшев. М.: Статут, 2010. 572 с.
8. Белинский П. Досудебное урегулирование споров. *Юридическая практика*. № 45, 5 ноября 2002 г.
9. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
10. Володина Ю. За защитой в суд: без исключений! *Юридическая практика*. № 4, 28 января 2003 г.

11. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.
12. Кройтор В.А. Претензии и иски в практике разрешения хозяйственных споров: Науч.-практ. пособие. Х.: Эспада, 2001. 356 с.
13. Миргородський Д. Актуальні проблеми доарбітражного врегулювання господарських спорів. *Право України*. 1998. № 3. Ст. 20-22.
14. Степанова Т.В. Деякі прогалини в законодавчому закріпленні специфічних принципів господарського судочинства. *Актуальні питання реформування правової системи України*: Зб. наук. статей за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції. 30-31 травня 2008 р., м. Луцьк. Луцьк, 2008. С. 296-297.
15. Степанова Т.В. Претензионный порядок разрешения споров. *Юридическая практика*. 2005. № 367 (1). С. 14-15.
16. Степанова Т.В. Про деякі прогалини порядку досудового врегулювання господарських спорів. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2005. № 1. С. 195-197.
17. Степанова Т.В., Прокопенко Я.Ю. Особливості досудового врегулювання спорів, що виникають під час укладання, зміни та розірвання господарських договорів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2009. Том 12 (випуск 26, частина 2). С. 91-96.
18. Тараненко В.Ф. Принципы арбитражного процесса: Учеб. пособие. М.: ВЮЗИ, 1988. 65 с.
19. Титов М. Застосування процедури доарбітражного врегулювання господарських спорів: деякі питання практики. *Право України*. 2000. № 4. С. 48-49, 67.
20. Шабанов Р., Ждан М. Досудове врегулювання господарських спорів: співвідношення норм матеріального та процесуального права. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 2. С. 63-69.

ТЕМА 14. ПОДАННЯ ПОЗОВУ.

Лекція (2 години)

Поняття і зміст позовної заяви. Поняття та особливості групового позову. Визначення ціни позову. Додатки до позовної заяви. Об'єднання позовних вимог. Відзив на позовну заяву і зустрічний позов.

Семінар (1 година)

І. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття і зміст позовної заяви. Визначення ціни позову.
2. Додатки до позовної заяви.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Скласти позовну заяву за фабулою відповідно до прізвища студента.

Завдання для самостійної роботи (3 години)

1. Елементи позову у господарському судочинстві.
2. Право на позов у господарському процесі.
3. Особливості позовної заяви у господарському процесі, її форма та зміст.
4. Особливості та сфера застосування групових позовів у господарському судочинстві.
5. Умови й порядок пред'явлення позову в господарському процесі, документи що додаються до позовної заяви.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття і зміст позовної заяви. Встановлено ст. 162 ГПК. Невиконання будь-якої з вимог, вказаних в цій статті, тягне повернення позовної заяви без розгляду або залишення її без руху.

Визначення ціни позову. Правила визначення ціни позову зазначені в ст.163 ГПК. Так, у позовах про стягнення грошей ціна позову визначається стягуваною сумою або сумою, оспорюваною за виконавчим чи іншим документом, за яким стягнення провадиться у безспірному (безакцептному) порядку; у позовах про витребування майна – вартістю майна, що витребується; у позовах, які складаються з кількох самостійних вимог, – загальною сумою усіх вимог.

Додатки до позовної заяви. До позовної заяви додаються документи, які підтверджують: 1) відправлення відповідачеві копії позовної заяви і доданих до неї документів; 2) сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі; 3) обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги. До заяви про визнання акта недійсним додається також копія оспорюваного акта або засвідчений витяг з нього. До позовної заяви, підписаної представником позивача, додається довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника позивача.

Об'єднання позовних вимог. В одній позовній заяві може бути об'єднано кілька вимог, зв'язаних між собою підставою виникнення або

поданими доказами. Суддя має право об'єднати кілька однорідних позовних заяв або справ, у яких беруть участь ті ж самі сторони, в одну справу, про що зазначається в ухвалі про відкриття справи.

Відзив на позовну заяву і зустрічний позов. Відповідач має право після одержання ухвали про відкриття провадження надіслати відзив на позовну заяву. Відзив підписується повноважною особою відповідача або його представником. Складові відзива вказані в ст. 165 ГПК. До відзиву, підписаного представником відповідача, додається довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника відповідача. Також відповідач має право подати до позивача зустрічний позов для спільного розгляду з первісним позовом. Цей позов повинен бути взаємно пов'язаний з первісним і його подання провадиться за правилами подання позовів.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Правила надання послуг поштового зв'язку : Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. № 270. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270-2009-%D0%BF/print1489854976487532>.
3. Про постанову Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270 «Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку» : Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 13.04.2009 р. № 01-08/208. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_208600-08.
4. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11/page>.
5. Ухвала Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 24.01.2019 р. у справі № 761/13085/14-ц (провадження № 61-26186св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79516655>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.
3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.
4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах:

Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

5. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: Навч.-метод. посібник. К.: КНЕУ, 2002. 248 с.

6. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.

7. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.

8. Гурвич М. А. Право на иск. М.: Изд-во Академии наук СССР, 1949. 215 с.

9. Коваль В.В. Правовая природа иска в хозяйственном судопроизводстве. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство»*. 2007. Т. 12. Вип. 11. С. 84-89.

10. Коваль В.В. Правовое значение элементов иска. *Правова держава*. 2009. №11. С.33-37.

11. Коваль В.В. Правовая природа группового иска. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2012. Випуск 20. Частина І. Том 2. С. 24-27.

12. Коваль В.В. Иск в защиту неопределенного круга лиц. *Правові проблеми взаємодії держави і бізнесу: Матеріали І Всеукраїнської Інтернет-конференції, присвяченої 90-річчю СНУ ім.В.Даля*. Луганськ: Вид-во СНУ, 2009. С.350-352. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/30-koval-v-v/353-kovalarticle8>.

13. Кожухарь А.Н. Право на судебную защиту в исковом производстве / Под ред. Е.Г. Мартынчика. Кишинев, 1989. 128 с.

14. Кройтор В.А. Претензии и иски в практике разрешения хозяйственных споров: Науч.-практ. пособие. Х.: Эспада, 2001. 356 с.

15. Осокина Г.Л. Иск (теория и практика). М.: Городец, 2000. 192 с.

16. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. Х.: Консум, 2003. 320 с.

17. Притика Д.М., Тітов М.І., Щербина В.С. та ін. Арбітражний процес: Навч. посібник. Харків, 1999. 346 с.

18. Степанова Т.В. Проблеми подання позовних заяв та участі прокурорів у господарському судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 12. С. 12-15.

19. Судова практика у справах господарського судочинства. Договірні зобов'язання / За ред. І.І. Баклицького. К.: Юрисконсульт, 2007. 144 с.

20. Юдельсон К.С. Арбитражный процесс в СССР. М., 1984.

ТЕМА 15. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАГАЛЬНОГО ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.

Лекція (2 години)

Характеристика загального провадження у господарському процесі. Стадії розгляду справи у суді першої інстанції. Відкриття провадження у справі. Підстави та наслідки неможливості відкриття провадження у справі. Характеристика підготовчого провадження. Письмові заяви учасників справи: види, характеристика. Порядок ведення засідання в суді першої інстанції: строк, склад суду, процедура.

Семінар (2 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Характеристика загального провадження у господарському процесі.
2. Стадії розгляду справи у суді першої інстанції.
3. Відкриття провадження у справі.
4. Підстави та наслідки неможливості відкриття провадження у справі.
5. Характеристика підготовчого провадження.
6. Письмові заяви учасників справи: види, характеристика.
7. Порядок ведення засідання в суді першої інстанції (строк, склад суду, процедура).

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

До господарського суду Черкаської області подано позовну заяву до ТОВ «Раміс» про неналежне виконання умов договору купівлі-продажу офісу. Зміст позовної заяви відповідає чинному законодавству, проте будь-які додатки до позову відсутні. Яким чином і в який строк повинен відреагувати господарський суд?

Задача № 2.

До господарського суду Херсонської області подано позовну заяву до Херсонської міської ради про визнання недійсним договору про приватизацію квартири за адресою: м.Херсон, вул.Перемоги, 17, кв. 5. Зміст позовної заяви та додатки до неї відповідають чинному

законодавству. Яким чином і в який строк повинен відреагувати господарський суд Херсонської області?

Завдання для самостійної роботи (3 години)

1. Характеристика заяв по суті у господарському судочинстві.
2. Повідомлення і виклики, що здійснюються судом.
3. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви: спільне та особливості.
4. Підстави та строки для відмови у відкритті провадження у справі.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Характеристика загального провадження у господарському процесі. Загальне провадження починається з подання позову та відкриття провадження. Студент повинен назвати поняття, строки та загальні засади даного виду провадження, відмежувати його від наказного та спрощеного проваджень.

Стадії розгляду справи у суді першої інстанції. Стадіями розгляду справи у суді першої інстанції можна назвати: 1) відкриття провадження у справі; 2) підготовче провадження; 3) розгляд справи по суті; 4) судові дебати та ухвалення рішення; 5) виконання рішення. Факультативними стадіями є: 1) досудове врегулювання спорів; 2) врегулювання спору за участю судді; 3) перегляди судових рішень (апеляційне, касаційне, за новиявленими та виключними обставинами). Деякі вчені іншим чином класифікують стадії розгляду справи у суді першої інстанції. Студент повинен визначитися з позицією за даним питанням та обґрунтувати її.

Відкриття провадження у справі. Підстави та наслідки неможливості відкриття провадження у справі. Статті 171-176 ГПК України розкривають підстави та порядок відкриття провадження у справі, а також підстави та наслідки неможливості відкриття провадження у справі. Студент повинен орієнтуватися в цих питаннях та відрізняти інститути залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви та відмови у відкритті провадження у справі.

Характеристика підготовчого провадження. Підготовче провадження починається відкриттям провадження у справі і закінчується закриттям підготовчого засідання. Студент повинен орієнтуватися у строках та процедурі, знати завдання підготовчого

провадження, відмінності підготовчого провадження та підготовчого засідання.

Письмові заяви учасників справи: види, характеристика. Чинний ГПК України відрізняє заяви по суті справи (позовна заява; відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву) та заяви з процесуальних питань (заяви, клопотання і заперечення). Студент повинен відрізнити ці види заяв.

Порядок ведення засідання в суді першої інстанції: строк, склад суду, процедура. Студент повинен знати порядок ведення засідання в суді першої інстанції, зокрема, орієнтуватися у строках та процедурі, знати правила визначення складу суду. Студент повинен виокремлювати та визначати роль та значення стадій судових дебатів, врегулювання спору за участю судді.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
3. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. URL: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds/>.
4. Інструкція з діловодства в господарських судах: Затв. наказом Державної судової адміністрації України від 20 лютого 2013 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028750-13#n12>.
5. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11/page>.
6. Про деякі питання, порушені у доповідних записках господарських судів України у першому півріччі 2009 року щодо застосування норм Господарського процесуального кодексу України: Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 29.09.2009 р. № 01-08/530. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_530600-09.
7. Про судові рішення: Постанова Пленуму ВГСУ від 23.03.2012 р. № 6. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0006600-12>.
8. Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 р. № 5-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про

виконавче провадження» (про розстрочку виконання рішення господарського суду). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13>.

9. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHENA_.pdf.

10. Рішення ЄСПЛ від 27.11.2018 р. у справі «Мікаїл Тюзюн проти Туреччини» (№ 42507/06). URL: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-mikail-tuzyun-proti-turechchini-pres-reliz/>.

11. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі №911/1431/18 (провадження №12-228гс18) від 20.11.2018 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78297801>.

12. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 31.01.2019 р. у справі № 344/14047/16-ц (провадження № 61-44775 св 18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79573013>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Бездоля Ю. Позовне провадження та його стадії: аналіз положень проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. №9. С. 154-161.

3. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.

4. Бичок Т.П., Дяченко С.В. Актуальні питання врегулювання спору за участю судді. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 86-88. URL: http://lsej.org.ua/6_2018/21.pdf.

5. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Каргузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.

6. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

7. Арбитражный процесс: Учебник для вузов / Под ред. проф. М. Треушникова. М., 1993.

8. Арбитражный процесс: Учебное пособие / Д.Притыка, Н.Титов и др. Харьков: «Консум», 2000.

9. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.

10. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: Навч.-метод. посібник. К.: КНЕУ, 2002. 248 с.

11. Боровик С.С., Джунь В.В., Мудрий С.М. Захист прав суб'єктів господарювання в арбітражних судах України. К.: Оріяни, 2001. 228 с.

12. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
13. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.
14. Григор'єва В. В. Правовий режим судового рішення у господарському процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. Донецьк, 2009. 18 с.
15. Иски и судебные решения: Сб. статей / Рук. авт. кол. и отв. ред. М.А. Рожкова. М.: Статут, 2009. 363 с.
16. Кожухарь А.Н. Право на судебную защиту в исковом производстве / Под ред. Е.Г. Мартынчика. Кишинев, 1989. 128 с.
17. Найфлейш В.Д. Механізм прийняття рішення в господарському судочинстві. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство»*. 2007. Т. 12. Вип. 11. С. 90-96.
18. Найфлейш В.Д., Степанова Т.В. Окрема думка судді господарського суду. *Вісник господарського судочинства*. 2007. № 5. С. 125-130.
19. Об обязанности суда содействовать всестороннему и полному установлению обстоятельств дела. *Юридическая практика*. №654 (27), от 06.07.2010 г.
20. Петренко Н.О. Врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С.73-77. URL: <http://pgpr-journal.kiev.ua/archive/2018/10/15.pdf>.
21. Подоляк О.А. Ведення судового засідання в арбітражних судах України. *Вісник Вищого арбітражного суду України*. 1999. № 2.
22. Притика Д.М., Тітов М.І., Щербина В.С. та ін. Арбітражний процес: Навч. посібник. Харків, 1999. 346 с.
23. Притыка Д.Н. Хозяйственные споры и порядок их разрешения. К.: Урожай, 1988. 171 с.
24. Степанова Т.В. Проблемы подання позовних заяв та участі прокурорів у господарському судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 12. С. 12-15.
25. Степанова Т.В. Институт частного определения по ХПК Украины. *Наука і освіта – 2004: Тези доповідей і наукових повідомлень VII Міжнародної науково-практичної конференції. 10-25 лютого 2004 р., м. Дніпропетровськ. Дніпропетровськ, 2004. С. 81-82.*
26. Степанова Т.В. Колегіальний розгляд господарських спорів: історія, досвід інших країн та сучасне бачення. *Вісник Вищого арбітражного суду України*. 2000. № 4. С. 148-152.
27. Степанова Т.В. О коллегиальном рассмотрении хозяйственных споров. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. Одеса: АО «БАХВА», 2001. Т. 4. С. 274-282.*
28. Степанова Т.В. Процедури примирення в господарському процесуальному законодавстві України: концептуальні засади та перспективи розвитку. *Сучасні технології управління підприємством та можливості*

використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи: Матеріали Сьомої Міжнародної науково-практичної конференції для викладачів, аспірантів та молодих вчених. 30-31 березня 2012 р., м. Одеса. Одеса, 2012. Т. 2. С. 133-137.

29. Степанова Т.В. Щодо оперативності і спрощення господарського процесу. *Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку: Тези доповідей і наукових повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції*. 30 травня 2008 р., м. Одеса. Одеса, 2008. С. 509-514.

30. Судова практика у справах господарського судочинства. Договірні зобов'язання / За ред. І.І. Баклицького. К.: Юрисконсульт, 2007. 144 с.

31. Тітов М. До реформи господарського судочинства. *Право України*. 2001. № 2. С. 120-125.

32. Фонова О. Спрощені провадження у господарському процесі. *Право України*. 2017. №9. С. 167-175.

33. Фурсов Д.А. Подготовка дела к судебному разбирательству: Банки. М., Инфра-М, 1997. 590 с.

34. Фурсов Д.А. Подготовка дела к судебному разбирательству: Собственность. М., Инфра-М, 1997. 558 с.

35. Фурсов Д.А. Процессуальный режим деятельности арбитражного суда первой инстанции. М., Инфра-М, 1997. 319 с.

36. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. К.: Реферат, 2007. 640 с.

37. Юдельсон К.С. Арбитражный процесс в СССР. М., 1984. С. 110.

38. Яценко С. Інститут врегулювання спору за участю судді: правова характеристика та вплив на господарський порядок. *Право України*. 2017. №9. С. 213-219.

ТЕМА 16. ХАРАКТЕРИСТИКА СПРОЩЕНОГО ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.

Лекція (2 години)

Поняття та підстави застосування спрощеного позовного провадження у господарському процесі. Особливості процедури та строків спрощеного позовного провадження.

Семінар (1 година)

І. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття та підстави застосування спрощеного позовного провадження у господарському процесі.

2. Особливості процедури та строків спрощеного позовного провадження у господарському процесі.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

Приватне підприємство «Сад» за договором поставки №271 повинно було поставити Товариству з додатковою відповідальністю «Цвіт» 4 тони металу за ціною 11 тисяч гривень за тону. Однак до вказаного у договорі терміну поставку не було здійснено. ТДВ «Цвіт» подало позовну заяву, у якій просило розглядати справу у порядку загального позовного провадження, яке було задоволено суддею. Проте в ході розгляду справи по суті ПП «Сад» подало клопотання про розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження. Які дії повинен здійснити господарський суд?

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Перелік справ, які не можуть бути розглянуті у порядку спрощеного позовного провадження.

2. Загальне та спрощене позовне провадження: спільне та особливості.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття та підстави застосування спрощеного позовного провадження у господарському процесі. У порядку спрощеного позовного провадження розглядаються малозначні справи. У даному порядку спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка інша справа, віднесена до юрисдикції господарського суду, за винятком справ, зазначених у частині четвертій цієї статті. Відповідно до ст. 247 ГПК України у порядку спрощеного позовного провадження не можуть бути розглянуті справи про банкрутство; у спорах, які виникають з корпоративних відносин, та спорах з правочинів щодо корпоративних прав (акцій); в яких ціна позову перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб та деякі інші. Студент повинен знати перелік вимог для обрання даної форми вирішення господарських спорів.

Особливості процедури та строків спрощеного позовного провадження. Статті 247-252 ГПК України встановлюють особливості процедури та строків спрощеного позовного провадження, в яких студент повинен орієнтуватись.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. URL: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds/>.
3. Інструкція з діловодства в господарських судах: Затв. наказом Державної судової адміністрації України від 20.02.2013 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028750-13#n12>.
4. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHENA_.pdf.
5. Ухвала Верховного Суду у складі судді Другої судової палати Касаційного цивільного суду у справі № 761/14284/18 від 21.12.2018 р. (провадження № 61-47867ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78977905>.
6. Ухвала Верховного Суду у складі судді Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 25.09.2018 р. у справі № 529/1160/17 (провадження № 61-40814ск18). URL: https://protocol.ua/ua/uhvala_61_40814sk18_verhovniy_sud/.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Бездоля Ю. Позовне провадження та його стадії: аналіз положень проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. №9. С. 154-161.
3. Степанова Т.В. Щодо оперативності і спрощення господарського процесу. *Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку: Тези доповідей і наукових повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції*. 30 травня 2008 р., м. Одеса. Одеса, 2008. С. 509-514.
4. Фонова О. Спрошені провадження у господарському процесі. *Право України*. 2017. №9. С. 167-175.
5. Яценко С. Інститут врегулювання спору за участю судді: правова характеристика та вплив на господарський порядок. *Право України*. 2017. № 9. С. 213-219.

ТЕМА 17. ХАРАКТЕРИСТИКА НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.

Лекція (2 години)

Поняття та підстави застосування наказного провадження у господарському процесі. Особливості процедури та строків наказного провадження.

Семінар (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття та підстави застосування наказного провадження у господарському процесі.
2. Особливості процедури та строків наказного провадження у господарському процесі.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

Господарський суд Закарпатської області розглянув заяву та видав судовий наказ про зобов'язання державному реєстратору зареєструвати цілісний майновий комплекс заводу «Закарпаття» на ТОВ «Циліндр». В якому порядку необхідно виконувати вказаний судовий наказ? Яким чином даний судовий наказ може бути скасований?

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Перелік справ, які не можуть бути розглянуті у порядку наказного провадження.
2. Наказне провадження та спрощене позовне провадження: спільне та особливості.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття та підстави застосування наказного провадження у господарському процесі. Наказне провадження призначене для розгляду справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про його наявність заявнику невідомо. Студент повинен знати перелік вимог для обрання даної форми вирішення господарських спорів.

Особливості процедури та строків наказного провадження.
Статті 147-160 ГПК України встановлюють особливості процедури та строків наказного провадження, в яких студент повинен орієнтуватись.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

2. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. URL: <https://court.gov.ua/sudovavlada/969076/polozhenniapasds/>.

3. Інструкція з діловодства в господарських судах: Затв. наказом Державної судової адміністрації України від 20.02.2013 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028750-13#n12>.

4. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHENA_.pdf.

Спеціальна література

1. Овод А. Ефективність наказного провадження в господарському судочинстві. Юридичний блог, 15 грудня 2018 р. URL: https://andriyovod.blogspot.com/2018/12/blog-post_15.html?m=1.

2. Степанова Т.В. Щодо оперативності і спрощення господарського процесу. *Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку: Тези доповідей і наукових повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції*. 30 травня 2008 р., м. Одеса. Одеса, 2008. С. 509-514.

3. Фонова О. Спрощені провадження у господарському процесі. *Право України*. 2017. №9. С. 167-175.

ТЕМА 18. ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ У ПЕРШІЙ ІНСТАНЦІЇ. СУДОВЕ РІШЕННЯ.

Лекція (2 години)

Протокол судового засідання. Відкладення розгляду справи. Перерва в засіданні. Припинення провадження по справі. Залишення позову без розгляду. Зупинення провадження по справі. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем, мирова угода сторін. Ухвалення рішення суду по справі. Зміст рішення. Проголошення рішення та набрання ним законної сили. Розсилання рішень та ухвал. Додаткове рішення і його роз'яснення. Виправлення

рішення, ухвали. Ухвали суду першої інстанції: види, характеристика. Винесення ухвали та її зміст. Окрема ухвала. Окрема думка.

Семінар (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Рішення суду по справі. Зміст, порядок ухвалення та проголошення.
2. Додаткове рішення. Роз'яснення рішення.
3. Ухвали суду першої інстанції. Види, загальна характеристика.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

В ході розгляду господарської справи суду стало відомо, що вже існує рішення третейського суду, який у межах своєї компетенції вирішив господарський спір між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав. Які дії повинен здійснити господарський суд?

Задача № 2.

Після винесення рішення по господарській справі позивачем було виявлено описку в назві відповідача. Які дії необхідно здійснити для отримання правильного судового рішення?

Завдання для самостійної роботи (2 години)

1. Вручення судового рішення.
2. Окрема ухвала як вид судових актів.
3. Окрема думка як вид судових актів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Протокол судового засідання. У судовому засіданні складається протокол, в якому зазначаються рік, місяць, число і місце судового засідання, найменування суду та склад суду, номер справи і найменування сторін та ін.

Відкладення розгляду справи. Господарський суд відкладає в межах строків, встановлених ГПК України, розгляд справи, коли за якихось обставин спір не може бути вирішено в даному засіданні. Такими обставинами, зокрема, є: 1) нез'явлення в засідання

представників сторін, інших учасників судового процесу; 2) неподання витребуваних доказів; 3) необхідність витребування нових доказів; 4) залучення до участі в справі іншого відповідача, заміна неналежного відповідача; 5) необхідність заміни відведеного судді, судового експерта. Про відкладення розгляду справи виноситься ухвала, в якій вказуються час і місце проведення наступного засідання.

Закриття провадження по справі. Господарський суд закриває провадження у справі, якщо: 1) спір не підлягає вирішенню в господарських судах України; 2) відсутній предмет спору; 3) позивач відмовився від позову і відмову прийнято господарським судом; 5) сторони уклали угоду про передачу даного спору на вирішення третейського суду; 6) підприємство чи організацію, які є сторонами, ліквідовано; 7) сторони уклали мирову угоду і вона затверджена господарським судом та ін. У випадках закриття провадження у справі повторне звернення до господарського суду зі спору між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав не допускається. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі ст. 231 ГПК.

Залишення позову без розгляду. Господарський суд залишає позов без розгляду у випадках, встановлених ст. 226 ГПК. В ухвалі можуть бути вирішені питання про розподіл між сторонами господарських витрат, про повернення судового збору з бюджету, а також про стягнення штрафів, передбачених Кодексом.

Зупинення провадження у справі та його поновлення. Господарський суд зупиняє провадження у справі в разі неможливості розгляду даної справи до вирішення пов'язаної з нею іншої справи органом, що вирішує господарські спори, або відповідного питання компетентними органами. Господарський суд має право зупинити провадження у справі за заявою учасника справи або за своєю ініціативою у випадках: 1) призначення господарським судом судової експертизи; 2) заміни однієї з сторін її правонаступником внаслідок реорганізації підприємства, організації та в інших випадках. Господарський суд поновлює провадження у справі після усунення обставин, що зумовили його зупинення. Статті 227-230 ГПК розкривають процедуру та строки зупинення провадження у справі та його поновлення. Для повної відповіді студенту необхідно з ними ознайомитися.

Рішення суду по справі. Складові частини рішення. Рішення господарського суду ухвалюється іменем України і складається із

вступної, описової, мотивувальної і резолютивної частин. Детальніше про це можливо отримати інформацію зі ст. 238 ГПК.

Додаткове рішення і його роз'яснення. Господарський суд, що ухвалив рішення, може за заявою учасників справи чи з власної ініціативи ухвалити додаткове рішення, якщо: 1) стосовно якої-небудь позовної вимоги, з приводу якої сторони подавали докази і давали пояснення, не ухвалено рішення; 2) суд, вирішивши питання про право, не зазначив точної грошової суми, присудженої до стягнення, або майно, яке підлягає передачі, або дії, що потрібно виконати; 3) судом не вирішено питання про судові витрати. Заяву про ухвалення додаткового рішення може бути подано до закінчення строку на виконання рішення.

Суддя за заявою сторони чи державного виконавця роз'яснює рішення, ухвалу, не змінюючи при цьому їх змісту, а також за заявою сторони або за своєю ініціативою виправляє допущені в рішенні, ухвалі описки чи арифметичні помилки, не зачіпаючи суті рішення. Про це виноситься ухвала.

Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі статтями 244-245 ГПК.

Ухвали суду першої інстанції. Види, загальна характеристика. Ухвали суду – також рішення суду, але не по суті спору. За спрямованістю їх можливо поділити на три групи: 1. Спрямовані на підготовку розгляду справи в засіданні; 2. Ті, що впливають на рух процесу; 3. Пов'язані в виявленні в ході розгляду справи недоліків в діяльності підприємств, установ, організацій. Щодо останнього, прикладом може стати окрема ухвала. Господарський суд, виявивши при вирішенні господарського спору порушення законності або недоліки в діяльності підприємства, установи, організації, державного чи іншого органу, виносить окрему ухвалу, яка надсилається відповідним підприємствам, організаціям, державним та іншим органам, посадовим особам, які несуть відповідальність за ухилення від виконання вказівок, що містяться в окремій ухвалі (ст.246 ГПК).

Окрема думка судді. Суддя, не згодний з рішенням, може письмово викласти свою окрему думку. Про наявність окремої думки повідомляються учасники справи без оголошення її змісту в судовому засіданні. Окрема думка приєднується до справи і є відкритою для ознайомлення. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі статтями 34-35 ГПК.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. URL: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds/>.
3. Інструкція з діловодства в господарських судах: Затв. наказом Державної судової адміністрації України від 20.02.2013 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028750-13#n12>.
4. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від 24.01.2018 р. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/2018_new_DSA_NAKAZ/OGOLOCHENA_.pdf.
5. Рішення ЄСПЛ у справі «Серявін проти України» від 10.02.2010 р. (Заява № 4909/04). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_672.
6. Постанова Верховного Суду у складі Касаційного цивільного суду по справі № 343/1276/16-ц від 14.01.2019 р. (провадження № 61-4634св18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79173669>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.
3. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
4. Арбитражный процесс: Учебник для вузов / Под ред. проф. М. Треушникова. М., 1993.
5. Арбитражный процесс: Учебное пособие / Д.Притыка, Н.Титов и др. Харьков: «Консум», 2000.
6. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.
7. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: Навч.-метод. посібник. К.: КНЕУ, 2002. 248 с.
8. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
9. Господарське процесуальне право України: Підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 331 с.
10. Григор'єва В. В. Правовий режим судового рішення у господарському процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. Донецьк, 2009. 18с.

11. Иски и судебные решения: Сб. статей / Рук. авт. кол. и отв. ред. М.А. Рожкова. М.: Статут, 2009. 363 с.
12. Кожухарь А.Н. Право на судебную защиту в исковом производстве / Под ред. Е.Г. Мартынчика. Кишинев, 1989. 128 с.
13. Найфлейш В.Д. Механізм прийняття рішення в господарському судочинстві. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство»*. 2007. Т. 12. Вип. 11. С. 90-96.
14. Найфлейш В.Д., Степанова Т.В. Окрема думка судді господарського суду. *Вісник господарського судочинства*. 2007. № 5. С. 125-130.
15. Об обязанности суда содействовать всестороннему и полному установлению обстоятельств дела. *Юридическая практика*. №654 (27), от 06.07.2010 г.
16. Подоляк О.А. Ведення судового засідання в арбітражних судах України. *Вісник Вищого арбітражного суду України*. 1999. № 2.
17. Притика Д.М., Тітов М.І., Щербина В.С. та ін. Арбітражний процес: Навч. посібник. Харків, 1999. 346 с.
18. Притыка Д.Н. Хозяйственные споры и порядок их разрешения. К.: Урожай, 1988. 171 с.
19. Степанова Т.В. Институт частного определения по ХПК Украины. *Наука і освіта – 2004: Тези доповідей і наукових повідомлень VII Міжнародної науково-практичної конференції*. 10-25 лютого 2004 р., м. Дніпропетровськ. Дніпропетровськ, 2004. С. 81-82.
20. Степанова Т.В., Найфлейш В.Д. Окрема думка судді як складова суддівського угляду в господарському судочинстві : монографія. Одеса : Фенікс, 2015. 196 с.
21. Степанова Т.В. Процедури примирення в господарському процесуальному законодавстві України: концептуальні засади та перспективи розвитку. *Сучасні технології управління підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи*: Матеріали Сьомої Міжнародної науково-практичної конференції для викладачів, аспірантів та молодих вчених. 30-31 березня 2012 р., м. Одеса. Одеса, 2012. Т. 2. С. 133-137.
22. Фонова О. Спрощені провадження у господарському процесі. *Право України*. 2017. №9. С. 167-175.
23. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. К.: Реферат, 2007. 640 с.
24. Юдельсон К.С. Арбитражный процесс в СССР. М., 1984.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 1

1. Поняття господарського процесуального права та господарського процесу.
2. Господарське процесуальне право, його система та джерела.
3. Історія розвитку й становлення господарських судів в Україні.

4. Державно-правове регулювання господарського процесу в Україні.

5. Принципи господарського судового процесуального права, їх значення у нормотворчій та правозастосовчій діяльності господарських судів.

6. Місце й роль принципу законності у господарському судовому процесі.

7. Господарський процесуальний кодекс України; його значення в організації та діяльності господарських судів.

8. Правовий статус господарських судів України, їх роль в умовах формування ринкових відносин.

9. Система й структура господарських судів України.

10. Завдання і функції господарських судів України.

11. Стадії господарського судового процесу, їх значення.

12. Право на звернення до господарського суду.

13. Поняття господарського спору.

14. Категорії спорів, віднесених до розв'язання господарськими судами.

15. Розмежування спорів між господарськими судами та судами загальної юрисдикції.

16. Юрисдикція господарських судів України.

17. Види підсудності, їх характеристика.

18. Юрисдикція (підсудність). Загальні правила визначення підсудності справ господарським судам України.

19. Поняття доказів у господарському судовому процесі, їх види.

20. Письмові й речові докази, особливості їх подання сторонами та витребування судом.

21. Експертиза у господарському судовому процесі, значення її висновку при прийнятті судом рішення.

22. Порядок призначення експертизи у господарському судовому процесі.

23. Особливості доказування в господарському судовому процесі.

24. Належність та допустимість доказів.

25. Процесуальні строки, їх види і характеристика.

26. Порядок обчислення строків. Зупинення, відновлення, продовження та перерва процесуальних строків.

27. Поняття й види судових витрат у господарському судовому процесі.

28. Судовий збір, його розмір і порядок сплати.

29. Повернення судового збору.
30. Розподіл судових витрат між сторонами у господарському судовому процесі.
31. Правова природа та порядок досудового (претензійного) врегулювання господарських спорів.
32. Порядок подання і розгляду претензії.
33. Характеристика інституту забезпечення у господарському судочинстві України.
34. Загально-правова характеристика забезпечення позову.
35. Загально-правова характеристика забезпечення доказів.
36. Загально-правова характеристика забезпечення виконання судового рішення.
37. Загально-правова характеристика зустрічного забезпечення.
38. Порядок подання позову у господарському судовому процесі, наслідки його порушення.
39. Позовна заява, її форма й зміст.
40. Виправлення недоліків оформлення й подання позовної заяви.
41. Підстави до відмови суду у відкритті провадження, його правові наслідки.
42. Порядок відкриття господарським судом провадження у справі.
43. Характеристика підготовчого провадження.
44. Підстави відкладення господарськими судами розгляду справи.
45. Строки розгляду справ господарським судом, підстави і порядок їх продовження.
46. Підстави зупинення судом провадження у справі; порядок його поновлення.
47. Підстави залишення позову без розгляду, його правові наслідки.
48. Підстави закриття судом провадження у справі, його правові наслідки.
49. Характеристика розгляду господарських справ у порядку спрощеного позовного провадження.
50. Загальна характеристика наказного провадження: поняття, особливості.
51. Склад господарського суду.
52. Інститут відводу в господарському процесі: поняття, суб'єкти відводу, процедура.
53. Правове положення судді у господарському судовому процесі; підстави і порядок його відводу.

54. Права господарського суду при прийнятті судового рішення.
55. Загальна характеристика учасників господарського судового процесу.
56. Фізичні особи як учасники господарського судового процесу.
57. Сторони у господарському судовому процесі, їх правова характеристика.
58. Склад та правова характеристика учасників господарського судового процесу.
59. Склад та правова характеристика учасників справи.
60. Участь прокурора у господарському судовому процесі.
61. Представництво в господарському судовому процесі.
62. Треті особи у господарському судовому процесі, їх права й обов'язки.
63. Особливості правового статусу експерта в господарському процесі.
64. Особливості правового статусу перекладача в господарському процесі.
65. Види судових актів господарського суду, їх характеристика.
66. Рішення господарського суду, його сутність і зміст.
67. Ухвали господарського суду, їх види.
68. Порядок виправлення господарським судом прийнятих ним рішень та ухвал.
69. Судові доручення у господарському процесі України.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Інші учасники процесу – це:
 - а) експерти, спеціалісти, перекладачі, свідки, суддя, сторони, треті особи, прокурор, представники сторін;
 - б) експерти, спеціалісти, перекладачі, свідки, представники сторін;
 - в) суддя, сторони, треті особи, прокурор, представники сторін;
 - г) експерти, спеціалісти, перекладачі, свідки, секретар судового засідання;
 - д) експерти, спеціалісти, перекладачі, свідки, треті особи.
2. Господарським судам підвідомчі:
 - а) спори, що виникають при укладенні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів;

- б) спори про визнання недійсними актів державних органів щодо здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання;
- в) справи про оскарження нотаріальних дій;
- г) справи про банкрутство;
- д) спори між суб'єктом господарювання та споживачем.

3. Чиїми правами та обов'язками в господарському процесі володіє прокурор?

- а) позивача;
- б) відповідача;
- в) сторони, яку він представляє;
- г) позивача, крім права на укладення мирової угоди;
- д) Відповідача, крім права на укладення мирової угоди;
- е) сторони, яку він представляє, крім права на укладення мирової угоди.

4. Судовий збір за позовами немайнового характеру:

- а) 1 % ціни позову, але не менше 1 та не більше 350 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- б) 1,5 % ціни позову, але не менше 1 та не більше 350 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- в) 5 % ціни позову, але не менше 1 та не більше 350 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- г) 1 розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- д) 2 розміри прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- е) 5 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

5. Господарський суд може поновити процесуальні строки:

- а) встановлені законом;
- б) призначені господарським судом;
- в) узгоджені сторонами;
- г) визначені прокурором;
- д) відновлені прокурором.

6. Справи, матеріали яких містять державну таємницю, розглядаються місцевими господарськими судами:

- а) одноосібно або колегіально;
- б) колегіально у складі 3 суддів;
- в) колегіально у складі непарної кількості суддів;

- г) колегіально у складі 3 або більшої непарної кількості суддів;
- д) не розглядаються місцевими господарськими судами.

7. У спрощеному провадженні перше судове засідання повинно бути проведено не пізніше, ніж через:

- а) 15 днів з дня відкриття провадження;
- б) 20 днів з дня відкриття провадження;
- в) 25 днів з дня відкриття провадження;
- г) 30 днів з дня відкриття провадження;
- д) 45 днів з дня відкриття провадження.

8. У наказному провадженні – якщо боржник не згоден з виданим судовим наказом, то може подати заяву про його скасування протягом?

- а) 5 днів з дня вручення йому судового наказу;
- б) 10 днів з дня вручення йому судового наказу;
- в) 15 днів з дня вручення йому судового наказу;
- г) 20 днів з дня вручення йому судового наказу;
- д) 30 днів з дня вручення йому судового наказу.

9. Порядок досудового врегулювання спору визначається:

- а) ГК України, якщо інший порядок не встановлений законодавством, що регулює конкретні відносини;
- б) ГПК України, якщо інший порядок не встановлений законодавством, що регулює конкретні відносини;
- в) ЦК України;
- г) КАС України.

10. Директор представляє юридичну особу на підставі:

- а) наказу про призначення;
- б) довіреності;
- в) адвокатського ордера;
- г) документа, що підтверджує родинні стосунки.

Змістовий модуль 2

Особлива частина

ТЕМА 19. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ АКТІВ В АПЕЛЯЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ.

Лекція (1 година)

Порядок подання апеляційної скарги. Порядок розгляду апеляційної скарги. Межі перегляду справи в апеляційній інстанції. Право апеляційного оскарження. Повноваження апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення. Постанова апеляційної інстанції. Апеляційні скарги на ухвали місцевого (окружного) господарського суду.

Практичне заняття (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Підстави та порядок подання апеляційної скарги. Зміст апеляційної скарги.
2. Порядок розгляду апеляційної скарги. Межі перегляду справи в апеляційній інстанції.
3. Повноваження апеляційного господарського суду.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

У першій інстанції позов було задоволено господарським судом в повному обсязі. Проте через помилку пошти рішення було отримано відповідачем через 2 місяці після його винесення.

Які додаткові дії у зв'язку з вищевказаним повинен здійснити відповідач при поданні апеляційної скарги?

Задача № 2.

Господарський суд Івано-Франківської області рішенням від 5 вересня 2018 р. відмовив у задоволенні позову про визнання недійсним договору поставки від 21 червня 2017 р. Позивач 28 вересня 2018 р. подав апеляційну скаргу до Івано-Франківського апеляційного господарського суду. Однак 1 жовтня 2018 р. позивач отримав листа про неприйняття апеляційної скарги.

Які дії повинен здійснити позивач для поновлення своїх прав?

Завдання для самостійної роботи (4 години)

1. Особливості перегляду судових актів в апеляційному порядку у господарському судочинстві.

2. Додатки до апеляційної скарги. Правила визначення судового збору при поданні апеляційної скарги.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Порядок подання апеляційної скарги. Учасники справи, особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, інтереси та (або) обов'язки, мають право подати апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції. Апеляційна скарга подається у письмовій формі і повинна мати встановлені ст. 258 ГПК форму та зміст.

Порядок розгляду апеляційної скарги. Межі перегляду справи в апеляційній інстанції. В апеляційній інстанції справи переглядаються за правилами розгляду цих справ у першій інстанції з урахуванням особливостей, передбачених у ГПК. Апеляційний господарський суд, переглядаючи рішення в апеляційному порядку, користується правами, наданими суду першої інстанції. Додаткові докази приймаються судом, якщо заявник обґрунтував неможливість їх подання суду першої інстанції з причин, що не залежали від нього. Апеляційний господарський суд не зв'язаний доводами апеляційної скарги і перевіряє законність і обґрунтованість рішення місцевого господарського суду у повному обсязі. В апеляційній інстанції не приймаються і не розглядаються вимоги, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції.

Повноваження апеляційної інстанції. Апеляційна інстанція за результатами розгляду апеляційної скарги має права, встановлені статтями 275-281 ГПК, які студенту необхідно проаналізувати. За наслідками розгляду скарги апеляційний господарський суд приймає постанову, яка набирає законної сили з дня її прийняття.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

2. Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 7. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/nreg.v0007600-11>.

3. Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2008 р. № 12. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-08>.

4. Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів: Інформаційний лист ВГСУ від 15.03.2011 р. № 01-06/249. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_249600-11.

5. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29 травня 2018 р. у справі № 915/955/15 (провадження № 12-66гс18). URL: https://protocol.ua/ua/vs_vp_usi_bez_vinyatku/.

6. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 23.04.2018 р. №916/3188/16. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73596356>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.

3. Богацька Н. Особливості апеляційного провадження відповідно до проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. №9. С. 162-166.

4. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.:Одіссей, 2011. 400 с.

5. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

6. Арбитражный процесс: Учебник для вузов / Под ред. проф. М. Треушникова. М., 1993.

7. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.

8. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: Навч.-метод. посібник. К.: КНЕУ, 2002. 248 с.

9. Борисова Е.А. Апелляция в гражданском (арбитражном) процессе. М.: Городец, 2000. 288 с.

10. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.

11. Демченко С.Ф. Теоретико-методологічні засади ефективності господарського судочинства: монографія. К.: Преса України, 2009. 240 с.

12. Згама А. О. Деякі аспекти порядку здійснення права на апеляційне оскарження в господарському процесі. *Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки*. 2007. Вип. 38. С. 437-442.

13. Ломакіна О.А. Право на апеляцію в господарському судочинстві та його складові. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство»*. 2007. Т. 12. Вип. 12. С. 97-101.
14. Ломакіна О.А. Реалізація принципу змагальності в ході перегляду судових актів господарських судів в апеляційному порядку. *Європейські перспективи*. 2013. № 1. С. 62-65. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/29-lomakina-e-a/355-lomakinaarticle4>.
15. Ломакіна О.А., Степанова Т.В. Сутність апеляційного оскарження і право на апеляцію. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 2. С. 39-41.
16. Плевако В.І. Суб'єкти права апеляційного оскарження рішень господарського суду. *Вісник господарського судочинства*. 2003. № 3. С. 201-205.
17. Побирченко И.Г. Советский арбитражный процесс. К.: Выща шк. Головное изд-во, 1988. 272с.
18. Притика Д.М. Правові засади організації і діяльності органів господарської юрисдикції та шляхи їх удосконалення. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 328 с.
19. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. –Х.: Консум, 2003. 320 с.
20. Степанова Т.В. Окремі питання апеляційного оскарження в господарському судочинстві (стосовно перегляду рішень у разі відновлення пропущеного строку). *Вісник господарського судочинства*. 2003. № 3. С. 206-209.
21. Степанова Т.В. Принцип апеляційного та касаційного оскарження рішень господарських судів України. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. 2007. Том 9 (випуск 10). Одеса: АО «БАХВА», 2007. С. 178-181.
22. Шерстюк В. Предъявление апелляционной жалобы в арбитражный суд. *Хозяйство и право*. 1996. № 10. С.91.
23. Шишкин В. Апелляционное судопроизводство – элемент судебно-правовой реформы. *Юридический вестник*. 1995. № 1. С. 102-103.

ТЕМА 20. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ АКТІВ ВЕРХОВНИМ СУДОМ.

Лекція (1 година)

Право оскарження судових рішень апеляційного господарського суду України. Підстави для оскарження до Верховного Суду. Порядок подання скарги. Порядок перегляду. Повноваження Верховного Суду при перегляді. Підстави для скасування постанов апеляційного господарського суду. Постанова Верховного Суду.

Практичне заняття (0,5 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Підстави та порядок подання касаційної скарги. Зміст касаційної скарги.

2. Особливості перегляду справи Верховним Судом.

3. Повноваження Верховного Суду при перегляді судових актів.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

При поданні касаційної скарги скаржник одночасно клопотався про проведення додаткової експертизи, обґрунтовуючи це тим, що місцевий та апеляційний господарські суди при розгляді справи відмовляли йому в даному клопотанні, проте проведення такої експертизи має важливе доказове значення.

Чи може господарський суд касаційної інстанції задовольнити це клопотання скаржника?

Задача № 2.

25 лютого 2018 р. прокурор Житомирської області подав касаційну скаргу на постанову Рівненського апеляційного господарського суду від 23 грудня 2017 р. щодо стягнення боргу та штрафних санкцій у розмірі 22457,15 грн. з Житомирської міської ради за договором поставки від 1 грудня 2016 р. Разом з касаційною скаргою було подано клопотання щодо поновлення строку через поважні причини. Проте Верховний Суд не поновив строк для звернення. Які необхідно було вказати поважні причини для поновлення строку у даному випадку?

Задача № 3.

До Верховного Суду подано скаргу про перегляд постанови апеляційного господарського суду у зв'язку з неправильним застосуванням матеріального та процесуального права. Які наслідки потягне подання даної скарги?

Завдання для самостійної роботи (4 години)

1. Особливості суб'єктного складу для звернення до Верховного Суду.

2. Порівняльний аналіз перегляду рішень у господарських справах Верховним Судом за різними підставами.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Право оскарження судових рішень апеляційного господарського суду України. Учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, інтереси та (або) обов'язки, мають право подати касаційну скаргу. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі статтями 287 ГПК.

Підстави для оскарження до Верховного Суду. Підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі статтями 287 ГПК.

Порядок подання скарги. Касаційна скарга подається безпосередньо до суду касаційної інстанції протягом двадцяти днів з дня його проголошення. Особа, яка подає касаційну скаргу, надсилає іншим учасникам справи копію цієї скарги і доданих до неї документів, які у них відсутні, листом з описом вкладення. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі статтями 288-291 ГПК.

Порядок перегляду. В ході перегляду можна виділити стадії відкриття касаційного провадження, касаційного розгляду та ухвалення судових рішень судом касаційної інстанції. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі статтями 292-319 ГПК.

Повноваження Верховного Суду при перегляді. Переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, суд касаційної інстанції в межах доводів та вимог касаційної скарги та на підставі встановлених фактичних обставин справи перевіряє правильність застосування судом першої чи апеляційної інстанції норм матеріального і процесуального права. Суд касаційної інстанції не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази. У суді касаційної інстанції не приймаються і не розглядаються вимоги, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції. Зміна предмета та підстав позову у суді касаційної інстанції не допускається. Суд не обмежений доводами та вимогами касаційної скарги, якщо під час розгляду справи буде виявлено порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення, або неправильне

застосування норм матеріального права. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі статтями 299-318 ГПК.

Підстави для скасування постанов апеляційного господарського суду. Ст. 310 ГПК визначає підстави обов'язкового скасування судового рішення з направленням справи на новий розгляд (наприклад, справу розглянуто і вирішено неповноважним складом суду; судові рішення не підписано будь-яким із суддів або підписано не тими суддями, що зазначені в судовому рішенні; судові рішення ухвалено суддями, які не входили до складу колегії, що розглянула справу), а також вказує особливості повноважень ВС в деяких випадках (наприклад, справа направляється на новий розгляд до суду апеляційної інстанції, якщо порушення норм процесуального права допущені тільки цим судом; у всіх інших випадках справа направляється до суду першої інстанції). Для повної відповіді студенту необхідно ознайомитися зі ст. 310 ГПК.

Постанова Верховного Суду. Вказівки, що містяться у постанові суду касаційної інстанції, є обов'язковими для суду першої та апеляційної інстанцій під час нового розгляду справи. Постанова суду касаційної інстанції не може містити вказівок для суду першої або апеляційної інстанції про достовірність чи недостовірність того чи іншого доказу, про переваги одних доказів над іншими, про те, яка норма матеріального права повинна бути застосована і яке рішення має бути прийнято за результатами нового розгляду справи. Для повної відповіді необхідно ознайомитися зі статтями 315-317 ГПК.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

2. Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 р. № 7. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/nreg.v0007600-11>.

3. Про деякі питання практики застосування розділу XII-2 Господарського процесуального кодексу України: Постанова Вищого господарського суду України від 11.10.2010 р. № 2. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002600-10>.

4. Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів: Інформаційний лист ВГСУ від 15.03.2011 р. № 01-06/249. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_249600-11.

5. Рішення Конституційного суду України від 11.03.2010 р. № 8-пп/2010 (щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-10>.

6. Ухвала ЄСПЛ від 09.10.2018 р. у справі «Азюковська проти України» (заява №26293/18). URL: <https://edera.gitbooks.io/human-rights/4/main-review.html>.

7. Ухвала Верховного Суду у складі судді Другої судової палати Касаційного цивільного суду у справі № 529/1160/17 (провадження №61-40814ск18) від 25.09.2018 р. URL: https://protocol.ua/ua/uhvala_61_40814sk18_verhovniy_sud/.

8. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29 травня 2018 р. у справі № 915/955/15 (провадження № 12-66гс18). URL: https://protocol.ua/ua/vs_vp_usi_bez_vinyatku/.

9. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 28.12.2018 р. у справі № 754/1761/17 (провадження № 61-47203ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78979556>.

10. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду від 28.12.2018 р. у справі № 761/14284/18 (провадження № 61-47867ск18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78977905>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.

3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.:Одіссей, 2011. 400 с.

4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

5. Арбитражный процесс: Учебник для вузов / Под ред. проф. М. Треушникова. М., 1993.

6. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.

7. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: Навч.-метод. посібник. К.: КНЕУ, 2002. 248 с.

8. Біда К.М. Суб'єкти права на касаційне оскарження в господарському судочинстві (сучасність та перспективи). *Вісник господарського судочинства*. 2004. № 4. С. 180-187.

9. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.

10. Деменчук М.О. Механізми забезпечення єдності судової практики Верховним Судом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*.

2018. Вип 50. Т. 2. С. 148-151. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.50/part_2/36.pdf.

11. Демченко С.Ф. Теоретико-методологічні засади ефективності господарського судочинства: монографія. К.: Преса України, 2009. 240 с.

12. Демьяненко Ф. Кассационная инстанция в системе арбитражного судопроизводства. *Экономика и жизнь*. 1995. № 37. С. 33.

13. Жуков С. Вплив судової практики на виконавче провадження, господарська юрисдикція. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/130840-vpliv-sudovoyi-praktiki-na-vikonavche-provazhennya-gospodarska-yurisdiksiya?fbclid=IwAR16S3AUxHmO07FMSgaRduBkc0S6veG2cODSWHTxhoTIgZqGVVoANXRaFCzM>.

14. Нагорная Э.Н. Производство в кассационной инстанции арбитражного суда. М.: Юстицинформ, 2000. 144 с.

15. Осетинський А.Й. Організація та функціональні засади діяльності суду касаційної інстанції господарської юрисдикції. К.: Юрінком Інтер, 2006. 192 с.

16. Осетинський А.Й. Касаційна інстанція в господарському судочинстві як чинник зміцнення законності в економічній сфері. *Вісник господарського судочинства*. 2005. №3. С.164-174.

17. Побирченко И.Г. Советский арбитражный процесс. К.: Выща шк. Головное изд-во, 1988. 272 с.

18. Притика Д.М. Правові засади організації і діяльності органів господарської юрисдикції та шляхи їх удосконалення. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 328 с.

19. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. Х.: Консум, 2003. 320 с.

20. Сердюк В.В. Верховний Суд України: Витоки, сучасність, перспективи: монографія. К.: Істина, 2008. 304 с.

21. Степанова Т.В. Принцип апеляційного та касаційного оскарження рішень господарських судів України. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: Наук. зб. праць екон.-прав. ф-ту ОНУ ім. І.І.Мечникова. 2007. Том 9 (випуск 10). Одеса: АО «БАХВА», 2007. С. 178-181.

22. Степанова Т.В. Хозяйственный процесс: пробелы и коллизии кассационного производства. *Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави*: Зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції. 5-6 червня 2008 р., м. Черкаси. Черкаси, 2008. С. 313-318.

23. Устименко В., Яценко С. Процесуальні права та обов'язки судді-доповідача у Касаційному господарському суді. *Право України*. 2018. №7. С. 103-114.

ТЕМА 21. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ АКТІВ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ТА ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ.

Лекція (1 година)

Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами. Порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами. Прийняття заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами. Перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.

Практичне заняття (1 година)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Підстави, порядок і строк подання заяви про перегляд судових актів за нововиявленими обставинами.
2. Підстави, порядок і строк подання заяви про перегляд судових актів за виключними обставинами.
3. Порядок перегляду судових актів за нововиявленими та (або) виключними обставинами.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

29 жовтня 2018 р. позивач по справі №*** подав заяву про перегляд рішення господарського суду Житомирської області за нововиявленими обставинами. Зазначена справа щодо стягнення основного боргу та штрафних санкцій розглядалася раніше, і 18 вересня 2016 р. позовні вимоги були задоволені в повному обсязі.

В обґрунтування своєї позиції позивач додав до заяви про перегляд за нововиявленими обставинами уточнений розрахунок боргу відповідача станом на день подання заяви про перегляд.

Які наслідки потягне подання даної заяви?

Завдання для самостійної роботи (4 години)

1. Завідомо неправильний висновок експерта, завідомо неправильний переклад, фальшивість документів або речових доказів як підстава для перегляду судового акта.

2. Встановлення вини судді у вчиненні злочину як підстава для перегляду судового акта.

3. Скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, що підлягають перегляду, як підстава для перегляду судового акта.

4. Встановлена Конституційним Судом України неконституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення як підстава для перегляду судового акта.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими та (або) виключними обставинами. Господарський суд може переглянути прийняте ним судове рішення, яке набрало законної сили, за нововиявленими та (або) виключними обставинами, що мають істотне значення для справи і не могли бути відомі заявникові. Заява про перегляд за нововиявленими обставинами подається до господарського суду, який прийняв судове рішення, стороною, третьою особою, прокурором, іншими особами. Для повної відповіді студенту необхідно ознайомитися зі статтями 320-322 ГПК.

Перегляд судових рішень за нововиявленими та (або) виключними обставинами. Рішення і ухвали, що набрали законної сили і прийняті судом першої інстанції, переглядаються господарським судом, який прийняв ці судові рішення. Перегляд за нововиявленими та (або) виключними обставинами постанов і ухвал апеляційної і касаційної інстанції, якими змінено або скасовано судові рішення суду першої інстанції, здійснюється судом тієї інстанції, яким змінено або прийнято нове судові рішення. Для повної відповіді студенту необхідно ознайомитися зі статтями 323-325 ГПК.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

2. Про деякі питання практики перегляду рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами: Постанова Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 р. № 17. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0017600-11>.

3. Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів: Інформаційний лист ВГСУ від 15.03.2011 р. № 01-06/249. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_249600-11.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2014 р.) : наук.-практ. комент. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Юстініан, 2014. 1299 с.
3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Каргузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.
4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
5. Арбитражный процесс: Учебник для вузов / Под ред. проф. М. Треушникова. М., 1993.
6. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.
7. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: Навч.-метод. посібник. К.: КНЕУ, 2002. 248 с.
8. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
9. Демченко С.Ф. Теоретико-методологічні засади ефективності господарського судочинства: монографія. К.: Преса України, 2009. 240 с.
10. Матвиенко Н. Обстоятельства вновь открылись. *Юридическая практика*. №664 (37), от 14.09.2010 г.
11. Ніколенко Л. Поняття та ознаки перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у господарському судочинстві. *Право України*. 2018. №7. С. 115-129.
12. Побирченко И.Г. Советский арбитражный процесс. К.: Выща шк. Головное изд-во, 1988. 272 с.
13. Притика Д.М. Правові засади організації і діяльності органів господарської юрисдикції та шляхи їх удосконалення. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 328 с.
14. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. Х.: Консум, 2003. 320 с.
15. Степанов С.В. Щодо змісту заяви про перегляд справи за нововиявленими обставинами в господарському судочинстві. *Збірник наукових статей студентів, аспірантів та здобувачів економіко-правового факультету ОНУ ім. І.І.Мечникова* (23-25 квітня 2008 р.). Том 7. Одеса, 2008. С. 144-145.
16. Степанов С.В. Встановлення фальсифікації (підроблення) доказів та його наслідки. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2014. Том 1 (Випуск 1/1). С.178-182. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/34-stepanov-s-v/339-stepanovarticle7>.
17. Степанов С.В. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами як стадія господарського процесу. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 12 (156). С.71-73.

18. Степанов С.В. Перегляд судових рішень господарських судів за нововиявленими обставинами: монографія. Одеса: Видавництво ВМВ, 2012. 186 с.

19. Степанов С. В. Неправдивість пояснень учасників процесу, висновку експерта, перекладу як нововиявлені обставини в господарському процесі України. *Становлення, функціонування та розвиток правових систем сучасності: проблеми науки і практики*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 145-й річниці створення Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (23 квітня 2010 р.). Одеса: Астропринт, 2010. С. 408-411. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1977>.

20. Степанов С. В. Підстави для перегляду справ за нововиявленими обставинами. *Актуальні проблеми науки та освіти*: зб. матеріалів XII підсумкової наук.-практ. конф. викладачів (Маріуполь, 5 лютого 2010 р.). Маріуполь: МДГУ, 2010. С. 96-98. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1985>.

21. Степанов С. В. Передумови права на перегляд судового акту за нововиявленими обставинами. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2008. Т. 11. Ч. 2. Вип. 22. С. 322-327. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1988>.

22. Филиппов П.М., Алиев Т.Т., Громов Н.А. Сущность, задачи и значение пересмотра по вновь открывшимся обстоятельствам судебных актов арбитражных судов, вступивших в законную силу. *Российский судья*. 2004. № 2.

23. Шерстюк В.М. Пересмотр актов арбитражного суда по вновь открывшимся обстоятельствам. *Арбитражный процесс*. 1998. С. 213–214.

ТЕМА 22. ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ, УХВАЛИ, ПОСТАНОВИ, НАКАЗУ.

Обов'язковість виконання судових рішень. Виконання рішення, ухвали, постанови, наказу. Судовий наказ і пред'явлення його для виконання. Зміст наказу. Строк для пред'явлення наказу до виконання. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення наказу до виконання. Видача дублікату наказу. Відстрочка або розстрочка виконання рішення, зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови. Зупинення виконання судового рішення. Оскарження дій чи бездіяльності органів примусового виконання судових рішень. Поворот виконання.

І. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

Завдання для самостійної роботи (4 години)

1. Виконавче провадження як заключна стадія судового процесу.

2. Наказ господарського суду, його зміст, порядок та строки пред'явлення до виконання.

3. Порядок порушення виконавчого провадження з виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду.

4. Порядок та строки виконання рішення, ухвали, постанови.

5. Відстрочка або розстрочка виконання рішення, зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови.

6. Поворот виконання судового акту.

7. Дублікат наказу господарського суду, порядок його отримання.

8. Оскарження дій виконавця в ході виконання судового акту.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Виконання рішення, ухвали, постанови, наказу. Європейський Суд з прав людини дійшов до висновку, що виконавче провадження не може бути відокремлено від судового провадження (справа «Сіка проти Словачії» (Sika v. Slovakia), №2132/02, пп. 23-26, від 13 липня 2006 р.). Дану позицію ЄСПЛ підтримує також у справі «Васильчук проти України» (Заява №31387/05, остаточне рішення 10.05.2010 р.).

Рішення, ухвали, постанови господарського суду, що набрали законної сили, є обов'язковими на всій території України і виконуються у порядку, встановленому ГПК та законами України «Про виконавче провадження», «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Виконання рішення господарського суду провадиться на підставі виданого ним наказу чи іншого виду судового акта, який є виконавчим документом.

Дублікат наказу. У разі втрати наказу чи іншого виконавчого документа господарський суд може видати його дублікат, якщо стягувач звернувся із заявою про це до закінчення строку, встановленого для пред'явлення виконавчого документа до виконання. Про видачу дублікату виконавчого документа виноситься ухвала.

Відстрочка або розстрочка виконання рішення, зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови. При наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, за заявою учасника справи, виконавця господарський суд, який видав виконавчий документ, розглядає це питання у судовому засіданні і у виняткових випадках, залежно від обставин справи, може відстрочити або розстрочити виконання рішення, ухвали, постанови, змінити спосіб та порядок їх виконання.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
2. Про виконавче провадження: Закон України від 22.04.1999 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/606-14>.
3. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>.
4. Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність органів і посадових осіб державної виконавчої служби та звернень учасників виконавчого провадження: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 р. № 14. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0014700-03>.
5. Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України: Роз'яснення Вищого господарського суду України від 28.03.2002 р. № 04-5/365. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_365600-02.
6. Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.): Ратифікована 1960 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_070.
7. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
8. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 17. – Ст.158. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>.
9. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
10. Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 р. № 5-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» (про розстрочку виконання рішення господарського суду). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13>.
11. Рішення ЄСПЛ у справі «Васильчук проти України» (Заява №31387/05, остаточне рішення 10.05.2010 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_532.
12. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 17.10.2018 р. у справі № 927/395/13 (провадження №12-189Гс18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77393454>.
13. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 27.12.2018 р. у справі № 2-1448/11 (провадження № 61-15229св18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79088926>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. комент. Видання третє. К.: «Юстініан», 2011. 1160 с.
3. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.
4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб.пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
5. Арбитражный процесс: Учеб. пособие / Д.Притыка, Н.Титов и др. Х.: «Консум», 2000.
6. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.
7. Бігняк О. Окремі теоретико-прикладні проблеми визначення сутності та захисту корпоративних прав у виконавчому провадженні. *Leges et Viata*. 2018. №3. Т. 2. С. 74-77. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_2/17.pdf.
8. Буцан А. Системи примусового виконання судових рішень: новий погляд на класифікацію. *Leges et Viata*. 2018. №2. Т. 1. С. 39-42. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/2/part_1/10.pdf.
9. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.
10. От неприятия к исполнению. *Юридическая практика*. №664 (37), от 14.09.2010 г.
11. Пігарева Г.І. Прояв норм міжнародного права на стадії виконання судових актів у господарському судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 43. Т. 1. С. 157-159. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.43/part_1/41.pdf.
12. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. Х.: Консум, 2003. 320 с.
13. Святогор О. Застосування мирової угоди в господарському процесі та виконавчому провадженні: окремі аспекти. *Право України*. 2003. № 1. С. 78-83.
14. Сіренко В. До питання про виконання судових рішень про стягнення заборгованості з юридичних осіб. *Право України*. 2018. №7. С. 246-253.
15. Сколота П. Исполнение в процедуре банкротства. *Юридическая практика*. № 10 (376), от 8 марта 2005 г. С. 19.
16. Справочник по арбитражному процессу / Под общ. ред. В.В. Антонова. Новосибирск: ТОО «ЮКЭА», НПК «Модус», 1997. С. 45-46.
17. Степанова Т.В. Правовий статус державного виконавця за законодавством України та РФ. *Правова держава*. 2011. № 13. С. 230-234.
18. Степанова Т.В. Щодо історичного розвитку інституту державних виконавців в Україні та реалізації контролю господарським судом за здійсненням виконавчого провадження. *200 років господарського судочинства в Україні*.

Сучасність і майбутнє: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 4-5 грудня 2008 р., м. Одеса. Одеса, 2008. С. 348-355.

19. Судебные решения являются обязательными к исполнению на всей территории Украины. *Юридическая практика*. № 10 (376), от 8 марта 2005 г. С. 20.

20. Фурса С.Я., Щербак С.В. Виконавче провадження в Україні: Навч. посібник. К.: Атіка, 2002. 480 с.

21. Фурса С.Я., Щербак С.В. Законодавство України про виконавче провадження: Наук.-практ. коментар. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. 976 с.

22. Шуміло О.О., Аракелян А.Д. Проблеми виконання судових рішень в умовах реформування системи юстиції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 280-283. URL: http://lsej.org.ua/6_2017/83.pdf.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 2

1. Види проваджень у господарському судовому процесі з перегляду рішень, ухвал, постанов; їх характеристика.

2. Об'єкти, суб'єкти та підстави апеляційного оскарження.

3. Процесуальні дії сторін, пов'язані з поданням апеляційної скарги; межі розгляду справи у апеляційній інстанції.

4. Підстави для повернення апеляційної скарги та його правові наслідки.

5. Повноваження апеляційного суду. Підстави для скасування судових актів господарського суду.

6. Постанова апеляційного суду, її форма і зміст.

7. Апеляційна скарга на рішення господарського суду, її зміст.

8. Об'єкти, суб'єкти та підстави касаційного оскарження.

9. Порядок реалізації права на касаційне оскарження.

10. Зміст касаційної скарги, порядок й строки її подання.

11. Процесуальні дії сторін, пов'язані з поданням касаційної скарги; межі розгляду справи у касаційній інстанції.

12. Поняття, підстави та строки перегляду у господарському судовому процесі судових рішень за нововиявленими обставинами.

13. Порядок перегляду господарським судом заяв про перегляд судових актів за нововиявленими обставинами.

14. Поняття, підстави та строки перегляду у господарському судовому процесі судових актів у зв'язку з виключними обставинами.

15. Порядок перегляду господарським судом заяв про перегляд судових актів у зв'язку з виключними обставинами.

16. Виконавче провадження як заключна стадія господарського судового процесу.

17. Порядок порушення виконавчого провадження з виконання судових актів господарського суду.

18. Виконавчі документи, що видаються господарським судом: види, зміст, порядок та строки пред'явлення до виконання.

19. Дублікат виконавчого документа господарського суду, порядок його отримання.

20. Загальні умови виконання судових актів господарського суду. Відповідальність за невиконання судового рішення.

21. Відстрочення, розстрочення, зміна способу та порядку виконання рішення господарського суду.

22. Поворот виконання судового акту.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Після розгляду справи у місцевому господарському суді перегляд судового рішення здійснює:

- а) апеляційний господарський суд;
- б) Вищий господарський суд України;
- в) Верховний Суд;
- г) Конституційний Суд України.

2. Право апеляційного оскарження мають:

- а) суддя за власною ініціативою;
- б) прокурор у справі, порушеній за позовом інших осіб;
- в) позивач та відповідач;
- г) експерт.

3. Постанову Верховного Суду можна оскаржити до:

- а) Європейського суду з прав людини;
- б) Вищого господарського суду України;
- в) Пленуму Верховного Суду;
- г) Конституційного Суду України.

4. Апеляційні господарські суди вправі розглядати апеляційні скарги на ухвали місцевого господарського суду:

- а) одноосібно;

- б) колегіально у складі 3 суддів;
- в) колегіально у складі непарної кількості суддів;
- г) колегіально у складі 3 або більшої непарної кількості суддів.

Змістовий модуль 3 **Спеціальна частина**

ТЕМА 23. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО.

Лекція (2 години)

Поняття банкрутства. Учасники провадження у справах про банкрутство, їх правовий статус. Правовий статус арбітражного керуючого. Процедури провадження у справах про банкрутство: загальна характеристика, особливості.

Практичне заняття (2 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття банкрутства. Співвідношення понять «банкрутство» та «неплатоспроможність».
2. Учасники провадження у справах про банкрутство.
3. Правовий статус арбітражного керуючого.
4. Відмінні риси заявника і кредитора.
5. Стадії провадження про банкрутство.
6. Характеристика мораторію на задоволення вимог кредиторів.
7. Мирова угода як одна з форм закінчення справ про банкрутство.
8. Санація як одна з форм закінчення справ про банкрутство.
9. Ліквідація як одна з форм закінчення справ про банкрутство.
10. Особливості розгляду господарськими судами справ про банкрутство.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

Ухвалою господарського суду Миколаївської області від 25.01.2018 р. відкрито провадження у справі № 915/1423/17 про банкрутство ТОВ «Агаден» (вул.Космонавтів, 81, м.Миколаїв, 54051, ідентифікаційний номер 39571675). Зазначену інформацію було опубліковано 25.01.2018 р. на сайті ВГСУ (номер публікації 48888):

<http://vgsu.arbitr.gov.ua/pages/158/?d=48888&v=2297d51ae0&t=3>

Які наслідки породжує означена публікація?

Задача № 2.

Ухвалою господарського суду міста Києва від 11.01.2016 р. порушено провадження у справі № 910/22696/15 про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю «Менеджмент Інвест Компані» (04053, м. Київ, пров. Бехтерівський, буд. 4, ідентифікаційний номер 32984381). Зазначену інформацію було опубліковано 12.01.2016 р. на сайті ВГСУ (номер публікації 27151):

<http://vgsu.arbitr.gov.ua/pages/158/?d=27151&v=8b136ad4d7&t=3>

15 лютого 2016 р. до господарського суду подано заяву кредитора – Приватного підприємства «Омекс».

Які наслідки породжує подання даної заяви?

Задача № 3.

17 січня 2018 р. по справі №*** господарським судом Кіровоградської області було затверджено план санації Публічного акціонерного товариства «Тікерз». Проте станом на серпень 2018 р. виконання плану санації було систематично та неодноразово порушено.

Проконсультуйте директора кредитора ПАТ «Тікерс» – Комунального підприємства «Веста» – щодо його прав та можливостей у даній ситуації.

Задача № 4.

Згідно з публікацією № 48529 від 11.01.2018 р. на сайті ВГСУ Товариство з обмеженою відповідальністю «Софт-Системс» (ІН 37642733, юридична адреса: вул. Залізнична, 92, оф. 65, м.Вишневе, Києво-Святошинський район, Київська область, 08132) визнано банкрутом і щодо нього відкрито ліквідаційну процедуру (справа № 911/3709/17):

<http://vgsu.arbitr.gov.ua/pages/158/?d=48529&v=b646a46c4d&t=5>

Які наслідки породжує вказана публікація?

Завдання для самостійної роботи (5 годин)

1. Особливості банкрутства фізичних осіб-підприємців у справах про банкрутство.
2. Перспективи розвитку та вдосконалення законодавства про банкрутство.
3. Конкурсне право як підгалузь господарського процесуального права.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Поняття банкрутства. Банкрутство – неспроможність суб'єкта підприємництва виконувати грошові зобов'язання перед кредиторами. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» вказує на те, що справи про банкрутство вирішуються виключно господарськими судами України.

Учасники процесу. Це суддя, боржник, кредитор або комітет кредиторів, арбітражний керуючий, інші особи. Для повної відповіді необхідно охарактеризувати кожного з них, спираючись на Закон.

Правовий статус арбітражного керуючого. Для відповіді на дане питання студенту необхідно проаналізувати положення Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Стадії провадження про банкрутство. Для відповіді на дане питання студенту необхідно проаналізувати структуру та зміст Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Санация, мирова угода, ліквідація боржника. Це три варіанта закінчення провадження про банкрутство. Кожен з них має свій розвиток, свій результат. Студенту необхідно охарактеризувати кожен з них.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти

1. Типовий Закон ЮНСІТРАЛ про транскордонну неспроможність 1997 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_877.
2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

3. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. в редакції Закону України від 30.06.1999 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
4. Кодекс України з процедур банкрутства: Проект Закону № 8060 від 26.02.2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518.
5. Про деякі питання практики розгляду справ про банкрутство: Лист Вищого господарського суду України від 25.03.2002 р. № 01-8/339. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_339600-02.
6. Про порядок порушення справ про банкрутство за заявами органів державної податкової служби: Роз'яснення Вищого господарського суду від 21.08.2001 р. № 02-5/926. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_926600-01.
7. Про практику Верховного Суду України у справах про банкрутство: Інформаційний Лист вищого господарського суду України від 16.05.2003 р. № 01-8/525. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_525600-03.
8. Про судову практику в справах про банкрутство: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 р. № 15. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-09>.
9. Положення про систему підготовки і перепідготовки осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), та підвищення кваліфікації і перепідготовки арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. Наказом Міністерства юстиції України від 27.12.2012 № 1973/5 // Офіційний вісник України. 2013. № 3. Стор. 369. Ст. 95. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0006-13>.
10. Про затвердження Переліку обов'язкових питань, за якими проводиться навчання осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора): Наказ Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 128/5. URL: <http://www.minjust.gov.ua/42758>.
11. Порядок контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. наказом Мін'юсту України від 27.06.2013 № 1284/5 // Офіційний вісник України. 2013. № 52. Стор. 646. Ст. 1925. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1113-13/para2#n2>.
12. Про затвердження Положення про порядок проведення санації до порушення провадження у справі про банкрутство: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.12.2013 р. № 15. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0015600-13>.
13. Положення про Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство: Затв. Наказом Міністерства юстиції України від 15.09.2011 № 3018/5 (в редакції наказу Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 131/5). URL: <http://www.minjust.gov.ua/42783>.
14. Положення про Дисциплінарну комісію арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. наказом Мін'юсту України від 11.01.2013 № 81/5 // Офіційний вісник України. 2013. № 4. Стор. 377. Ст. 144. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0112-13>.

15. Положення про Кваліфікаційну комісію арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. наказом Мін'юсту України від 11.01.2013 № 80/5 // Офіційний вісник України. 2013. № 4. Стор. 373. Ст. 143. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0111-13>.

16. Положення про порядок проведення досудової санації господарських товариств, у статутних фондах яких державна частка перевищує 25 відсотків, та державних підприємств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію: Затв. Наказом Фонду державного майна України № 1865 від 12.10.2001 р. // Офіційний вісник України. 2001. № 45. Стор. 241. Ст. 2036. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0936-01>.

17. Положення про порядок проведення Державним агентством України з управління державними корпоративними правами та майном досудової санації державних підприємств-боржників, господарських організацій, що належать до сфери його правління: Затв. Наказом Державного агентства України з управління державними корпоративними правами та майном від 22 червня 2012 р. № 149. URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-polozhennja-pro-porjadok-provedennja-derz-doc111592.html>.

18. Положення про автоматизовану систему з відбору кандидатів на призначення арбітражного керуючого у справах про банкрутство: Затв. постановою пленуму Вищого господарського суду України від 14.07.2016 № 8. URL: http://vgsu.arbitr.gov.ua/files/pages/ppVGSU_14072016_8p.pdf.

19. Про Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (у редакції Закону України від 22.12.2011 № 4212-VI): Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 28.03.2013 № 01-06/606/2013. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v_606600-13.

20. Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 16.10.2018 р. у справі № Б-50/112-09. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78749896>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.

2. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова. Х.: Одіссей, 2011. – 400 с.

3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» / За ред. О.І. Харитонової. Х.: Одіссей, 2008. 336 с.

4. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

5. Барбашова Н. Проблеми мирової угоди у процедурі банкрутства. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 7. С. 102-106.

6. Бутирська І. А. Учасники провадження у справі про банкрутство: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Ін-т економіко-прав. дослідж. НАН України. Київ, 2017. 204 с. URL: <http://www.iepd.kiev.ua/wp-content/uploads/2017/01/%D0%94>

%D0%98%D0%A1%D0%95%D0%A0%D0%A2%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF-%D0%91%D1%83%D1%82%D0%B8%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf.

7. Бутирська І. Відповідальність осіб, що контролюють боржника, у справі про банкрутство. *Право України*. 2018. № 6. С. 98-110.

8. Бутирський А. Концепція удосконалення законодавства про неспроможність. *Право України*. 2018. № 6. С. 86-97.

9. Васильев С.В. Хозяйственный процесс: Учеб. пособие. Х.: Эспада, 2006. 200 с.

10. Вечірко І. Господарський суд як суб'єкт процесуальних правовідносин у провадженні у справах про банкрутство. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 6. С. 21-24.

11. Грабильнікова О.А., Дрозд В.Р. Проблемні питання визначення процесуального статусу учасників фінансових актів у процедурі банкрутства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип 50. Т. 1. С. 127-129. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.50/part_1/32.pdf.

12. Данілов А. Незалежність як принцип діяльності арбітражного керуючого. *Право України*. 2018. № 6. С. 252-267.

13. Джунь В.В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: монографія. Видання друге, виправлене і доповнене. К.: Юридическая практика, 2006. 384 с.

14. Жуков С. Дискусійні новели щодо відкриття та закриття провадження у справі про банкрутство відповідно до Кодексу. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/182965_diskusyn-noveli-shchodo-vdkrittya-ta-zakrittya-provadhzhennya-u-sprav-pro-bankrutstvo-vdpovdno-do-kodeksu.

15. Кабенюк Ю.В. Предмет правового регулювання інституту арбітражного управління як складника права неспроможності (банкрутства). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип 50. Т. 1. С. 130-133. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.50/part_1/33.pdf.

16. Ковтун Л. Реформа банкрутства: pro & contra. *Юридическая практика*. №631 (4), от 26.01.2010 г.

17. Малюська Д. Роль комітета кредиторів. *Юридическая практика*. № 5 (371), от 1 февраля 2005 г. С. 1, 16.

18. Махиніч Н.В. Теоретико-правовий феномен інституту банкрутства у вітчизняному законодавстві (аспектуальна складова проблематики кредиторського ініціювання). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2018. Вип. 52. Т. 1. С. 161-165. URL: http://visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.52/part_1/37.pdf.

19. Петрович А.І. Щодо деяких особливостей банкрутства державних підприємств. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 141-143. URL: http://lsej.org.ua/6_2018/37.pdf.

20. Поляков Б. Мораторий в процедуре банкрутства на Україні. *Юридическая практика*. № 15 (381), от 12 апреля 2005 г. С. 1, 12-13.

21. Поляков Б.М. Коментар судової практики Верховного суду України у справах про банкрутство. К: Логос, 2008. 488 с.

22. Поляков Б.М. Право несостоятельности (банкротства) в Украине. К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2003. 440 с.
23. Поляков Б.М. Право неспроможності (банкротства) в Україні: Підручник. К.: Ін Юре, 2011. 569 с.
24. Радзивілюк В. Деякі судові процедури банкрутства (розпорядження майном боржника та санація) проблеми вдосконалення. *Підприємництво, господарство і право*. 2000. № 12. С. 7-9.
25. Радзивілюк В. Щодо особливостей провадження у справі про банкрутство окремих категорій боржників. *Право України*. 2018. №7. С. 130-142.
26. Святогор О. Застосування мирової угоди в господарському процесі та виконавчому провадженні: окремі аспекти. *Право України*. 2003. № 1. С. 78-83.
27. Степанов А.А. Предупреждение банкротства в рамках производства по делу о банкротстве: теория и практика : монография. К.: КНТ, 2008. 312 с.
28. Степанова Т.В. Інвестор в процедурі банкрутства. *Правова держава*. 2015. №20. С.87-92. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8168/1/87-92.pdf>.
29. Степанова Т.В. Щодо поняття та характерних рис арбітражного керуючого. *Правова держава*. 2016. №23. С.94-99. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/18-stepanova-t-v/356-atepanovaarticle15>.
30. Тітов М.І. Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти. Х.: Консум, 1997. 192 с.
31. Удовиченко А. Арбитражный управляющий назначается исключительно судом! *Юридическая практика*. № 19 (385), от 10 мая 2005 г. С. 19.
32. Янковский Р.М. Процедура «добровольного соглашения с кредиторами» в английском законодательстве о несостоятельности. *Государство и право*. 2011. № 3. С. 118-124. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/2011-03-038-protsedura-dobrovolnogo-soglasheniya-s-kreditorami-v-angliyskom-zakonodatelstve-o-nesostoyatelnosti-referativnyy-obzor>.

ТЕМА 24. ТРЕТЕЙСЬКИЙ РОЗГЛЯД ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ.

Лекція (2 години)

Третейські суди в Україні. Порядок розгляду справ третейськими судами. Законодавче врегулювання третейського розгляду справ. Міжнародний комерційний арбітражний суд та Морська арбітражна комісія при Торгово-промисловій палаті України. Їх правовий статус. Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу виконавчих документів на примусове виконання рішень третейських судів.

Практичне заняття (2 години)

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Законодавче врегулювання третейського розгляду справ в Україні.
2. Третейські суди в Україні. Поняття, види.
3. Поняття, зміст та значення арбітражного застереження.
4. Порядок розгляду справ третейськими судами.
5. Правовий статус Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.
6. Правовий статус Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України.
7. Правовий статус разових третейських судів.
8. Відмінні риси розгляду справ та виконання рішень разовими третейськими судами та МКАС при ТПП України.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ЗАДАЧІ.

Задача № 1.

ПП «Аура» та ПП «Іверс» уклали третейську угоду про передачу всіх справ, що виникають між ними, до відома Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

15 січня 2019 р. ПП «Аура» звернулось до МКАС з позовом про визнання ПП «Іверс» банкрутом.

Які наслідки породжує подання даної позовної заяви?

Задача № 2.

ПП «Аура» та ПП «Іверс» уклали третейську угоду про передачу всіх справ, що виникають між ними, до відома третейського судді ad hoc В.В.Вайсмана, що мешкає за адресою: м.Одеса, вул.Велика Арнаутська, 184а.

12 липня 2018 р. ПП «Аура» звернулось до третейського судді ad hoc В.В.Вайсмана з позовом про стягнення основного боргу та штрафних санкцій з ПП «Іверс» у зв'язку з систематичним невиконання останнім умов договору № 3 від 03.03.2016 р. Проте після звернення виявилось, що громадянин В.В.Вайсман помер 5 липня 2018 р.

Які наслідки породжує подання даної позовної заяви?

Завдання для самостійної роботи (5 годин)

1. Специфіка вирішення третейськими судами господарських спорів їх рішення та особливості їх виконання.
2. Особливості та порядок оскарження рішень третейських судів.
3. Міжнародний комерційний арбітражний суд, правовий статус, компетенція та роль у вирішенні господарських спорів.
4. Регламент міжнародного комерційного арбітражного суду.
5. Договірне застереження щодо арбітражного розгляду справи.
6. Порядок оскарження рішень третейських судів

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Третейські суди в Україні. Згідно зі ст. 12 ГПК спори, підвідомчі господарським судам, можуть бути переданими на розгляд третейському суду. В Україні діють постійні третейські суди (Міжнародний комерційний арбітражний суд) та разові суди (*ad hoc*).

Міжнародний комерційний арбітражний суд діє на підставі Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Разові суди – на підставі Закону України «Про третейські суди». Можливість третейської процедури розгляду спорів передбачена також законами України «Про заставу», «Про товарну біржу». На жаль, в новій редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів» третейські суди взагалі навіть не згадуються, що можна вважати його суттєвим недоліком.

Суди *ad hoc* взагалі не є постійно діючим органом і створюються тимчасово на період розгляду конкретної справи. На жаль, разові суди не розповсюджені в Україні.

Порядок розгляду справ третейськими судами. Зазначений порядок визначається вказаними вище нормативними актами або угодою сторін. Арбітражна угода обов'язкова для виконання сторонами, як і будь-яка інша цивільно-правова угода. За загальним правилом сторони обирають по одному судді, а ці судді спільно – ще одного. Рішення третейського суду є обов'язковим та остаточним, тобто не підлягає оскарженню до господарського суду.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти та судова практика

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

1. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>.
2. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. № 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002-12>.
3. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ 1976 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_059, <http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-r.pdf>.
4. Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961 р. (Україна приєдналася в 2002 р.). URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_082.
5. Європейська конвенція про зовнішньоторговий арбітраж 1961 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_069.
6. Про надання повноважень на проставлення апостиля, передбаченого Конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 61. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/61-2003-п>.
7. Рішення Конституційного Суду України від 10.01.2008 р. № 1-рп/2008 (справа про завдання третейського суду). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-08>.
8. Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті: Постанова Кабінету Міністрів України і Національного Банку України від 21.06.1995 р. № 444. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/444-95-п/page>.
9. Практика застосування судами Закону України «Про третейські суди»: Узагальнення Верховного Суду України судової практики від 11.02.2009 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n_005700-09.
10. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції: Постанова Пленуму ВГСУ от від 26.12.2011 р. № 18. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11>.
11. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 28.08.2018 р. у справі № 906/493/16 (провадження № 12-142гс18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78977571>.

Спеціальна література

1. Абрамов Н.А. Обновленный хозяйственный процесс: Курс лекций. Х., 2012. 192 с.
2. Авсієвич А.В. Застосування міжнародного комерційного арбітражу в умовах реформування процесуального законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 79-81. URL: http://lsei.org.ua/6_2018/19.pdf.
3. Воробель У. Договір про передачу спору на вирішення до третейського суду як підстава залишення заяви без розгляду. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 5. С. 57-61.
4. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П. Подцерковного,

М.Ю. Картузова. Х.: Одиссей, 2011. 400 с.

5. Притика Ю.Д. Закон України «Про третейські суди»: Науково-практичний коментар. К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2005. 200 с.

6. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб. пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.

7. Ануров В.Н. Юридическая природа международного коммерческого арбитража. Вопросы теории и практики. М.: «Проспект», 2000.

8. Арбитражный процесс / Под ред. Яркова В.В. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Инфотропик Медиа, 2010. 880 с.

9. Арбитражный процесс: Учебник / Отв. ред. Д.Х. Валеев и М.Ю. Чельшев. М.: Статут, 2010. 572 с.

10. Валиуллина К.Б. Морской арбитраж как современный способ урегулирования и разрешения межгосударственных морских споров. *Вестник гражданского процесса*. 2018. № 5. С. 187-200.

11. Волков В. Третейский суд – альтернатива государственному арбитражному суду. *Юридическая практика*. № 5 (87), от 1-15 марта 1999 г.

12. Володина Ю. Международный арбитраж: взгляд изнутри. *Юридическая практика*. № 34 (244), от 20 августа 2002 г. С. 7.

13. Гаркуша Л. Отмена решения арбитражного суда по внешнеторговым спорам. *Бизнес*. № 26 (389), 26 июня 2000 г. С. 86-89.

14. Гринчак І.В. Порівняльний аналіз моделей третейського правосуддя у міжнародному публічному праві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 3. С.233-237. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2018/52.pdf.

15. Коваленко І. Поняття та види арбітрабельності в теорії міжнародного комерційного арбітражу. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1 (251). С.29-33.

16. Колодяжный Д. Барьер для иностранного арбитража. *Юридическая практика*. № 37 (664), от 14.09.10 г.

17. Комаров В.В. Международный коммерческий арбитраж. Харьков: «Основа», 1995. 304 с.

18. Комментарии судебной и арбитражной практики по морским делам / Под ред. И.И.Бариновой. М.: Транспорт, 1988. 110 с.

19. Котвяковский Ю.О. Деякі проблемні питання щодо примусового виконання рішень третейських судів. *Приватне та публічне право*. 2017. № 1. С.24-27.

20. Лазарев С.Л. Международный арбитраж. М.: Междунар. отношения, 1991. 213 с.

21. Лилак Д.Д. Судочинство і третейський розгляд в аспекті проблеми доступу до правосуддя. *Вісник господарського судочинства*. 2003. № 3. С. 196-200.

22. Матвійчук В.К., Хар І.О. Міжнародний комерційний арбітраж: Практикум у 7 книгах. Книга 1: Поняття і види міжнародного комерційного арбітражу. Арбітраж як спосіб вирішення спорів по зовнішньоторговельним контрактам. Поняття третейського порядку вирішення спорів. Історія розвитку

міжнародного комерційного арбітражу як способу вирішення спорів: Навч. посібник. К.: КНТ, 2007.

23. Международный коммерческий арбитраж в Украине: законодательство и практика / Под ред. И.Г. Побирченко. К.: Издательский дом «Ин Юре». 973 с.

24. Мельничук М. В., Сухицький А. П. Проблеми правового регулювання виконання в Україні рішень міжнародних комерційних арбітражів. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 5. С. 88-92.

25. Мілаш В.С. Захисні застереження у зовнішньоекономічному договорі : монографія. Полтава, 2004. 180 с.

26. Никифоров В.А. Международный коммерческий арбитраж в системе третейских судов: История и современное состояние: Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. М., 2002.

27. Поляков Б. Мораторий в процедуре банкротства на Украине. *Юридическая практика*. № 15 (381), от 12 апреля 2005 г. С. 1, 12-13.

28. Притика Ю. Д. Міжнародний комерційний арбітраж: Питання теорії та практики. К.: Видавничий дім «Ин Юре», 2005. 516 с.

29. Притика Ю.Д. Арбітрабельність корпоративних спорів: національні реалії та зарубіжний досвід. *Корпоративне право України та країн ЄС: новели законодавства*: Міжнародна науково-практична конференція. 2018. С. 119-122.

30. Притика Ю. Д. Онлайн-арбітраж: поняття, ознаки та перспективи впровадження в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2018. Том: 25. Випуск 3. С. 47-60.

31. Прусенко Г.Є. Забезпечувальні заходи у міжнародному комерційному арбітражі: Монографія. К.: Алерта, 2017. 194 с.

32. Прусенко Г.Є. Проблеми забезпечення позову арбітражним складом за законодавством Італійської Республіки, Німеччини та Швейцарії. *Актуальні питання розвитку державності та правової системи в сучасній Україні* (м. Запоріжжя, 30-31 жовтня 2015 р.): Матеріали міжнародної науково-практичної конференції / За ред. Т.О. Коломоєць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. С. 67-71.

33. Прусенко Г.Є. Правовые проблемы обеспечения иска в международном коммерческом арбитраже. *Legea si Viata*. 2015. №5. С. 79-82. URL: <http://www.legeasivata.in.ua/archive/2015/5-2/20.pdf>.

34. Прусенко Г.Є. Доарбітражний третейський розгляд у міжнародному комерційному арбітражі. *Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2015. Том: 1. С. 80-82.

35. Рамзайцев Д.Ф. Арбитраж в торговом мореплавании. М.: «Мор. транспорт», 1960. 131 с.

36. Регламенты международных арбитражных судов: Сборник / Сост. Л.Н. Орлов, И.М. Павлов. М., 2001.

37. Сколота П. Исполнение в процедуре банкротства. *Юридическая практика*. № 10 (376), от 8 марта 2005 г. С.19.

38. Слипачук Т. Да здравствует балтийский арбитраж... *Юридическая практика*. № 26 (392), от 28 июня 2005 г. С. 15-16.

39. Сліпачук Т. Міжнародному комерційному арбітражному суду при Торгово-промисловій палаті України – п'ять років. *Право України*. 1997. № 10. С. 19-20.

40. Ткаченко Е. Как избавиться от решения арбитража? (Практические вопросы признания и исполнения решений международных арбитражей на Украине). *Юридическая практика*. № 26 (392), от 28 июня 2005 г. С. 18.

41. Фролов О. Шляхи удосконалення регулювання міжнародного комерційного арбітражу. *Право України*. 2017. №9. С. 220-237.

42. Хрімлі О. Інвестиційний міжнародний арбітраж як форма захисту прав іноземних інвесторів. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №11(249). С. 80-83.

43. Цивирко И. Третейский суд при ассоциации ПФТС. *Юридическая практика*. № 5 (87), от 1-15 марта 1999 г.

44. Ятченко Є. О. Окремі аспекти приведення до виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу в Україні. *Держава і право : збірник наукових праць*. Серія : Юридичні науки. К. : Юридична думка, 2016. Вип. 72. С. 306-317. URL: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/2687/1/20161024_506.pdf.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 3

1. Поняття та нормативно-правове закріплення понять «банкрутство» і «неплатоспроможність».

2. Особливості розгляду господарськими судами справ про банкрутство.

3. Особливості статусу арбітражного керуючого в господарському процесі України.

4. Види кредиторів у провадженні по справах про банкрутство.

5. Третейські суди, порядок їх організації та діяльності.

6. Види третейських судів. Особливості розгляду господарських справ третейськими судами.

7. Міжнародний комерційний арбітражний суд при ТПП України: компетенція та порядок передачі справ на його розгляд.

8. Правове положення Морської арбітражної комісії при ТПП України.

9. Рішення третейського суду. Порядок прийняття та виконання рішень третейських судів.

10. Поняття, зміст та значення арбітражного застереження (третейської угоди).

11. Повноваження третейського суду. Склад третейського суду.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Реєстр кредиторів складається у:

- а) позовному провадженні;
- б) приватному провадженні;
- в) провадженні у справах про банкрутство;
- г) адміністративному судочинстві.

2. Стадія санації властива:

- а) позовному провадженню;
- б) приватному провадженню;
- в) провадженню у справах про банкрутство;
- г) кримінальному судочинству.

3. Третейські суди не розглядають справи про:

- а) витребування з чужого незаконного володіння;
- б) спори, що витікають з господарських договорів;
- в) справи про банкрутство;
- г) справи про стягнення штрафів, пені.

4. До комітету кредиторів може входити не більше:

- а) 3 осіб;
- б) 5 осіб;
- в) 7 осіб;
- г) 9 осіб.

5. Арбітражний керуючий – це:

- а) особа, що має юридичну та економічну освіту та стаж роботи за фахом 1 рік;
- б) особа, що має юридичну або економічну освіту та стаж роботи за фахом 1 рік;
- в) особа, що має юридичну та економічну освіту та стаж роботи за фахом 3 роки;
- г) особа, що має юридичну або економічну освіту та стаж роботи за фахом 3 роки.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО»

1. Поняття господарського процесуального права та господарського процесу.
2. Господарське процесуальне право, його система та джерела.
3. Історія розвитку й становлення господарських судів в Україні.
4. Державно-правове регулювання господарського процесу в Україні.
5. Принципи господарського судового процесуального права, їх значення у нормотворчій та правозастосовчій діяльності господарських судів.
6. Місце й роль принципу законності у господарському судовому процесі.
7. Господарський процесуальний кодекс України; його значення в організації та діяльності господарських судів.
8. Правовий статус господарських судів України, їх роль в умовах формування ринкових відносин.
9. Система й структура господарських судів України.
10. Завдання і функції господарських судів України.
11. Стадії господарського судового процесу, їх значення.
12. Право на звернення до господарського суду.
13. Поняття господарського спору.
14. Категорії спорів, віднесених до розв'язання господарськими судами.
15. Розмежування спорів між господарськими судами та судами загальної юрисдикції.
16. Юрисдикція господарських судів України.
17. Види підсудності, їх характеристика.
18. Підсудність. Загальні правила визначення підсудності справ господарським судам України.
19. Поняття доказів у господарському судовому процесі, їх види.
20. Письмові й речові докази, особливість їх подання сторонами та витребування судом.
21. Експертиза у господарському судовому процесі, значення її висновку при прийнятті судом рішення.
22. Порядок призначення експертизи у господарському судовому процесі.
23. Особливості доказування в господарському судовому процесі.

24. Належність та допустимість доказів.
25. Процесуальні строки, їх види і характеристика.
26. Порядок обчислення строків. Зупинення, відновлення, продовження та перерва процесуальних строків.
27. Поняття й види судових витрат у господарському судовому процесі.
28. Судовий збір, його розмір і порядок сплати.
29. Повернення судового збору.
30. Розподіл судових витрат між сторонами у господарському судовому процесі.
31. Правова природа та порядок досудового (претензійного) врегулювання господарських спорів.
32. Порядок подання і розгляду претензії.
33. Характеристика інституту забезпечення у господарському судочинстві України.
34. Загально-правова характеристика забезпечення позову.
35. Загально-правова характеристика забезпечення доказів.
36. Загально-правова характеристика забезпечення виконання судового рішення.
37. Загально-правова характеристика зустрічного забезпечення.
38. Порядок подання позову у господарському судовому процесі, наслідки його порушення.
39. Позовна заява, її форма й зміст.
40. Виправлення недоліків оформлення й подання позовної заяви.
41. Підстави до відмови суду у відкритті провадження, його правові наслідки.
42. Порядок відкриття господарським судом провадження у справі.
43. Характеристика підготовчого провадження.
44. Підстави відкладення господарськими судами розгляду справи.
45. Строки розгляду справ господарським судом, підстави і порядок їх продовження.
46. Підстави зупинення судом провадження у справі; порядок його поновлення.
47. Підстави залишення позову без розгляду, його правові наслідки.
48. Підстави закриття судом провадження у справі, його правові наслідки.

49. Характеристика розгляду господарських справ у порядку спрощеного позовного провадження.
50. Загальна характеристика наказного провадження: поняття, особливості.
51. Склад господарського суду.
52. Інститут відводу в господарському процесі: поняття, суб'єкти відводу, процедура.
53. Правове положення судді у господарському судовому процесі; підстави і порядок його відводу.
54. Права господарського суду при прийнятті судового рішення.
55. Загальна характеристика учасників господарського судового процесу.
56. Фізичні особи як учасники господарського судового процесу.
57. Сторони у господарському судовому процесі, їх правова характеристика.
58. Склад та правова характеристика учасників господарського судового процесу.
59. Склад та правова характеристика учасників справи.
60. Участь прокурора у господарському судовому процесі.
61. Представництво в господарському судовому процесі.
62. Треті особи у господарському судовому процесі, їх права й обов'язки.
63. Особливості правового статусу експерта в господарському процесі.
64. Особливості правового статусу перекладача в господарському процесі.
65. Види проваджень у господарському судовому процесі з перегляду рішень, ухвал, постанов; їх характеристика.
66. Об'єкти, суб'єкти та підстави апеляційного оскарження.
67. Процесуальні дії сторін, пов'язані з поданням апеляційної скарги; межі розгляду справи у апеляційній інстанції.
68. Підстави для повернення апеляційної скарги та його правові наслідки.
69. Повноваження апеляційного суду. Підстави для скасування судових актів господарського суду.
70. Постанова апеляційного суду, її форма і зміст.
71. Апеляційна скарга на рішення господарського суду, її зміст.
72. Об'єкти, суб'єкти та підстави касаційного оскарження.
73. Порядок реалізації права на касаційне оскарження.

74. Зміст касаційної скарги, порядок й строки її подання.
75. Процесуальні дії сторін, пов'язані з поданням касаційної скарги; межі розгляду справи у касаційній інстанції.
76. Поняття, підстави та строки перегляду у господарському судовому процесі судових рішень за нововиявленими обставинами.
77. Порядок перегляду господарським судом заяв про перегляд судових актів за нововиявленими обставинами.
78. Поняття, підстави та строки перегляду у господарському судовому процесі судових актів у зв'язку з виключними обставинами.
79. Порядок перегляду господарським судом заяв про перегляд судових актів у зв'язку з виключними обставинами.
80. Виконавче провадження як заключна стадія господарського судового процесу.
81. Порядок порушення виконавчого провадження з виконання судових актів господарського суду.
82. Виконавчі документи, що видаються господарським судом: види, зміст, порядок та строки пред'явлення до виконання.
83. Дублікат виконавчого документа господарського суду, порядок його отримання.
84. Загальні умови виконання судових актів господарського суду. Відповідальність за невиконання судового рішення.
85. Відстрочення, розстрочення, зміна способу та порядку виконання рішення господарського суду.
86. Поворот виконання судового акту.
87. Види судових актів господарського суду, їх характеристика.
88. Рішення господарського суду, його сутність і зміст.
89. Ухвали господарського суду, їх види.
90. Порядок виправлення господарським судом прийнятих ним рішень та ухвал.
91. Судові доручення у господарському процесі України.
92. Поняття та нормативно-правове закріплення понять «банкрутство» і «неплатоспроможність».
93. Особливості розгляду господарськими судами справ про банкрутство.
94. Особливості статусу арбітражного керуючого в господарському процесі України.
95. Види кредиторів у провадженні по справах про банкрутство.
96. Третейські суди, порядок їх організації та діяльності.

97. Види третейських судів. Особливості розгляду господарських справ третейськими судами.

98. Міжнародний комерційний арбітражний суд при ТПП України: компетенція та порядок передачі справ на його розгляд.

99. Правове положення Морської арбітражної комісії при ТПП України.

100. Рішення третейського суду. Порядок прийняття та виконання рішень третейських судів.

101. Поняття, зміст та значення арбітражного застереження (третейської угоди).

102. Повноваження третейського суду. Склад третейського суду.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО»

Нормативні акти

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
3. Бангалорські принципи поведінки суддів // <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
4. Коментарий к Бангалорским принципам поведения судей. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/news/kommentarij-k-bangalorskim-princ-f27fba1cc3.pdf>.
5. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>.
6. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. № 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002-12>.
7. Арбітражний регламент ЮНСИТРАЛ 1976 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_059, <http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-r.pdf>.
8. Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961 р. (Україна приєдналася в 2002 р.). URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_082.
9. Європейська конвенція про зовнішньоторговий арбітраж 1961 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_069.
10. Про надання повноважень на проставлення апостиля, передбаченого Конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 61. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/61-2003-п>.
11. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
12. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.

13. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 08.04.2014 р. № 1188-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>.
14. Типовий Закон ЮНСІТРАЛ про транскордонну неспроможність 1997 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_877.
15. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. (в редакції від 03.10.2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
16. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. (в редакції Закону України від 30.06.1999 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
17. Кодекс України з процедур банкрутства: Проект Закону № 8060 від 26.02.2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518.
18. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/page>.
19. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.
20. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
21. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
22. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
23. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4901-17>.
24. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
25. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
26. Про ліквідацію місцевих господарських судів та утворення окружних господарських судів: Указ Президента України від 29.12.2017 р. №453/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/453/2017>.
27. Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.2017 р. № 454/2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/454/2017>.
28. Рішення Конституційного суду України від 25.12.1997 р. № 9-зп (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97>.
29. Рішення Конституційного суду України від 07.05.2002 р. № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>.
30. Рішення Конституційного Суду України від 09.07.2002 р. по справі № 1-2/2002 (справа про досудове врегулювання спорів). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.

31. Рішення Конституційного суду України від 01.12.2004 № 19-рп/2004 (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-04>.

32. Рішення Конституційного Суду України від 10.01.2008 р. № 1-рп/2008 (справа про завдання третейського суду). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-08>.

33. Рішення Конституційного суду України від 22.04.2008 р. № 8-рп/2008 (справа про мову судочинства). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-08>.

34. Рішення Конституційного суду України від 30.09.2009 р. № 23-рп/2009 (справа про право на правову допомогу). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>.

35. Рішення Конституційного суду України від 11.03.2010 р. № 8-рп/2010 у справі щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у статтях 125, 129 Конституції України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-10>.

36. Рішення Конституційного суду України від 12.07.2011 р. № 9-рп/2011 (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-11>.

37. Рішення Конституційного суду України від 12.06.2013 р. № № 4-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини п'ятої статті 127 Конституції України у системному зв'язку з частиною третьою цієї статті, статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (про вимоги до суддів). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-13>.

38. Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 р. № 5-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» (про розстрочку виконання рішення господарського суду). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13>.

39. Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 р. № 6-рп/2013 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.

40. Правила заявлення та розгляду претензій: Затв. наказом Мінтрансу України № 334 від 28.05.2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0568-02>.

41. Положення про систему підготовки і перепідготовки осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), та підвищення кваліфікації і перепідготовки арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. Наказом Міністерства юстиції України від 27.12.2012 р. № 1973/5. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0006-13>.

42. Про затвердження Переліку обов'язкових питань, за якими проводиться навчання осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора): Наказ Міністерства юстиції України від 18.01.2013 № 128/5. URL: <http://www.minjust.gov.ua/42758>.

43. Порядок контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. наказом Мін'юсту України від 27.06.2013 р. № 1284/5. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1113-13/paran2#n2>.

44. Про затвердження Положення про порядок проведення санації до порушення провадження у справі про банкрутство: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.12.2013 р. № 15. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0015600-13>.

45. Положення про Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство: Затв. Наказом Міністерства юстиції України від 15.09.2011 р. № 3018/5 (в редакції наказу Міністерства юстиції України від 18.01.2013 р. № 131/5). URL: <http://www.minjust.gov.ua/42783>.

46. Положення про Дисциплінарну комісію арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. наказом Мін'юсту України від 11.01.2013 р. № 81/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0112-13>.

47. Положення про Кваліфікаційну комісію арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів): Затв. наказом Мін'юсту України від 11.01.2013 р. № 80/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0111-13>.

48. Положення про порядок проведення досудової санації господарських товариств, у статутних фондах яких державна частка перевищує 25 відсотків, та державних підприємств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію: Затв. Наказом Фонду державного майна України № 1865 від 12.10.2001 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0936-01>.

49. Положення про порядок проведення Державним агентством України з управління державними корпоративними правами та майном досудової санації державних підприємств-боржників, господарських організацій, що належать до сфери його правління: Затв. Наказом Державного агентства України з управління державними корпоративними правами та майном від 22 червня 2012 р. № 149. URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-polozhennja-pro-porjadok-provedennja-derz-doc111592.html>.

50. Положення про автоматизовану систему з відбору кандидатів на призначення арбітражного керуючого у справах про банкрутство: Затв. постановою пленуму Вищого господарського суду України від 14.07.2016 р. № 8. URL: http://vgsu.arbitr.gov.ua/files/pages/ppVGSU_14072016_8p.pdf.

51. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. URL: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds/>.

52. Інструкція з діловодства в господарських судах: Затв. наказом Державної судової адміністрації України від 20.02.2013 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028750-13#n12>.

53. Типове положення про апарат місцевого, апеляційного судів: Затв. Наказом Державної судової адміністрації України 28.09.2012 р. № 115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0115750-12>.

54. Про розміщення оголошень про виклик на офіційному веб-порталі судової влади України: Лист Державної судової адміністрації № 10-2141/18 від

Спеціальна література

1. Бездоля Ю. Позовне провадження та його стадії: аналіз положень проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. №9. С. 154-161.
2. Богацька Н. Особливості апеляційного провадження відповідно до проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. №9. С. 162-166.
3. Богомол О.В. Судові витрати у господарському судочинстві України: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 168 с.
4. Борщевська О. М. Господарські процесуальні строки при відкладенні розгляду господарської справи та при перерві у розгляді господарської справи. *Правова держава*. 2017. № 25. С. 96-102.
5. Борщевська О.М. Деякі питання щодо процесуальних строків при вирішенні господарських справ у першій інстанції. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики*. VII Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 20-річчю спеціальності «Правознавство» в НУК імені адмірала Макарова, 11-12 вересня 2015 р. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/37-borshevskaya-e-n/334-borshevskaya1>.
6. Борщевська О.М. Зупинення, поновлення та припинення перебігу господарських процесуальних строків. *Правова держава*. 2015. № 20. С. 76-80. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/37-borshevskaya-e-n/338-borshevskaya2>.
7. Борщевська О.М. Строки у господарському судочинстві : монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 230 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/370-sroki-v-khozyajstvennom-sudoproizvodstve-monografiya-2017>.
8. Бутирська І. А. Учасники провадження у справі про банкрутство: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Ін-т економіко-прав. дослідж. НАН України. Київ, 2017. 204 с. URL: <http://www.iepd.kiev.ua/wp-content/uploads/2017/01/%D0%94%D0%98%D0%A1%D0%95%D0%A0%D0%A2%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF-%D0%91%D1%83%D1%82%D0%B8%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>.
9. Васильченко Т. Новели інституту доказування у господарському судочинстві. *Право України*. 2017. №9. С. 146-153.
10. Джунь В.В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: монографія. Видання друге, виправлене і доповнене. К.: Юридическая практика, 2006. 384 с.
11. Іванюта Н. Функції та методи господарського процесуального права: діалектичний підхід. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12(250). С.95-99.

12. Коваленко І. Поняття та види арбітрабельності в теорії міжнародного комерційного арбітражу. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1 (251). С.29-33.
13. Коваль В.В. Иск в защиту неопределенного круга лиц. *Правові проблеми взаємодії держави і бізнесу*: Матеріали І Всеукраїнської Інтернет-конференції, присвяченої 90-річчю СХУ ім.В.Даля. Луганськ: Вид-во СХУ, 2009. С.350-352. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/30-koval-v-v/353-kovalarticle8>.
14. Коваль В.В. Правовая природа группового иска. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2012. Випуск 20. Частина І. Том 2. С. 24-27.
15. Комаров В.В. Международный коммерческий арбитраж. Харьков: «Основа», 1995. 304 с.
16. Котвяковський Ю.О. Деякі проблемні питання щодо примусового виконання рішень третейських судів. *Приватне та публічне право*. 2017. №1. С.24-27.
17. Лазарев С.Л. Международный арбитраж. М.: Междунар. отношения, 1991. 213 с.
18. Ломакіна О.А. Право на апеляцію в господарському судочинстві та його складові. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство»*. 2007. Т. 12. Вип. 12. С. 97-101.
19. Ломакіна О.А., Степанова Т.В. Сутність апеляційного оскарження і право на апеляцію. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 2. С. 39-41.
20. Мамчур Л.О. Інститут судового доручення в цивільному процесі України: поняття та зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2018. Випуск 1. Том 1. С.62-65. URL: http://www.lj.kherson.ua/2018/pravo01/part_1/15.pdf.
21. Міщенко І. Удосконалення інституту відводу судді в господарському судочинстві. *Право України*. 2017. №9. С. 131-136.
22. Осокина Г.Л. Иск (теория и практика). М.: Городец, 2000. 192 с.
23. Полатай В.Ю. Електронний арбітраж. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 394-396. URL: http://lsey.org.ua/6_2017/116.pdf.
24. Полатай В.Ю. Міжнародний комерційний арбітраж. Арбітражні угоди. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 397-399. URL: http://lsey.org.ua/6_2017/117.pdf.
25. Поляков Б.М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні: Підручник. К.: Ін Юре, 2011. 569 с.
26. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. Х.: Консум, 2003. 320 с.
27. Притика Д.М., Тітов М.І., Щербина В.С. та ін. Арбітражний процес: Навч. посібник. Харків, 1999. 346 с.
28. Притика Ю. Д. Міжнародний комерційний арбітраж: Питання теорії та практики. К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2005. 516 с.
29. Радзивилук В. Деякі судові процедури банкрутства (розпорядження майном боржника та санація) проблеми вдосконалення. *Підприємництво, господарство і право*. 2000. № 12. С. 7-9.

30. Регламенты международных арбитражных судов: Сборник / Сост. Л.Н. Орлов, И.М. Павлов. М., 2001.
31. Резнікова В. Відповідальність у господарському процесі за зловживання процесуальними правами та заходи процесуального примусу. *Право України*. 2017. №9. С. 101-121.
32. Рим Т. Інститут забезпечення позову: новели законодавства. *Право України*. 2017. №9. С. 137-145.
33. Сердюк В.В. Верховний Суд України: Витоки, сучасність, перспективи: монографія. К.: Істина, 2008. 304 с.
34. Степанов А.А. Предупреждение банкротства в рамках производства по делу о банкротстве: теория и практика : монография. К.: КНТ, 2008. 312 с.
35. Степанов С.В. Перегляд судових рішень господарських судів за нововиявленими обставинами: монографія. Одеса: Видавництво ВМВ, 2012. 186 с.
36. Степанова Т.В. Хозяйственное процессуальное право в схемах: Учеб.пособие. Одесса: «Феникс», 2016. 210 с. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/ourbooks/342-schemesprocess-2>.
37. Степанова Т. Реформування інституту учасників господарського судового процесу. *Право України*. 2017. №9. С. 122-130.
38. Степанова Т.В. Інвестор в процедурі банкрутства. *Правова держава*. 2015. № 20. С. 87-92. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8168/1/87-92.pdf>.
39. Степанова Т.В. Класифікація учасників господарського процесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юрипроденція*. Випуск 15, том 2. С. 62-64. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc15/part_2/19.pdf.
40. Степанова Т.В. Особливості представництва юридичних осіб у господарському процесі адвокатом та іншими особами. *Правова держава*. 2016. № 22. С. 81-87. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8541/1/81-87.pdf>.
41. Степанова Т.В. Поняття учасника господарського процесу. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. №4/2 (14). С.83-88. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/4/part_2/19.pdf.
42. Степанова Т. В. Процесуальний статус учасників позовного провадження у господарському судочинстві: теоретико-правові та праксеологічні аспекти: монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 494 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/11246/СтепановаТВ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
43. Степанова Т.В. Статус третьих лиц, не заявляющих самостоятельных исковых требований относительно предмета спора, в хозяйственном судопроизводстве. *Legea si Viata*. 2015. № 5/4. С. 96-99. URL: <http://legeasiviata.in.ua/archive/2015/5-4/23.pdf>.
44. Степанова Т.В. Щодо змісту господарської процесуальної правосуб'єктності. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. №3(13). С.57-60. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/3/part_2/12.pdf.

45. Степанова Т.В. Щодо поняття та характерних рис арбітражного керуючого. *Правова держава*. 2016. №23. С.94-99. URL: <http://hozpravo-odessa.com/index.php/nashi-avtory/18-stepanova-t-v/356-atepanovaarticle15>.
46. Тітов М.І. Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти. Х.: Консум, 1997. 192 с.
47. Фігурський В. Судові доручення за новим КПК України: pro et contra. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2015. № 2(12). С.154-158. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/2/part_1/32.pdf.
48. Фонова О. Спрошені провадження у господарському процесі. *Право України*. 2017. №9. С. 167-175.
49. Фролов О. Шляхи удосконалення регулювання міжнародного комерційного арбітражу. *Право України*. 2017. №9. С. 220-237.
50. Хрімлі О. Інвестиційний міжнародний арбітраж як форма захисту прав іноземних інвесторів. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. №11(249). С. 80-83.
51. Щербина В., Резнікова В. Сучасні тенденції розвитку господарського процесу України. *Право України*. 2017. №9. С. 9-27.
52. Ятченко Є. О. Окремі аспекти приведення до виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу в Україні. *Держава і право: збірник наукових праць. Серія : Юридичні науки*. К. : Юридична думка, 2016. Вип. 72. С. 306-317.
URL: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/2687/1/20161024_506.pdf.
53. Ятченко Є. О. Забезпечувальні заходи в господарському процесі України та у міжнародному комерційному арбітражі. *Судова апеляція*. 2016. № 3. С. 84-91.
URL: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/3184/1/20161202_501.pdf.
54. Яценко С. Інститут врегулювання спору за участю судді: правова характеристика та вплив на господарський порядок. *Право України*. 2017. № 9. С. 213-219.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Відомості Верховної Ради України.
2. Урядовий кур'єр.
3. Голос України.
4. Офіційний вісник України.
5. <http://ovu.com.ua>
6. <http://www.rada.gov.ua>
7. <http://www.nau.kiev.ua>
8. <http://reyestr.court.gov.ua>

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Тетяна Валеріївна СТЕПАНОВА

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Підписано до друку 28.01.2019.
Формат 60x84/16. Ум.-друк.арк. 7,2. Наклад 100 прим.
Зам. № 1902-09.

Видавець ПП «Фенікс»
(свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.2002)
65009, м.Одеса, вул. Зоопаркова, 25,
тел. + 3 8 048 795-91-60, тел. +3 8 050 7775901
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com